

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

**HURÛF-I HECÂ ÜZRE MÜRETTEP ŞİİR MECMÛ'ASI
(İNCELEME-METİN)**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Nuray ÇALIŞKAN AYDEMİR

BURSA - 2019

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

**HURÛF-I HECÂ ÜZRE MÜRETTEP ŞİİR MECMÛ'ASI
(İNCELEME-METİN)**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Nuray ÇALIŞKAN AYDEMİR

Danışman:

Doç. Dr. Özlem ERCAN

BURSA - 2019

T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda 701641009 numaralı Nuray ÇALIŞKAN'ın hazırladığı "Hurûf-ı Hecâ Üzre Mürettep Şiir Mecmû'ası (İnceleme-Metin)" konulu Yüksek Lisans Çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 5.../09/ 2019 günü 10.00 - 11.00...saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının ..... başarılı..... (başarılı / ~~başarısız~~) olduğuna oy birliği..... (oybirliği / ~~oy çokluğu~~) ile karar verilmiştir.

Üye

(Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Doç. Dr. Özlem ERCAN

Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Gülay DURMAZ

Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Tuba ONAT ÇAKIROĞLU

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

05/09/ 2019

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 22/08/2019

Tez Başlığı / Konusu: HURÛF-I HECÂ ÜZRE MÜRETTEP ŞİİR MECMÛ'ASI (İNCELEME-METİN)

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 220 sayfalık kısmına ilişkin, 22/08/2019 tarihinde şahsım tarafından *Turnitin* adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 17'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç
- 3- 5 kelimededen daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

22/08/2019

Adı Soyadı: Nuray ÇALIŞKAN
Öğrenci No: 701641009
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Programı: Yüksek Lisans
Statüsü: Y.Lisans Doktora

Doç. Dr. Özlem ERCAN
22/08/2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans olarak sunduğum “*Hurûf-ı Hecâ Üzre Mürettep Şiir Mecnû’ası (İnceleme-Metin)*” başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntuların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza
05.09.2019

Adı Soyadı: Nuray ÇALIŞKAN
Öğrenci No: 701641009
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Programı: Eski Türk Edebiyatı Tezli Yüksek Lisans
Statüsü: Yüksek Lisans

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı: Nuray ÇALIŞKAN AYDEMİR

Üniversite: Bursa Uludağ Üniversitesi

Enstitü: Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Bilim Dalı: Eski Türk Edebiyatı

Tezin Niteliği: Yüksek Lisans Tezi

Sayfa Sayısı: viii + 239

Mezuniyet Tarihi: .... / .... / 20.....

Tez Danışman(lar)ı: Doç. Dr. Özlem ERCAN

HURÛF-I HECÂ ÜZRE MÜRETTEP ŞİİR MECMÛ'ASI (İNCELEME-METİN)

Bu çalışmada, XVIII. yüzyılda tertiplenmiş ve müellifi bilinmeyen “*Hurûf-ı Hecâ Üzre Mürettep Şiir Mecmû'ası*” başlıklı eser, transkribe edilerek söz konusu dönemde kaleme alınmış nazireler ve şiirler tespit edildi. Eserde 25 adet nazire bulunmakla birlikte söz konusu nazireler, *Şiirine Nazire Yazılan Şair, Nazireyi Yazan Şair, Vezni, Gazelin Başlığı, Konusu, Redifi, Kafiyesi, Yüzyılları*” başlıkları altında incelendi. Gazellerin her birinin hem “nazire” başlığı altında kaydedilmesi hem de model şiirle konu, vezin, kafiye ve redif bakımından benzerlik göstermesi söz konusu gazellerin nazire tanımına ve ölçütlerine uygun olduğunu gösterdi. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi adına nazirelerle ilgili bilgiler ve tespitler tablo şeklinde sunuldu.

Şairlerin mecmû'ada yer alan şiirleri ile divanlarında yer alan şiirleri ise gazel, beyit ve kelime bakımından karşılaştırıldı. Bu mukayese sonucunda “Nâ'ilî Efendi, Nâbî Efendi ve Fuzûlî” adlı üç şairin şiirlerinin farklı olduğu tespit edildi. Bazı gazellerin şairlerin divanlarında bulunan gazellerle büyük oranda farklılık gösterdiği, bazılarında beyit, bazılarında ise kelime değişikliği olduğu görüldü. Bütün bu unsurlar tablo hâlinde ayrıntılı ve düzenli bir şekilde ortaya konuldu.

Yazma nüshada te'lif ve istinsah tarihine dair kesin bir bilgi verilmediği gibi eserdeki şairlere bakıldığında XVI, XVII ve XVIII. yüzyılda yaşamış isimler olduğu

görüldü. Mecmû'ada dönem olarak diğer şairlerden geç bir yüzyılda yaşamış oldukları bilinen; Nahifî, Koca Ragıp Paşa ve Kuburizâde gibi şairlerin şiirlerinin kayıtlı olması eserin XVIII. yüzyılda yazıldığı ihtimalini doğurdu.

Mecmû'ada XVI. yüzyıldan 9, XVII. yüzyıldan 20, XVIII. yüzyıldan 10 şair mevcut olmasına rağmen 5 şairin de hangi yüzyılda yaşadığı kesin olarak tespit edilemedi.

Tez iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Eserin Müellifi, Eserin İsim Meselesi, Eserin Yazılış Tarihi Meselesi, Nüsha Tavsifi, Mecmû'anın Dış Özellikleri, Muhteva, Mecmû'ada Yer Alan Şairler ve Şairlere Ait Gazel Sayıları” konu başlıkları altında eserin incelemesi yapıldı. İkinci bölümde ise mecmû'anın transkripsiyonlu metni ve özel adlar dizini verildi.

Anahtar Sözcükler:

Eski Türk Edebiyatı, XVIII. Yüzyıl, Mecmû'a, Hurûf-ı Hecâ Üzre Mürettep Şiir Mecmû'ası

ABSTRACT

Name and Surname: Nuray ÇALIŞKAN AYDEMİR

University: Bursa Uludag University

Institution: Social Science Institution

Field: Turkish Language and Literature

Branch: Former Turkish Literature

Degree Awarded: Master

Page Number: viii + 239

Degree Date: .... / .... / 20.....

Supervisor (s): Asst. Prof. Özlem ERCAN

POETRY MAGAZINE IN WHICH THE POEMS ARRANGED IN ALPHABETICAL ORDER ARE ARRANGED (TEXT-REVIEW)

In this study, “*Hurûf-ı Hecâ Üzre Mürettep Şiir Mecmûası*”, which was prepared in the 18th century and had no information about its author, was examined. 25 Nazires were identified in the work. These poems were examined under the titles Poet Written to Nazire, Poet Written to Nazire, Vezni, Gazel Title, Subject, Redif’s, Kafiye’s, Centuries”. And these poems were seen as examples of Nazire. Nazires; model’s poetry, poetry, subject, meter, rhy meand redif showed similarity. And meets the criteria of Nazire. In order to beter understand the issue, information and determinations about the Nazires were presented in the form of a table.

The poems of the poets were compared with the poems in their divans. Divan of all poets were checked and it was seen that the poems of three poets named “Nâ’îlî Efendi, Nâbî Efendi and Fuzûlî” were different. In some of the poems, ghazals, couplets and words were found to be different. All these elements were prepared in a detailed and organized manner in the form of a table on the relevant page.

There is no definite information about the important dates of the Magazine. The poets in the magazine are XVI, XVII and XVIII. century lived. XVI. century 9, XVII. century 20, XVIII. century there are 10 poets. The century of the 5 poets is unknown. There are more poets living in the 17th century.

In the journal, it is known that they lived in a late century than other poets; Nahifi, Ragıp Pasha and Kuburizâde XVIII. since they lived in the 18th century, it can be estimated that the work was written in this century.

The thesis consists of two parts. In the first chapter, “the author of the work, the issue of the name of the work, the issue of the date of writing of the work, copy advice, the external features of the magazine, the content of the poets and poets in the journal, the work of the subject under the headings of the study was examined. In these condpart, the transcribed text of the magazine and their dex of special names are given.

Keywords:

Classical Turkish Literature, XVIII. Century, Magazine, Poetry Magazine in Which The Poems Arranged in Alphabetical order are Arranged.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vi
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	vii
ÖN SÖZ	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

“HURÛF-I HECÂ ÜZRE MÜRETTEP ŞİİR MECMÛ’ASI” ADLI ESERİN İNCELENMESİ

A.Eserin Müellifi, Eserin İsim ve Tarihi Meselesi	7
1. Eserin Müellifi.....	7
2. Eserin İsim Meselesi.....	7
3. Eserin Yazılış Tarihi Meselesi.....	7
B. Metin Tespitiyle İlgili Hususlar	8
1. Nüsha Tavsifi.....	8
2. Metin ve Çeviri Yazıda Takip Edilen Usul.	9
3. Nüsha Değerlendirmesi.	10
C. Muhteva.....	11

İKİNCİ BÖLÜM

HURÛF-I HECÂ ÜZRE MÜRETTEP ŞİİR MECMÛ’ASI TRANKRİPSİYONLU METNİ

METİN	30
SONUÇ	224
KAYNAKLAR	226
YAZMA NÜSHADAN ÖRNEK YAPRAKLAR	229
DİZİN (ÖZEL ADLAR)	235

KISALTMALAR

A	A nüshası
AKDITYK	Atatürk Kültür Dil Tarih Yüksek Kurulu
AKMB	Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı
B	B nüshası
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
ET	erişim tarihi
H.	Hicri
HBTS	Hayat Büyük Türk Sözlüğü
Hzl.	Hazırlayan
İLAM	İlmi Araştırmalar Merkezi
M.	Miladi
Matb.	Matbaa
Nu.	Numara
ö.	ölümü
s.	sayfa
S.	Sayı
SAV	Sallallahu Aleyhi ve Sellem
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TA	Türk Ansiklopedisi
TDK	Türk Dil Kurumu
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TTK	Türk Tarih Kurumu
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
vr.	varak
Yay.	Yayınları
y.y.	yüzyıl

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	Aa/Ee	س	Ss
آ	Āā	ش	Şş
أ	ʾ	ص	Şş
ب	Bb/Pp	ض	Ḍḍ/Ẓẓ
پ	Pp	ط	Ṭṭ
ت	Tt	ظ	Ẓẓ
ث	Ṣṣ	ع	ʿ
ج	Cc	غ	Ġġ
چ	Çç	ف	Ff
ح	Ḥḥ	ق	Ḳḳ
خ	Ḫḫ	ك	Kk / Gg / Ññ
خوآ	ā	ل	Ll
د	Dd	م	Mm
ذ	ẒẒ	ن	Nn
ر	Rr	ه	Hh
ز	Zz	و	Vv / Ūū / Oo / Öö
ژ	Jj	ي	Yy / Iı / Ī ī

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatı, tarihî ve edebî yönden son derece zengin ve önemli eserlere –divanlar, mesneviler, şu‘arâ tezkireleri, çeşitli biyografik eserler, ansiklopedi ve ansiklopedi niteliğindeki eserler, tarih kitapları, vb.– sahiptir. Bu eserlerden biri olan mecmû’aların pek çok türü olmakla birlikte bunlardan bir kısmı da şairlerin şiir ve nazirelerinin yer aldığı mecmû’alardır. Şiirlerin derlendiği mecmû’alarda çeşitli nazım şekillerine, farklı kafîye türlerine ve çeşitli aruz kalıplarına rastlanmakla birlikte yazılan nazireler devrin edebî beğenisini de ortaya koymaktadır.

Şiir mecmû’alarının mürettibi, beğendiği şairlerin şiirlerini bu eserlere kaydeder. Öyle ki bu kaynaklarda çoğu şairin kendi divanlarında veya diğer eserlerinde yer almayan şiirlerine rastlamak mümkündür. Söz konusu eserlerin günümüze aktarılması ve tanıtılması; yeni yorumlara, bilgilere ve gün yüzüne çıkmamış nice şiirlerin ortaya çıkmasına vesile olacaktır.

Mecmû’alar, belli bir edebî zevki yansıttığı için şiirler hakkında yorumlara da imkân sağlamaktadır. Bu sebeple mecmû’alar, klasik Türk edebiyatı araştırmacılarının başvuracağı önemli kaynaklar arasında yer almaktadır.

Çalışma, esnasında bilgi ve birikimleriyle yardımlarını esirgemeyen başta danışman hocam Doç. Dr. Özlem ERCAN’a, eşim Emrah AYDEMİR’e ve arkadaşım Zeynep Canan KUNT’a teşekkür ederim.

GİRİŞ

Sözlüklerde “*dağınk şeyleri bir araya getirmek, toplamak*” (Parlatır: 2006; Şemseddin Sami: 2007; Develioğlu: 2010) anlamlarına gelen mecmû’a kelimesi Arapça kökenli bir sözcük olup cem’ mastarından türetilmiştir. Edebî terim olarak ise mecmû’a; “tertiple ve tanzim edilmiş, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş kitap” anlamına gelmektedir.

Yazılı metinler üzerinde yapılan çalışmaların önemli bir adımı metin çevirisi ve incelemesidir. Bu sebeple yeni eserleri gün yüzüne çıkarmak, geçmiş ve gelecek arasında bir bağ ve birikim olanağı sağlayan metinleri günümüze aktarmak ve tanıtmak dikkatle üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu anlamda günümüz araştırmacılarının da ilgisine mazhar olan ve onlara önemli malzemeler sağlayan metinlerin başında mecmû’alar gelmektedir. Bugün Türkiye’nin değişik yerlerindeki kütüphanelerde yüzlerce mecmû’a bulunmakla birlikte bunların önemli bir kısmı hâlen araştırmacıların ilgisine muhtaçtır.

Mecmû’alar, genelde birden çok müellife veya şaire ait çeşitli nesir veya nazım örneklerinin yer aldığı eserlerdir. Bunlar aşk, din, tasavvuf, sosyal hayat, musiki, hiciv, hadis, ayet gibi konuların yanı sıra başka alanlarda da yazılmıştır.

Mecmû’aların konuları daha çok edebiyatla ilgilidir. Gazel, kaside, musammat, tarih, mektup vs. şekiller ile tevhid, na’t, mersiye vb. türleri üzerinde oluşturulmuş mecmû’alar bunlardandır. Ancak fıkıh, kelim gibi dini ilimler; simya, reml, sihir, falcılık gibi eski batıl ilimler; musiki, hat gibi sanat dalları vs. üzerine derlenmiş mecmû’alar da vardır. Bu tür mecmû’alar bir konu bütünlüğüne sahiptir. Buna karşılık her mecmû’a derleyicisi, aynı titizliği göstermeyebilir ve her çeşit hoşgiden yazıyı mecmû’asına alabilir (Pala 2002: 312).

Mecmû’alar, farklı ve birden çok yazar ve şaire ait şiirleri bir araya toplanması bakımından önemlidir. Birçok kişiye ait şiir ve nesir parçaları görülebileceği gibi farklı tarz ve üsluplara da rastlamak mümkündür. Bu eserler, dönemin şiir zevkini bildirmesi bakımından da değerlidir.

Bununla beraber şairlerin divanlarında ve eserlerinde –eserlerin birçok nüshası görülmesine rağmen– yer almayan birçok nazım ve nesir örneğine mecmû’alarda rastlanmaktadır. Bu açıdan mecmû’aların incelenmesi, hem yeni bilgilerin, şiirlerin, yazıların hem de yeni şair ve münşilerin bilinmesinde, birbirleriyle münasebeti olanların tespitinde ve şairlerin veya adı geçen diğer kişilerin biyografileri hakkında yeni bilgilerin elde edilmesinde Türk edebiyatına önemli katkı ve birikimler sağlamaktadır. Kısaca mecmû’alar önemli olup Türk edebiyatının, Türk edebiyatı tarihinin yardımcı kaynaklarından (Kut: 1986: 170; Aydemir: 2007: 123-126; Köksal: 2012: 417-420; Tunç: 2015: 316).

Pek çok tür gibi mecmû’alarda da tasnif yöntemine gidilmiştir. Bu tasnifler şu şekildedir:

Agâh Sırrı Levent, mecmû’aları aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır:

- a) Nazire mecmû’aları,
- b) Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmû’aları,
- c) Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmû’alar,
- ç) Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmû’alar,
- d) Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmû’alar (Levend:1984:166-167).

Günay Kut, mecmû’aları aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır:

- a) Nazire mecmû’aları
- b) Seçme şiir mecmû’aları (mecmû’a-i eş’ar, mecmû’a-ı devâvin)
- c) Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan mecmû’alar (Mecmû’a-i edviyye, mecmû’a-i tevârih, mecmû’a-i mu’ammeyat, mecmû’a-i münşeât, mecmû’a-i resâil gibi)
- d) Karışık, yani manzum ve mensur veya farklı dillerle yazılmış parçalardan oluşan mecmû’alar.
- e) Derleyeni belli mecmû’alar (Kut: 1986: 170-72).

Atabey Kılıç, mecmû'aları aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır:

1. Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından

1.1. Cönkler

1.2. Mecmû'alar

1.2.1. Tertip durumuna göre mecmû'alar

1.2.1.1. Mürettep mecmû'alar

1.2.1.2. Mürettep olmayan mecmû'alar

1.2.2. Mürettep durumuna göre mecmû'alar

1.2.2.1. Mürettibi bilinen mecmû'alar

1.2.2.2. Mürettibi bilinmeyen mecmû'alar

1.2.3. Aynı zümreye mensup şahsiyetlerin eserlerinin toplandığı mecmû'alar

2. Şekil bakımından

2.1. Manzum metinler mecmû'aları

2.1.1. Kaside mecmû'aları

2.1.2. Gazel mecmû'aları

2.1.3. Nazire mecmû'aları

2.1.4. Mu'ammâ mecmû'aları

2.1.5. Manzûm lugât mecmû'aları

2.1.6. İlâhî mecmû'aları

2.1.7.Şehrengiz mecmû'aları

2.2.1. Lugaz mecmû'aları

2.2.2. Fetva mecmû'aları

2.2.3. Tefsir mecmû'aları

2.2.4. Şerh mecmû'aları

2.2.5. Sakk mecmû'aları

2.2.6. Mekân tasvirlerini içeren mecmû'alar

2.2.7. Münşe'ât mecmû'aları

2.2.7.1. Derleme münşe'ât mecmû'aları

2.2.7.2. Tek şahsa ait inşa örneklerinden oluşan münşe'ât mecmû'aları

2.3 Karışık manzum ve mensur eserler mecmû'aları

2.3.1. Fevâyid ve eş'âr mecmû'aları

2.3.2. Farklı türleri barındıran mecmû'alar

3. Dil bakımından

3.1. Arapça mecmû'alar

3.2. Farsça mecmû'alar

3.3. Türkçe mecmû'alar

3.4. Çok dilli mecmû'alar

4. Muhteva bakımından

4.1. Din

4.2. Tasavvuf

4.3. İlm-i nücûm/fal ve remil

4.4. Hikâye/latife

4.5. Hezel ve hiciv

4.6. Edviye

4.7. Musıkî

4.8. Hat ve kitâbet

5. Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmû'alar”

(Kılıç: 2012: 75-96).

Mehmet Gürbüz, mecmû'aları aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır:

- a) Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmû'aları
- b) Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmû'aları
- c) Nazire mecmû'aları

- d) Şairlerin aidiyeti/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmû'alar
- e) Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını/şiiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmû'alar (Gürbüz: 2012: 97-113).

İncelemesi yapılan mecmû'a, Günay Kut'un tasnifine göre "Seçme şiir mecmû'aları (mecnû'a-i eş'ar, mecmû'a-ı devâvin)", Atabey Kılıç'a göre "Gazel Mecmû'aları", Mehmet Fatih Köksal'a göre "mecnû'a-i gazeliyât", Mehmet Gürbüz'e göre "Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmû'aları" başlıklarına tabi olmaktadır.

"*Hurûf-ı Hecâ Üzre Mürettep Şiir Mecmû'ası*" adlı eserin içinde her ne kadar 25 tane "nazire" bulunsa da söz konusu şiirlerin gazel olduğunu da göz önüne alındığında bahsedilen tasnifler içinde eseri, "gazel mecmû'ası" şeklinde sınıflandırmak mümkündür.

BİRİNCİ BÖLÜM

**“HURÛF-I HECÂ ÜZRE MÜRETTEP ŞİİR MECMÛ’ASI” ADLI
ESERİN İNCELENMESİ**

A. Eserin Müellifi, Eserin İsim ve Tarihi Meselesi

1. Eserin Müellifi

Eserin müellifi ve müstensihî hakkında hiçbir bilgi mevcut değildir. Kütüphane kaydında ve eserin metninde yapılan incelemeler sonucunda da eserin müellifi hakkında bir bilgiye rastlanmamıştır.

2. Eserin İsim Meselesi

Eser kütüphane kaydında “*Hurûf-ı Hecâ Üzre Mürettep Şiir Mecmû’ası*” ismiyle kaydedilmiştir. Metinde yapılan okumalar ve incelemeler sonucunda müellifin eserine dair bir isim vermediği görülmüştür. Dış kapak, iç sayfalar dâhil olmak üzere mecmû’anın hiçbir yerinde esere ve müellifine dair bir ibareye yer verilmemiştir. Eserin adı kütüphanedeki şekliyle benimsenmiştir.

Eserin kütüphane kaydında yer alan ismin sonradan arşivleme yapılırken görevli/görevliler tarafından tarafından verildiği kanaati hâkimdir. Tespit edilebildiği kadarıyla esere dair tek nüsha mevcuttur. Yapılan araştırmalarda başka nüshalara rastlanmamıştır.

3. Eserin Yazılış Tarihi Meselesi

Mecmû’ada, te’lif ve istinsah tarihine dair kesin bir bilgi verilmemiştir. Tarihe dair kütüphane kaydında da bir bilgi yer almamıştır. Eserdeki şairlere bakıldığında XVI, XVII ve XVIII. yüzyılda yaşamış isimler olduğu görülmektedir. Mecmû’ada yaşadıkları tarih olarak diğer şairlerden geç bir yüzyılda yaşadıkları bilinen; “Nahifi, Ragıp Paşa ve Kuburizâde” XVIII. yüzyılda yaşamış oldukları için eserin bu yüzyılda yazıldığı tahmin edilmektedir.

B. Metin Tespitiyle İlgili Hususlar

1. Nüsha Tavsifi

İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Koleksiyonu, 34 Ae Manzum 648

Kütüphane kaydında eserin boyutu, varak sayısı, satırı ve kâğıt türü hakkında bilgi verilmemiştir. Verilen bilgiler şunlardır: “Yazı türü: Arap-Talik, Konu: Türk Dili ve Edebiyatı, Dili: Türkçe” ve notlar kısmında da “*Muhtelif şairlerindir. Edebiyat Cetveller kırmızı çizgili, yaldızlı, tam meşin kaplı, cetvelli*” bilgisi yer almaktadır.

Şiir sıralamaları, şiir başlıkları, bazı şiirler, mahlaslar kırmızı mürekkepledir. Bazı başlıkların da yeşil ve siyah mürekkepli oldukları görülmektedir. Cetveller kırmızı mürekkepledir. Kapaklar kırmızı meşin renkli mukavva ciltlidir. 116 varak olan mecmû'anın “12, 13, 14, 19, 21, 45, 46, 51, 54, 57, 63, 70, 71, 72, 79, 84, 85, 91, 92 ve 93.” varakları olmak üzere 20 varak kadarı boş olup herhangi bir şey yazılmamıştır. İçinde 44 şaire ait 280 gazel, 8 müfret vardır. Bu gazellerden de 25 tanesi nazire gazeldir.

Başı:

Nergis-i mestānesi olsa n'edem naḥvet-nümā

Tiġ-i müjgānı dile olur hemān ḥaşyet-nümā

Sonu:

Erbāb-ı riyā-kār dil-i 'ālemi tıtdı

Şevkāt eşinüñ Mantıķī yā söndi ocaġı

Mecmû'ada yer alan gazellerle şairlerin divanlarındaki gazeller karşılaştırıldığında birkaç şairin şiirleri dışında geri kalanların aynı olduğu görülmüştür.

2. Metin ve Çeviri Yazıda Takip Edilen Usul

1. Metnin yazma nüshadaki varak numaraları köşeli parantez içinde “[ ]” gösterilmiştir.
2. Metindeki eksiklikler ve bozukluklar –bunlar genellikle mürekkep dağılmasına bağlı sıkıntılar– mümkün olduğunca doğru bir şekilde okunmaya, düzeltilmeye çalışılmış ve [...] şeklinde verilmiştir.
3. Çeviride 18. yüzyıl Osmanlı Türkçesi imlasına uyulmasının yanında şairin de imla özelliklerine dikkat edilmiştir.
4. Metinde harekelendirme yapılan yerlere dikkat edilmiştir.
5. Özel kişi, yer ve diğer adların imalarına metindeki özelliklerine; Türkçe, Arapça ve Farsça dil bilgisine dikkat edilerek çevrilmiştir.
6. Bazı yerlerde şairin kelime oyunları yaptığı göz ardı edilmemekle beraber bir kısım kelimelerde harflerin yerleri değiştirilmiş veya farklı bir imlayla yazılmıştır. Bu unsurlara da dikkat edilerek transkribe yapılmıştır.
7. Transkripsiyonlu çeviride müellifin imla özellikleri dikkate alınarak okuma yapılmıştır.
8. Mürekkep dağılmasına bağlı bozuk yerlerin, Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eski yazısı resim şeklinde verilmiştir.
9. Yazı fontu olarak Gentium Plus kullanılmıştır.
10. Vezinler köşeli parantez içinde verilmiştir.
11. Metne tarafımızdan yapılan ilaveler köşeli parantez “[ ]” içinde gösterilmiştir.
12. Ayrıca metinde yer alan imla ve dil bilgisi kuralları konusunda TDK *Yazım Kılavuzu* ve İsmail Ünver’in “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” adlı makalesi dikkate alınmıştır.

3. Nüsha Değerlendirmesi

Eserin yapılan tüm incelemelere rağmen eldeki nüshadan başka herhangi bir nüshasına rastlanmamıştır. Fakat mecmû'anın isminin metin içinde müellifi tarafından zikredilmemesi ve yine farklı adlandırmalarla farklı yerlerde olabileceği bilgisi göz ardı edilmeyecek bir unsurdur.

İlk varakta eserin Millet Kütüphanesi'ne ait olduğunu belirten mor mürekkepten ay yıldızlı temellük kaydı bulunmaktadır. Eserin "müellifinin adı, besmele, dibâce, hamdele-salvele, te'liften ferağ kaydı, istinsah kaydı ve hatime kaydı" bulunmamaktadır. Eserin başından sonuna doğru devam eden yaprak numarası kurşun kalemle eklenmiştir.

Bazı sayfalarda mürekkebin dağılmasından dolayı kelimeler okunamamaktadır. Okunamayan bu kelime ve harfler, eserin genelinde çok az olup birkaç taneden ibarettir.

Arap-Talik yazı çeşidiyle kaleme alınan 116 varaktan oluşan mecmû'anın her bir yaprağında ortalama 2, 3 veya 4 gazel bulunmaktadır. Buna karşın "12, 13, 14, 19, 21, 45, 46, 51, 54, 57, 63, 70, 71, 72, 79, 84, 85, 91, 92 ve 93." varakları boştur. Metin genellikle okunaklı olmakla beraber yer yer yazının karışıklığından dolayı okuma zorluğuna neden olan kısımlar da vardır.

Müellif eserinde şair mahlaslarını; yeşil, kırmızı ve siyah koyu mürekkeple yazmıştır. Bu hem gazelin başında hem de mahlas beyitinde geçen şair adlarında görülmektedir. Bunun yanında özellikle "ve lehu" ifadesi de kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Ayrıca eserde birçok gazelin tamamının ve bazı gazelerde de bir iki beytinin veya bir mısraının kırmızı mürekkeple yazıldığı görülmektedir.

Mecmû'ada 3 gazel hariç geri kalan şiirler başlıklarıyla birlikte yazılmıştır. Başlıklar genellikle şairin adıyla söz gelimi: "Riyāzī, Bahāyī, Hāyī, Nā'ilī, Neşāṭī, Fuzūlī, Bāḳī vs." yazılmıştır. Fakat bunun yanında 25 yerde nazire başlığı atılıp şairin de adı belirtilerek yazılmıştır (Nazīre-i 'Azīz Efendi li-Kātibi'l-ḥaḳīr Kāsım, Nazīre-i Derviş Fasīḥ, Nazīre-i Ḳıdvetü'ş- Şu'ārā-yı 'Arif Efendi, Nazīre-i Nā'ilī, Nazīre-i Neşāṭī vd.).

Mecmû'anın bazı yerlerinde “Dīvān-ı Mantıķī Efendi, Şāhib-i Zemīn Nā'īlī Efendi, Şāhib Zemīn Nābī Efendi, Dervīş Paşa el-Mastarī, Nābī Selleme'llāhu, Raḥmī Tab-ı Eşer-i Āh, Kıdvetü'ş-Şu'arā 'Ārif Efendi, Raḥmetu'llāhi 'Aleyh Rāsīḥ Efendi, Nābī Selleme, Şāhib-i Zemīn-i Şabrī, Güfte-i Muḥibbī.....Kānūnī Sulṭān Süleymān, Lem'ī Çelebi Selleme, Naẓīf Efendi Selleme, Kūbūrīzāde Raḥmī Efendi, Naḥifī Efendi Sellema'llahu, Nāzīm Selleme, Rāgıp Selleme, Ġazel-i Muḥtārī Bī-Nazīr, li-Kātib, li-Muharrīrihi'l-Fakir, Kātib Divan [...]” başlıklarının olduđu görölmektedir. Aynı şaire ait şiirler arasında ise “ve lehu” ifadesine yer verilmiştir. Şiirlerin sıralaması ise şairin adına göre değil gazelin sırasına göre “fi ḥarfū'l-elif, ḥarfū'l-bā, ḥarfū't-tā^c, ḥarfū'l-lām, ḥarfū'l-mīm” şeklinde yapılmıştır.

Sayfalar genellikle iki sütuna ayrılmış olup sayfanın etrafı çerçeve şeklinde kırmızı çizilmiştir. Sayfalarda herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Bu sayfalarda şiirler çizgilerle ayrılarak düzenli bir şekilde yazılmıştır. “[52b] li-Kātib, [55a] li-Muharrīrihi'l-Fakir, [59a] Naẓīre-i 'Azīz Efendi li-Kātibi'l-ḥaķīr Kāsim, [110a] Nemekahu el-Faķīr” başlıklı şiirler ise müellife ait şiirlerdir.

C. Muhteva

Mecmû'ada yer alan şiirlerin hepsi gazel nazım şekliyle yazılmış olup bunlardan farklı olarak 8 tane müfret beyit yer almıştır. Müfret beyitlerden 7'si ‘ferd’ başlığı altında, 1 tanesi ise ‘başlıksız’ olarak verilmiştir. Geri kalanların tamamı ise gazel nazım şekliyle yazılmıştır.

Mecmû'ada yer alan şairlerin şiirleri kaydedilirken alfabetik bir sıra gözetilmemiş, aynı şairin şiirleri de farklı sayfalara yazılmış, art arda gelen bir sıra gözetilmemiştir. Sadece “fi ḥarfū'l-elif, ḥarfū'l-bā, ḥarfū't-tā^c” şeklinde bir sıralama ile verilmişlerdir. Eserde yer alan bazı şiirler ise nazirelerden oluşmaktadır. Eserin tamamında “Naẓīre-i 'Azīz Efendi li-Kātibi'l-ḥaķīr Kāsim, Naẓīre-i Dervīş Fasīḥ, Naẓīre-i Dervīş Fasīḥ Dede, Naẓīre-i Fā'izī, Naẓīre-i Fasīḥ, Naẓīre-i Faşīḥ, Naẓīre-i Kelīm-i

Eyyübî, Nazîre-i Kemâlî, Nazîre-i Kıdvetü’ş- Şu‘arâ-yı ‘Arif Efendi, Nazîre-i Nâ’ilî, Nazîre-i Nâ’ilî, Nazîre-i Nâ’ilî, Nazîre-i Nâ’ilî, Nazîre-i Nâ’ilî, Ve lehu Nazîre-i Nâ’ilî, Nazîre-i Nesîb, Nazîre-i Neşâî, Nazîre-i Neşâî, Nazîre-i Neşâî, Nazîre-i Neşâî, Nazîre-i Neşâî, Nazîre-i Neşâî, Nazîre-i Rüşdî, Nazîre-i Vâsık, Nazîre-i ‘Azim” başlıkları altında toplam 25 tane nazire tespit edilmiştir.

Nazire, bir şairin şiirini beğendiği bir başka şairin şiirine ‘vezin, kafiye ve konu’ bakımından benzerini yazdığı şiirlere denir. Burada ayrıca şairin kendi üslubunu ortaya koyma ve orijinal şiirden daha güzelini yazma amacı da vardır (Kaya 2005: 48). *“Yaygın anlamıyla nazîre daha çok şiirde görülür ve orijinal eserle aynı vezin ve revîde olur. Çoğunlukla onu aşmak amacıyla kaleme alınır. Bazan da nazîre eş değerde bir eser ortaya koymak, yarışmak veya ona duyulan ilgiyi ifade etmek için yazılır”* (Durmuş 2006: 455; Köksal 2006: 456).

Çalışmada, *“Şiirine Nazire Yazılan Şair, Nazireyi Yazan Şair, Vezni, Gazelin Başlığı, Konusu, Redif, Kafiyesi, Yüzyılları”* başlıkları altında ilgili şiirlerin nazire olup olmadıkları incelenmiştir. İncelemeyle birlikte gazellerin her birinin başlıklarına uygun olarak nazire örnekleri olduğu görülmüştür. Nazireler; model şiirle ‘konu, vezin, kafiye ve redif’ olarak benzerlik göstererek nazire tanımına ve ölçütlerine uygundur. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi adına aşağıdaki şu tablo hazırlanmıştır:

TABLE 1: Mecmû'ada Yer Alan Nazirelerin Şair ve Nazire Bakımından İncelenmesi
(Eserdeki Yazım Sırasına Göre Sıralanmıştır)

ŞİİRİNE NAZİRE YAZILAN ŞAİR	NAZİREYİ YAZAN ŞAİR	VEZNİ	GAZELİN BAŞLIĞI	KONUSU	KAFİYESİ	REDİFİ	YÜZYILLARI
Bahāyī	Kemālī	Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün	Nazīre-i Kemālī	Aşk	-ān	-āsā	Bahāyī - XVII Kemālī -XVI-XVIII
Nā'īlī Efendi	Neşāṭī	Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün	Nazīre-i Neşāṭī	Aşk	-ā	-dur hep	Nā'īlī Efendi -XVII Neşāṭī -XVII
Nā'īlī Efendi	‘Arif Efendi	Mefā'īlün/ Fe‘ilātün/ Mefā'īlün/ Fe‘ilün	Nazīre-i Kıdvetü’ş-Şu‘ārā-yı ‘Arif Efendi	Aşk	-ā	-dur hep	Nā'īlī Efendi - XVII ‘Arif Efendi - XVII
Nā'īlī Efendi	Dervīş Fasiḥ Dede	Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün	Nazīre-i Dervīş Fasiḥ Dede	Aşk	-ā	-dur hep	Nā'īlī Efendi - XVII Dervīş Fasiḥ Dede - XVII
Nābī Efendi	Fasiḥ	Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlün	Nazīre-i Fasiḥ	Aşk	-āb	-itdūñ bu şeb	Nābī Efendi - XVII Fasiḥ - XVII
Nābī Efendi	Rüşdī	Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlün	Nazīre-i Rüşdī	Aşk	-āb	-itdūñ bu şeb	Nābī Efendi - XVII Rüşdī - XVII
Nā'īlī	Neşāṭī	Mef'ūlü/ Mefā'īlü/ Mefā'īlü/ Fe'ülün	Nazīre-i Neşāṭī	Aşk/Sitem	-eh	-i mest	Nā'īlī - XVII Neşāṭī - XVII
Şabrī	Fā'īzī	Mef'ūlü/ Mefā'īlü/ Mefā'īlü/ Fe'ülün	Nazīre-i Fā'īzī	Aşk	-ān	-i ḥarābāt	Şabrī - XVII Fā'īzī

Şabrî	Dervîş Fasîh	Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ülün	Naẓîre-i Dervîş Fasîh	Aşk	-ân	-i hârâbât	Dervîş Fasîh - XVII Şabrî - XVII
Vecdî	Nâ'ilî	Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün	Naẓîre-i Nâ'ilî	Aşk	-er	-inden bellüdür	Vecdî - XVII Nâ'ilî - XVII
Vecdî	Neşâtî	Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün	Naẓîre-i Neşâtî	Aşk	-er	-inden bellüdür	Vecdî - XVII Neşâtî - XVII
Vecdî	Nâ'ilî	Mef'ûlü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/ Fâ'ilün	Naẓîre-i Nâ'ilî	Aşk	-âh	açar	Vecdî - XVII Nâ'ilî - XVII
Şabrî	Kelîm-i Eyyübî	Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün	Naẓîre-i Kelîm-i Eyyübî	Aşk	-(a)et	-ün kimdür	Şabrî - Kelîm-i Eyyübî -
Şabrî	Nâ'ilî	Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün	Naẓîre-i Nâ'ilî	Aşk	-(a)et	-ün kimdür	Şabrî - XVII Nâ'ilî - XVII
Şabrî	Faşîh	Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün	Naẓîre-i Faşîh	Aşk	-(a)et	-ün kimdür	Şabrî - XVII Faşîh - XVII
Nâ'ilî	Neşâtî	Mefâ'ilün/ Fe'ilâtün/ Mefâ'ilün/ Fe'ilün	Naẓîre-i Neşâtî	Aşk	-âr	-e dek giderüz	Nâ'ilî - XVII Neşâtî - XVII
Müellife ait Farsça gazel.	Kime yazıldığı belirtilmemiş.	-	Naẓîre-i 'Azîz Efendi li- Kâtibi'l-ḥakîr Kâsım	-	-	-	-
Nâ'ilî	Neşâtî	Mefâ'ilün/ Fe'ilâtün/ Mefâ'ilün/ Fe'ilün	Naẓîre-i Neşâtî	Aşk	-est	olup kalmış	Nâ'ilî - XVII Neşâtî - XVII

Nā'īlī	Nesīb	Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün	Naẓīre-i Nesīb	Aşk	-en	olmazmış	Nā'īlī - XVII Nesīb - XVIII
Lam'ī	Vāsık	Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlün	Naẓīre-i Vāsık	Aşk	-āz	-ından	Lam'ī - XVI Vāsık - XVII-XVIII?
Lam'ī	‘Āzim	Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlün	Naẓīre-i ‘Āzim	Aşk	-āz	-ından	Lam'ī - XVI ‘Āzim - XVII
Vecdī	Nā'īlī	Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlün	Naẓīre-i Nā'īlī	Aşk	-em	nedisün	Vecdī - XVII Nā'īlī - XVII
Vecdī	Nā'īlī	Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fa'īlün	Naẓīre-i Nā'īlī	Aşk	-ān	görmesün	Vecdī - XVII Nā'īlī - XVII
Vecdī	Nā'īlī	Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fa'īlün	Ve lehu Naẓīre-i Nā'īlī	Aşk	-ān	görmesün	Vecdī - XVII Nā'īlī - XVII
Vecdī	Nā'īlī	Fā'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlün	Naẓīre-i Nā'īlī	Aşk	-ān	-i ucın	Vecdī - XVII Nā'īlī - XVII

TABLO 2: Şairlerin Mecmû’ada Yer Alan Şiiri ile Divanlarında Yer Alan Şiirlerinin Gazel, Beyit ve Kelime Bakımından Karşılaştırılması

ŞAİR	MECMÛ’ADAKİ BEYİT/GAZEL	DİVANDA YER ALAN BEYİT/GAZEL	FARKLI OLAN KELİMELEER
Nâ’ilî Efendi	Divanda yer alan “açar” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır.	Elmas-pâre tîg-i kazâdur o gâzme kim Bebr-i beyân-ı rüsteme zaḥm-ı nigâḥ açar Suda gerân-ı mâsiyer ansın o vaktı kim Dâdar-ı haşr bâr-ı metâ’-ı günâḥ açar	
Nâ’ilî Efendi	Siyeh-dil mihr-veş bir bî-vefâsın ḥayf bilmezler Çerâğ-efrûz-ı mâh-ı âsumân-ı behcetûn kimdür Dü çeşmûn Nâ’ilî’nün gerçi dâmânun tutar ammâ Girîbân-gîri maḥşerde ol iki âfetûn kimdür	Siyeh-dil mihr-düşmen bî-vefâsın ḥayf bilmezsin Çerâğ-efrûz-ı mâh-ı âsumân-ı behcetûn kimdür Dü çeşmûn Nâ’ilî’nün gerçi dâmânun tutar ammâ Girîbân-gîri maḥşerde ol iki âfetûn kimdür	düşmen, bilmezsin, şimdi.
Nâ’ilî Efendi	Divanda yer alan “giderüz” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır.	Târîk-i faḳada hem-kefş olup senâ’iye Cenâb-ı külḥâni-i layḥâra-dek giderüz	
Nâ’ilî Efendi	Nâ’ilî gördüğümüz nüşâ degil çarḥ-ı bezm Bağal-i şeklümüze cild-i muṭallâ şıgmaz	Nâ’ilî gördüğümüz nüşâ degil çarḥ-ı bizim Bağal-i tengimize cild-i muṭallâ şıgmaz	çarḥ-ı bizim, bağal-i tengimize.
Nâ’ilî Efendi	Divanda yer alan “bilmez” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır	Dil-i âteş-nefes kim meclis-efrûz-ı maḥabbetdir Zebân-ı nalesin ḥungerân-ı encümen bilmez	
Nâ’ilî Efendi	Divanda yer alan “kalmış” redifli beyit mecmuda yer alan gazelde yer almamaktadır.	Kadeḥle bâleb ü ḥumlar teḥi tenük zarfân Şemim-i cur’â-i ḥahişle mest olup ḳalmış Bu damgâḥ-ı ta’âlluḳda şaḥbâz-ı vücûd Ḥalaş ümîdi ile paybest olup ḳalmış	

Nā'ilī Efendi	Divanda yer alan “fāriğ” redifli gazelde yer alan bu beyit mecmû'adaki gazelde yer almamaktadır.	Çusur himmet-i pervāneden baīd olmaz İderse şem'ı de sūz u güdāzdan fāriğ	
Nā'ilī Efendi	Nā'ilī nazmuñ seng-i germ-āşinā-yı ehlidür Sūz-ı dilden bī-ḥaber efsürde ṭab'ān görmesün	Nazm-ı pākın Nā'ilī germ-āşinā-yı ehlidür Sūz-ı dilden bī-ḥaber efsürde ṭab'ān görmesün	nazmuñ, seng-i germ.
Nābī Efendi	Divanda yer alan “şeb” redifli gazelde yer alan bu beyit mecmû'adaki gazelde yer almamaktadır.	Belki eylerdüm sana şayeste ḥıdmetde kuşur Ben günāḥ eylerdüm ammā sen şevāb itdūñ bu şeb	
Nābī Efendi	İmdāda irüp kâfile-i zerceres-i şubḥ Emvāt-ı şebi eyledi ihyā nefes-i şubḥ	İmdāda irüp kâfile-i zūd-res-i şubḥ Emvāt-ı şebi eyledi ihyā nefes-i şubḥ	zūd-res.
Nābī Efendi	Divanda yer alan “olmaz” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû'adaki gazelde yer almamaktadır.	Sirişķ-i çeşmine ehl-i nifāķun 'itimād itme Esasında binānuñ reşḥ-i āb olsa metin olmaz Ḥayālūñ gelse de itmez karar āyīne-i dilde Zemīn-i şüre de gülşen de olsa dil nişīn olmaz Olurduķ bita'āb müşrīf temāşā-yı ḥarābāta Diriğe pāre-i minā-yı meydan dūr-bin olmaz Meyān-ı çeşm ü ebrūda niḥāni güft-gülardan Ne denlü olsa da bi-vesvese ḥatır emin olmaz İden hep renf ü būy-ı batımidür cilve zahirde Anuñcün kışrı her sāde dıraḥṭundar çīn olmaz Ḥuruf u noķtadur andan cebīnūñ añla bu rāzi Ki seng-i dağ-ı miḥnetden reḥā bulmuş cebin olmaz	

Nabî Efendi	Divanda yer alan “görmüşüz” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır	Bir gün eyler dest-beste paygâhı caygâh Bî-aded mağrur-ı şadr-ı ‘iṭbârın görmüşüz	
Nabî Efendi	Divanda yer alan “gelmez” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır	O ʔarâvetle o simîn bedeni gördükçe Ḥaṭıra bûs u kenâr ile kanâ‘at gelmez Toğrısı yâr ile hem-dest-i mey-i ülfet iken Ḥaṭıra hâṭır-ı aygârı ri‘âyet gelmez Yıkılır gâ‘ile-i zelzeleden kaşr-ı visâl Çar esâs üzere yapılmazsa meṭânet gelmez	
Nabî Efendi	Divanda yer alan “bilmez” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır.	Derkinde bezm-i deḥrûn erbâb-ı bezm ḥayrân Bu gerdişün meârın peymâneler de bilmez	
Nabî Efendi	Divanda yer alan “bozındısıdur” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır.	Gören bilür şekerûn gilden olduğun ḥâşıl Ki les-i ḥayye-i şöḥretâ sel bozındısıdur	
Nabî Efendi	Divanda yer alan “midür” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır.	Düşince fırsatı virmeze mâni der pâ-mâl Meger ki ḥame varaḳ gibi ru sefid midür Ne çeşmin itdi güşâde ne buldı mive-i kâm Aceb ki ṭâli‘üm ünḥ‘âbgâhı bîd midür	
Nabî Efendi	Divanda yer alan “cemdür” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır	Ḥayâl-i ‘aqs-i leb-i bâde-günı dil-dâruñ Benân-ı dilde nümüdâr-ı sagâr-ı cemdür	
Fuzûlî	Divanda yer alan “başât” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır.	Kâkülüñ kıldı muḳarrer bana sergeşte-i lebüñi Duymasun kimse ki bevḳ gerdeş devrânda başât	
Fuzûlî	Divanda yer alan “mecrûh” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır.	Müdâm çeşmime kan doldurur hâdeng-i gamiñ Yuva başımda dutan kuşları edip mecrûh Dil oldu tiğ-i firâkıñla şerha şerhavelî Ne sūd çünsaña olmadı hâl-i dil meşrûh	

Fuzûlî	Divanda yer alan “leżîz” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır.	N'ola bulsam zevk köydürdükçe göğsüm üzre dağ Ehl-i derde dâğ olur bî-derde zîver tek leżîz	
Fuzûlî	Divanda yer alan “henüz” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır.	Cana derdüñ cisme peykānuñ revān itmişti hüküm Cism ile cān irtibātı olmadan muhkem henüz Eşk şarf eyler felekten kām hasıl kıлмаğa Bu güher kıdrini bilmez dīde-i pür-nem henüz	
	Ey gönül ol hānçer-i müjgāna eylersen heves Kāşd-i cānitdüñ bekā-yı ‘ömrden ümmīd kes	Ey gönül ol hānçer-i müjgāna eylersen heves Kāşd-i cān itdüñ bekā-yı ‘ömrden peyvendi kes.	peyvendi.
Fuzûlî	Divanda yer alan “nefes” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır.	Süz-i aşkıñ tende nā-geh bulmasın noksān deyu Can çıkınca isterim çıkmaya tenden bir nefes	
Fuzûlî	Divanda yer alan “itdüñ” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır.	Cānım alduñ mey için sākī içürdüñ baña kan Dād elinden ki beni āl ile mağbūn itdüñ Hattınuñ āfet-i cān oldıgını bildirdüñ Lūtf kıldıñ ki beni vākıf-i mazmūn itdüñ Tanımaz oldu beni ta'ne eden ehl-i riyā Şükr kim hālimi ey aşk diğer-günitdüñ	

Fuzûlî	Divanda yer alan “olmasun” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır.	Kılmasa ‘âlem muradınca medâr olsun harâb Olmasa devran senin re'yince devran olmasun Çizginirken dostlar kâmin cafer mâniñde çerh Hâkim-i taqdirde tağyir-i ferman olmasun	
Fuzûlî	Divanda yer alan “ârzü” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır.	Serv ü gül nezzâresin n'eyler saña hayrân olan Ârızuñlan kadd-i hoş-reftâruñ eyler ârzü Ârzü eyler ki ben tek muttaşıl bîmâr ola Kim ki vaşl-ı nergis-i bîmâruñ eyler ârzü Zulmet-i hecriñde bakmaz şem'e çeşmim merdümü Pertev-i ruhsâr-i pür-envârın eyler ârzü	
Fuzûlî	Divanda yer alan “üzre” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır.	Yazar göz perdesine eşk şerh-i hâl bilmez kim Okunmaz kan ile yazılsa hat evrâk-i âl üzre Dem-â-dem kilik-i müjgân ile tıfl-i merdüm-i çeşmim Hat-i sevdâ-yi hâliñ meşk ider levh-i hayal üzre	
Fuzûlî	Divanda yer alan “şem” redifli gazelde yer alan bu beyitler mecmû’adaki gazelde yer almamaktadır.	N'ola gönlüm ârızuñ isterse cânım kâmetüñ Resmdür âlemde bülbül gül sever pervâne şem ^c Kıl şebistânı müşerref kim nisârıñ kılmağa Rişteden dürler çekip cem ^c eylemiş dâmâne şem ^c	
Fuzûlî	Dil ki ser-menzili ol zülf-i perîşân olmuş Bu ki cürmü gehanuñ emrine fermân olmuş Şâhsın mülk-i melâhatda saña kullar çok Biri oldur ki varup hazret-i sultân olmuş	N'ola cürmü ki asılmasına ferman olmuş Şâhsın mülk-i melâhatda saña kullar çok Biri oldur ki varup Mısr'da sultân olmuş	bu ki, geh, anuñ, emrine. Hazret.

Eserin dili Türkçe olmakla beraber bazı şiirlerin Arapça ve Farsça olduğu görülmektedir. Bu şiirlerin bazılarının tamamı Arapça veya Farsçayken bazılarının ise sadece belli başlı mısraları Arapça, Farsçadır. Bu şiirler hakkındaki bilgiler şu şekildedir:

- Varak [24b]'de yer alan “Ḥarfü'd-dal -Ve lehu” başlığından sonraki ilk şiir Farsça.
- Varak [58a]'da yer alan “Kātib Dīvān [...]” başlığıyla yazılan şiir Farsça.
- Varak [59a]'da yer alan “Naẓīre-i ‘Azīz Efendi li-Kātibi'l-ḥaḳīr Ḳāsım” başlığıyla yazılan şiir Farsça.
- Varak [75a]'da yer alan “Ḳāsım”a ait şiir Farsça.
- Varak [79b]'de yer alan ve Fuzūlī'ye ait şiirin ilk dizeleri Türkçe ikinci dizeleri ise Arapçadır.
- Varak [89a]'da yer alan [Başlıksız] olan şiirin bazı dizeleri hariç geri kalanı Arapçadır.

Mecmû'adaki bazı şiirlerin bir bölümü farklı yapraklarda olup derkenarlara buna dair notlar yazılmamıştır. Bazı şiirlerin de başında “ve lehu” ibareleri yer almaktadır. Ancak bazı yerlerde bir önceki şiire bakıldığında “ve lehu” ibaresinin bulunduğu şiirle bu şiirin aynı şaire ait olmadığı görülmüştür. Tüm bunlar yazma hâlindeki bu mecmû'anın yapraklarının dağılmış, sonra tekrar yaprakların karışık şekilde bir araya getirilmiş olabileceğini düşündürmektedir.

Aşağıdaki tabloda mecmû'ada yer alan şairlerin, yüzyılları ve gazel sayıları verilmiştir:

TABLO 3: Mecmû'ada Yer Alan Şairler ve Şairlere Ait Gazel Sayıları

ŞAİR	ŞAİRİN YAŞADIĞI YÜZYIL	NAZIM ŞEKLİ VE SAYISI
Alî Efendi	XVI	2 gazel
Ârif Efendi	XVII	3 gazel
Âzim	XVII	1 gazel
Bahâyî	XVII	8 gazel
Bâkî	XVI	11 gazel
Derviş Dede	XVI	1 gazel
Fâ'îk	XVIII	1 gazel
Fasîh Dede	XVII	4 gazel
Fâ'izî	?	1 Gazel
Fuzûlî	XVI	21 gazel
Hâfız Ahmed	XVII	1 gazel
Haylî	XVII	2 gazel
Kâsım	?	4 gazel
Kelim	XVII	2 gazel
Kemâlî	XVI-XVIII	1 gazel
Kuburîzâde Rahmî	XVIII	2 gazel
Lami'î	XVI	2 gazel
Mantîkî	XVII	23 gazel
Muhibbî	XVI	1 gazel
Muhtarî	XVII?	1 gazel

Nābī	XVII	18 gazel
Naḥifī	XVIII	6 gazel
Nā'ilī	XVII	28 gazel
Nātık	XVII	1 gazel
Nazīm	XVIII	3 gazel
Nesīb	XVIII	1 gazel
Neṣātī	XVII	8 gazel
Raġıp	XVIII	3 gazel
Raḥmī	XVIII	5 gazel
Rāmī	XVII	1 gazel
Rasiḥ	XVIII	1 gazel
Rāşid	XVIII	1 gazel
Rıfat Beg	XVII	1 gazel
Rıfka	XVII	1 gazel
Riyāzī	XVIII	24 gazel
Rūhī	XVI	1 gazel
Rüşdī	XVII	2 gazel
Şabri	XVII	40 gazel
Şem'ī	XVI	8 Beyt
Ulvī	XVI	1 gazel
Vāşık	XVII-XVIII?	6 gazel
Vecdī	XVII	22 gazel
Veysi	XVII	11 gazel
Yümnī	XVII	3 gazel

Mecmû'a içinde yer alan şiirlere bakıldığında divan sahibi olmayan veya birden fazla aynı mahlası kullanan şairin şiirlerine rastlanılmıştır. Kaynaklarda Muhtarî'ye ait bir divandan bahsedilmemiştir. Edebiyat tarihimizde de birden fazla Muhtarî mahlaslı şair yer almaktadır. Dolayısıyla burada yer alan şiirin hangisine ait olduğunu tespit etmek mümkün değildir. Bu mecmû'ada yer alan Muhtarî'ye ait şiire araştırmalar neticesinde başka bir mecmû'ada da rastlanmamıştır.

Ayrıca edebiyat tarihimizde yine birden fazla şair Vâsık bulunmaktadır. Bunlardan iki tanesine ait divan kaynaklarda mevcuttur. "Vâsık İlâhîzâde" ve "Vâsık Ahmed"e ait yapılan divan çalışmalarında bu şiirlere rastlanılmamıştır. Dolayısıyla mecmû'ada şiirleri yer alan Vâsık bu iki şairin divanında yer almayan şiirleri mi, yoksa diğer Vâsık mahlaslı şairlerden birine mi ait bilinmemektedir. Bu şiirlere başka bir mecmû'ada da rastlanılmamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

HURÛF-I HECÂ ÜZRE MÜRETTEP ŞİİR MECMÛ'ASI TRANKRİPSİYONLU METNİ

[1b]

Dīvān-ı Mantıķī Efendi

Fi Harfi'l-Elif

[Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlün]

Nergis-i mestānesi olsa n'edem naḥvet-nümā

Tīg-i müjgānı dile olur hemān ḥaṣyet-nümā

Dillerin vā-beste-i gīsū idüp yek-laḥzada

Dīde-i 'uṣṣāka olmış ol perī 'ibret-nümā

Cām-ı la'lile idüp bir ṣīve-i iḥsān dile

'Aṣıķ-ı bīmāre oldu müṣfiķüm ṣerbet-nümā

Nazra-pāṣ-ı āftāb-ı cām-ı ṣahbā olmayan

Görmedi 'ālemde bir āyīne-i ṣafvet-nümā

Mantıķī irmez semend-i ṭab'uña bir vechle

Olsa ṣad-bār esb-i ṭab'-ı ṣā'irān sūr'at-nümā

Ve lehu

[Fe'ülün/ Fe'ülün/ Fe'ülün/ Fe'ül]

Degil verd-i luṭfuñ ḥabīb-āṣnā

K'odur ḥār-ı maḥrem raķīb-āṣnā

Gül-i dāghā-yıgām-ı 'ıṣķla

Çemen-zār-ı dil oldu zīb-āṣnā

Hücüm-ı pey-ender-pey-i ğamzeye

Niçe mümkin olmaķ ṣekīb-āṣnā

Görüñ itdi ol muğbeçe ḥüsne

Niçe 'ıṣķ-bāzı ṣalīb-āṣnā

Çünāķūs-ı nālān olur Mantıķī

Olan bir büt-i dil-firīb-āṣnā

[2a]

Riyāzī

[Müfte‘ilün/ Fā‘ilün/ Müfte‘ilün/ Fā‘ilün]

Sālik-i ‘aşkam çıkan rāh-ı cünundur baña
Seng-i cefā-yı felek rāh-ı nümündür baña

Hāk-nişin-i belā olmağa virdük qarār
Māye-i ārām-ı dil künc-i sükündür baña

Quvvet-i bāzū ile n’eyledi Ferhād’ı gör
Lāzım olan ‘ışkda baht-ı zebündür baña

Şu‘le-i şem‘iledür cünbişi pervānenüñ
Māye-i tūfān-ı şevksüz-ı derüñdur baña

Serv gibi çekmişem pāyumı dāmānuma
Bā‘is-i āzādesi kayd-ı cünündür baña

Merkezüm eflākde gerçi Riyāzī velī
Bā‘is-i pestī-i kadr ṭālī‘-i dündür baña

[2b]

Bahāyī

[Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün]

Ruḥuñdandür iden bād-ı şabā zülfüñ duḥān-āsā
Füzün eyler fūrüg-ı şem‘-i ḥüsnüñ şem‘-i cān-āsā

İrersin devlet-i pā-būs-ı yāre ey gönül bir gün
Hemān sen dergehinde ḥāk-sār ol āstān-āsā

Nihāl-i tāzesin neşv ü nemā hengāmıdur şimdi
Qorū-māl eylesün dil pāyīñe āb-ı revān-āsā

Senüñ tîr-i ħadeng-i cān-sitān-ı çeşm-i mestüñden
Ten-i zārumda bir bir şayılan heb üstüñ ħān[-āsā]

Maĥabbetkār-zārında Bahāyī cānsitān ol kim
Ĥayāt-ı tāze baĥş-ı cān [u] dildür ııřķ cān-āsā

Naẓîre-i Kemālî

[Mefā'îlün/ Mefā'îlün/ Mefā'îlün/ Mefā'îlün]

Gelince bezme ol rûĥ-ı revan serv-i çemān-āsā

Göñül püyān olur şad şevķile āb-ı revān-āsā

‘Aceb mi olsa sünbül eşk-i çeşm-i ĥün-feşānumla

Ĥarīm-i kūy-ı ĥālet-baĥşı baĥr-i bî-kerān-āsā

Firāķ-ı ebruvān[u] fikr-i zülf-i tārtāruñla

Ĥam oldı ķāmetüm ‘ālemde ey mihr u kemāñ-āsā

Ĥayāl-i ĥonçe-i lā'lüñle cānā bezm [ü] dehr içre

N’ola olsa derūnum ĥülşen-i ĥālet-resān [-āsā]

Ne deñlü bî-ser ü sāmāne elbet olur manzūr

Kemālî merdüm-i kāmîl melāl-i āsmān-āsā

[Başlıksız]

[Fe'îlātün/ Mefā'îlün/ Fe'îlün]

‘Arızuñ āb-ı nābdur ĥüyā

Zekānuñ bir ĥabābdur ĥüyā

Dilde envār-ı mihr-i ruĥsāruñ

Ābda māhtābdur ĥüyā

Naşş-ı hüsni-ı haţuñla şafha-i dil
Bir muşavver kitābdur gūya

Bezm-i ğamda dü çeşm-i giribānum
İki şîşe şarābdur gūya

Ṭutdı nūr-ı cihānı ol māhuñ
Pertev-i āftābdur gūya

Bākīya ħāl-ī ‘ānberīni anuñ
Nāfe-i müşg-nābdur gūya

Ve lehu

[Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün]
Ḥūrşid kim fezā-yı felekdür mesir aña
Degmez gedālar içre işiginde yir aña

[3a]

Ṭağdı hilāl ħalkasını gūş-ı hizmete¹
Oldı sipihr bende-i fermān-pezirāña

Yüz sürmezidi südde-i devlet-me’ābına
Ḳul olmayaydı ħusrev-i gerdün-serir aña

Görmez mişāl-i kāmetini çeşm-i rāst-bin
Aĥvel baĥa meger ki görenler nazirāña

Bākī sūĥanda fark-ı sipihre ħadem başar
Luţf-ı Ḥudā eger olursa dest-girāña

---

¹ Metinde peltek ze (z) ile yazılmıştır.

Ḥaylī

[Mef'ülü/ Mefā'īlü/ Mefā'īlü/ Fe'ülün]

Ġarķ eyledi ḥün-āb sirişküm teni cānā
Şimden gerü sen ķande bulursuñ beni cānā

Bī-cān olayum ḥancer-i ḥün-rīz-i müjeñle
Cānum gibi sevmezsem eger ben seni cānā

Her ḥār u ḥasuñ saña eli irmeye dirseñ
Çek serv-i-ser-efrāz gibi dāmeni cānā

Kār itmedi hergiz dil-i senginüñe el-ḥaķķ
Nerm eyler iken āhum odı āhını cānā

Pervāneñ iken ķadrini bil Ḥaylī zāruñ
Mümlar yaķasın bulmayasın sen anı cānā

[3b]

Nā'īlī

[Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün]

Yemm-i āteş-ḥurūş-ı dilde olduķca sükün peydā
İder her dāğ-ı ḥasret tende bir gird-āb-ı ḥün peyda

Bu 'ālem pāy-tā-ser kūhkūh-ı miḥnet [ü] ğamdur
İder her tīšekār-ı ārzü bir Bī-sütün peydā

Girān itsin ķo diller ṫārtār-ı zülfüñ olsun tek
Ruḥuñ bāğında niçe müşg-bīd-i ser-nigün peyda

Leb-i şūḥ-ı nigāh-ı çeşmüñ olduķca terennüm-sāz
İder her cünbiş-i müjgānı bir naķş-ı füsün peyda

Bu lu^çbetgāhda ey Nā'ilī bilmekdedür hikmet
Ne zīr-i hırkādandur heft-ṭas-ı nilgün peydā

Vecdī

[Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün]
Ġam-ı zülfüñle āhumdan ola dūd-ı derün peydā
İder destār-ı 'ışka sünbül-i bāğ-ı cünün peydā

Şu deñlü dāğ dāğ oldı derün kim eylesem girye
Olur vādī-i ḥasretde hezārān cūy-ı ḥün peydā

Düşerse ḫatre-i ḥün-ābe-i dāğum gülistāna
Olur şaḥ-ı gül üzre gonçe²-i ter lāle-gün peydā

Kühen cevlāngāh-ı şu'le-i 'ışk-ı cünün-engiz
Ne mümkin şaḥn-ı dilde ola ḥāşā ki sükün peyda

Hezārān dil ğam-ı zülfüñle giryāndur n'ola olsa
Çemenzār-ı ruḥunda berg-i şeb-bū-yı füsün peydā

[4a]

Düşer geh senglāḥ-ı nāza geh kūy-ı cefāya dil
Olur Ferhād-ı 'ışka her zamān bir Bī-sütün peydā

Bu tāze şī'r-i Vecdī'ye nazīre söyleyen evvel
Dil-i pür-feyz [u] tāb'ı pür-ma'ānī eylesün peydā

Veysī

[Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün]
N'ola dergāhuña sürsem cebīnüm māh-tāb-āsā
Ḳapuñ gördüm felekden yüz çevirdüm māh-tāb-āsā

²Mecmû'a'da "gonçe" şeklinde yazılmıştır.

Açılma nāme-veş her gördüğün nādāna yañlışdur
Yazılma herkese ey haṭṭ-ı reyḥānum kitāb-āsā

Felekden gūş-māl-i ğam görüp zār oldular dāyim
Şular kim il şözine uyup uydılar çeng ü rebāb-āsā

‘Abeş söz söyleme fikr-i daḳīḳ it onda bir söyle
Unutma ḳalbüne her ne gelürse āsiyāb-āsā

Başum kūh-ı Bedaḥşān-ı diyār-ı ğamdur ey Veysī
Çıkar ḥūn-āb-ı eşküm pāre pāre la‘l-i nāb-āsā

[4b]

Nā‘ilī

[Mefā‘ilün/ Fe‘ilatün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün]

Şarāb-ı nāz getürdükçe nīm-i ḥ‘āb saña
Tutar elinde ḳadeḥ māh u āftāb saña

Hezār pāre dile lebleründen it sākī
Eger düşerse nemek-rīzī-i kebāb saña

Muḥāldür eşer ol çeşm-i ser-girāna hemān
Ḥamīr-i māye-i nāz olmasun şarāb saña

Pür olsa zehre-i mirriḥ ile dil-i Behrām
Yine getürmeyeler bir nigāha tāb saña

Nigāh-ı mestüñle bildi āşinā idigün
Baḳınca Nā‘ilī-i ḥān-mān-ḥarāb saña

Neşāṭī

[Mefā'ilün/ Fe'ilatün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün]

Zihī fūrūğ ki virmiş şarāb-ı nāb saña

Baķınca hıyre olur çeşm-i āftāb saña

Hoşā leṭāfet-i te'sīr-i feyz kim virmiş

Şarāb-ı nāba ṭerāvet ruḥuñ şarāb saña

Seni olur gören lā-büdd olursa ger hayrān

Siyāh mestī-i çeşmüñ dil-ḥarāb saña

Şabāmıdur toķunan zülfüne yaḥud şāna

Nedendür ey dil-i şeydā bu ıztırāb saña

Virürse ğamzesi ruḥşat Neşāṭiyā yārūñ

Nezzāre-i ruḥuna var mı dilde tāb saña

[5a]

Raḥmī

[Fā'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün]

Gerçi bāğa nefsin fā'ıye mend itdi şabā

Cümleden himmetüñi serve bülend itdi şabā

Dīdebān eyledi nergisleri bezm-i çemene

Levḥaşa'llāh 'aceb def'-i gezend itdi şabā

Āteşīn micmeridür lāle hezār-ı zārı

Ġonçe eṭfāline gūyā ki pesend itdi şabā

Yine āhınuñ şikār itmekile şāh-ı bahār

Sünbülüñ ṭürraların cümle kemend itdi şabā

Gülşene dāver-i nevrūz idince teşrīf
Ḳaddine çemen-i ferş perend itdi şabā

Cevvlerüñ ḥükm cünūnile görüp tuğyānın
Burcdan her birine silsile-i pend itdi şabā

Baḥr-ı ahdarda revān itmege geştī-i meyi
‘İşret ehlin bu hevālarda levend itdi şabā

Şi‘r-i pākūñde bulup sırr-ı dem ‘ıyālī
Nuṭṭ-ı cān-baḥşuña ey Raḥmī pesend itdi şabā

[5b]

‘Ali Efendi

[Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün]

Gel ‘Irāḳ-ı ‘Arab’da ṭutma maḳām

Umma anda şaḳın ḳarār u beḳā

Bu cihān bir ḥarābe menzildür
Ḳondı göçdi hezār mīr-livā

Mā’-i cārīdeki ḥabāb gibi
Niçe biñ ḥaṭrı ḳıldı nā-peydā

Ḥāk-i Bağdād’a zeyn olan şeceri
Naḥl-ı ḥurmā şanur gören amma

Tuğlardur ki ḳaldı menzilde
Çekilüp gitdi leşker-i ḥulefā

Ve lehu

[Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün]

Ḥāk-i Edirne’den olan beşeri
Şekl-i insān şanur gören ammā

Gāvlerdür ki aldı ḥirmene
Çekilüp gitdi leşker-i zürefā

Ḥāk-ı meydānda zeyn olan ḥaceri
Seng-i mevtā şanur gören yeri

Ḍarb-ı tīr-i azāsıdur felegüñ
Ki alupdur nişān-ı menzilde

[6a]

Şabrī

[Fāi‘lātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘lün]

Ġamze kim cānlar esīr-i dil-figār olmuş aña
‘işve-i bezm fitne-i peymāne-kār olmuş aña

Şerḥa-i³ buḥrān ile bī-tāb almış peyk-i dil
Nāme-i ḥasret reh-i ‘işk ire yār olmuş aña

Ḥazḗ-ı devr-i cām kim zīb-i kitāb-ı řevḗdür
Şanki ānūn-nāme-i Cem der-kenār olmuş aña

Gelşeh-i nevrüz fūrūzuñ ki defterdārıdur
Şāhid-i ğone yanaşmış kesbdār olmuş aña

Çeşmi bir şāh-bāzdur ol ‘anberīn eskefle kim
Şad-hümā-yı nāz ey Şabrī şikār olmuş aña

---

³ Metinde harekelendirilmiştir.

Ve lehu

[6b]

Ḥarfü'l-bā

Ve lehu⁴

[Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlün]

Pertev-i mey ārız-ı cānane virdi āb u tāb

Şu'le-i ḥürşīd gül-i ḥandāne virdi āb u tāb

Eyleyüp rāsiḥ-zede ebrū-yı fettānın yine

Meh-cebinüm ḥançer-i bürrān virdi āb u tāb

‘Aks-i rüy-ı āb-dār u rüy-ı pertev-bār ile

Sākī dürr-i sāgar-ı gerdāne virdi āb u tāb

Dest-i fersūd u riyā nem-nāk-i eşk-i zerḳ idüp

Ḥayli zāhid subḥa-i mercāne virdi āb u tāb

Dil idüp feyz-i bahār-ı ḡamla dāḡın perveriş

Mantıķī-veş lāle-i hicrāne virdi āb u tāb

Bākī

[Fe'īlātün/ Mefā'īlün/ Fe'īlün]

Olsa zülfi o gül-‘izāra niķāb

Olur āşufte sünbül-i sīrāb

Dūd-ı āhum ruḥuñ hevāsıyla

Ebr olur yaḡdurur cihāna gül-āb

Kan-ı mihr u maḥabbetüñdür kim

Güher-i āftāb-ı ‘ālem-tāb

---

⁴ Gazel Mantıķî'ye aittir.

Ḳaddüm ey şeh-süvār ḥüsn itdi
Pāy-būsuñ ḥayāli şekl-i rikāb

Oldı deryā-yı eşküme nisbet
Günbed-i çarḥ-ı nilgüne- reng ḥabāb

Ġam-ı devrān-ı dūnı çekme yüri
Bāḳiyā ol همیشه mest [u] ḥarāb

[7a]

Vecdī

[Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün]

Dilüñ şabr u sükūnuñ nale-i feryāda virdüm hep
Bu cism-i āteşinüñ āb u ḥākin bāda virdüm hep

Tesellī-yāb olur ḳayd-ı şikenc-i zülf-i pür-ḥamla
Metā'-ı ārzū-yı ḥaṭır-ı āzāde virdüm hep

N'ola ger mest açılsa ḡonçesi ol gül-bün-i nāzuñ
Aña ben şu yerine ḥün-ı dilden bāde virdüm hep

Ne sūd eyler ḥarīdār-ı metā'-ı vaşlı benden şor
Ki naḳd-ı 'aql u fikr u cānı ol sevdāda virdüm hep

Ḥaṭṭ u ḥālın añup ḡamzeyle aşlın şordum ey Vecdī
Didi eṭfāl-i nāz-ı fitneyi üstāda virdüm hep

'Āzim

[Mefā'ılün/ Fe'ilātün/ Mefā'ılün/ Fe'ilün]

Şarāb-ı nāzdan o bī-vefā geçer mi 'aceb
Ḥırāş-ı cevri-ı zamān-ı cefā geçer mi 'aceb

O ğamzesine güzār olmadan biraz geçse
Ĥadeng-i çeşmine yāruñ ricā geçer mi ‘aceb

Bulur mı lücce ki mevc mevc sīne sūküne
Bu devrdür hem şūriş-nümā geçer mi ‘aceb

Niyāze ruḥşat olur mı o ğamze-i şuḥā
Siyāh mestī-i bezm-i cefā geçer mi ‘aceb

Ḳalur mı böyle heves üzre yāḥūd ‘Āzim
Bu şīveden dil-i ḥasret-edā geçer mi ‘aceb

Temme

[7b]

Şāḥib-i Zemīn Nā’ilī Efendi

[Mefā’ilün/ Mefā’ilün/ Mefā’ilün/ Mefā’ilün]

Derūn-ı tīre-i zūhhād pūr-jeng-i riyādur hep
‘Acabā yīnelerdür cilveger rūy-ı riyādur hep

Şarābuñ şīre-i cān olduğunda şübhe yok sāķī
Ne söz kim meclisinde söylenür rūḥ-āşinādur hep

Cihān-ı vājgūn na’l-ı maḥabbet özge ‘ālemdür
Gedādur şāhlar cümle gedālar pādişāhdür hep

Ribāṭ-ı dehr-i fāni ṭurfe menzilgāhdur anda
Emel pā-der-rikābı ārzū pā-der-hevādur hep

Bizüz ey Nā’ilī ol rū-siyāh-ı şermü ḥaclet kim
Sevād-nāme-i ā’mālümüz sehv u ḥaṭādur hep

Nāzīre-i Neşāṭī

[Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün]

Gülistān-ı dilüñ kim gülleri dāğ-ı belādur hep
Nesīmi āḥ-ı ḥasret cūy-ı eşk-i ğam-fezādur hep

Perīşān olmamağ mümkin midür 'ıŝkuñla diller kim
O müşğīn ṭurra-ı pür-ḥam gibi server-i hevādur hep

N'olaḥūn-ı ciger-rīzān olursa ŝīşe-i dilden
Gelen dest-i sitemle dem-be-dem seng-i cefādur hep

Göñül pür-tāb-ı ḥasret'ışkla ben āteşem āteş
Mezāyā-yı kelāmum ser-be-ser sūz-āşnādur hep

Neşāṭī-veş ki şad-āşūbla ḥaṭır perīşāndur
Bu şūr u fitneye bā'is o kāfir mācerādur hep

[8a]

Nāzīre-i Kıdvetü'ş- Şu'ārā-yı 'Ārif Efendi

[Mefā'īlün/ Fe'ilātün/ Mefā'īlün/ Fe'ilün]

Bütān ol kākül 'anber-i şemīme mübtelādur hep
Ġazālān ḥurrem-i pā-beste-i dām belādur hep

Fiğānī bī-dilānın sīne-sūz olmağ muḳarerdür
Gülistān-ı ğamuñ bülbülleri āteş-i nevādur hep

Ne geşt-i gūyı ne gülçīn-i bāğ-ı ḥüsni olmağ var
O naḥl-i 'ıŝvenüñ 'āşıqları bī-dest u pādur hep

Ziyāretten benüm meclis nişinān-ı ḥarābātı
Murādum dergeh-i pīr-i muğāna ilticādur hep

Sürüd-ı bezm-i ğam kim ışık dirler nāmuña Ğārif
Felek bu naĝme-i dil-keŝle dā'im pür-ŝadādur hep

Nazīre-i Dervīŝ Fasiĝ Dede

[Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün]

Çemenler sebz u ħurremdür hevālar dil-keŝdür hep
Bu dem bād-ı ŝabādan alınan bŷy-ı ŝafādur hep

Beni bīĝāne-i şabr u dilin'aklın iden zāyi'
O düzdīde tebessüm ol nigāh-ı āŝinādur hep

Maĝabbetdür dili taĝrīk u bī-ārām iden tende
Ki bād-ı iztīrāb-ı şu'le-i nāra hevādur hep

Nazar-feyz āŝinā-yı cevher zāt olmadadır yoĝsa
Ğubār-ı deşt u ŝaĝra tütīyādur kīmyādur hep

Faŝīhā meyl idüp her cāy-ı tab'ına göñül virme
Misāl-i mā'-ı cārī serv-ğaddler bī-vefādur hep

[8b]

ŝaĝīb Zemīn Nābī Efendi

[Fā'ılātün/ Fā'ılātün/ Fā'ılātün/ Fā'ılün]

Va'de-i ħāṭır-firībün düzd-i ħ'āb itdüñ bu şeb
Tār [u] pūd-ı cāme-ħā'bum sŷz u tāb itdüñ bu ŝeb

Ĥüsnüñe ŝāyeste iĝrāz itmege taĝŝīr ider
Ben ĝünāh eylerdüm ammā sen ŝevāb itdüñ bu şeb

Ben esīr-i derd-i ser ammā ruĝuñ'aksiyle sen
Dīde-i 'aĝyārı mīnā-yı ĝül-āb itdüñ bu şeb

Nāz u istiğnā degildür mānīʿ-i teşrīf-i bezm
Nāz [u] nazenīnüm ğālibā bizden hiçāb itdüñ bu şeb

Ben hayālūñle şabāḥ olunca itdüm güft-gū
Sen beni şāyeste-i luḫf u ḫiṭāb itdüñ[bu şeb]

Tābe-gerden ğarḫa-i eşk oldı tāb-ı hicrile
Nābīʿyi hem-ḫālet-i rūz-ı ḫisāb itdüñ bu şeb

Nazīre-i Fasīḥ

[Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün]
Sāġar-ı şahbā-yı reşk-i āftāb itdüñ bu şeb
Şuʿle-i bādile bezmi māh-tāb itdüñ bu şeb

Sāḫīyā bī-minnet-i peymāne-i pür-süzümü
Ehl-i bezmi bir nigāhla ḫarāb itdüñ bu şeb

Perde-i ʿarż-ı merāmı eyleyüp ey dil-güşād
Neşve-i meyle hele defʿ-i hiçāb itdüñ bu şeb

Eyleyüp tıfl-ı niyāzum zīb-i aġuş-ı ḫabūl
Nāzenīnüm vuşlatuñla kām-yāb itdüñ bu şeb

Ġayrılarla ṫarḫ-ı bezm idüp Faşīḫī dostum
Āteş-i pür-süz-ı ğayretle kebāb itdüñ bu şeb

[9a]

Nazīre-iRüşdī

[Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün]
Bilmezem āyā ne fikr-i nā-şavāb itdüñ bu şeb
Bī-sebeb tā böyle bizden ictin āb itdüñ bu şeb

Çeşm-i mestüñden biraz āsūde kılduñ dilleri
Tīğ-i ğamzeñ der-niyām-ı nīm-ḥāb itdüñ bu şeb

Gāh idüp pür-bādegāhī pür-‘araḫ sāḳī yine
Cāmı reşk-i āftāb-ı māh-tāb itdüñ bu şeb

Zülf-i pür-çīnūñ kemend-i gerden-i aġyār idüp
Āteş-i ğayretle kārüm pīç u tāb itdüñ bu şeb

Virme ruḫşat luḫf idüp ḥūn-rīz-i çeşm-i mestüñe
Dilleri ğamzeñle sāḳī sen ḥarāb itdüñ bu şeb

Sāḳiyā şevḳūñ müdām [u] ‘işretūñ olsun mezīd
Kim bizi cām-ı lebūñle zevḫ-yāb itdüñ bu şeb

Şerḫ idüp esrār-ı ḥaḫḫ-ı ‘arız-ı gül-gūnunını
Vaşf-ı ḥūsn-i yāri Rüşdī bir kitāb itdüñ [bu şeb]

Nā’ilī

[Mef‘ūlü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün]
Kāküllerūñ ki çīn-i cebīn üzre buldu tāb
Gösterdi cezr [u] meddini deryā-yı ıztırāb

Dünyāya berḫ-i tīğ-i nigāhuñla tāb-vir
Düşsūñ sipāh-ı fitneye teb-lerze-i itāb

Ḥālüm ḥarāb olur nigeñden ki eylese
Ser-ḥoş-ı cām-ı ‘işve şikest-i ḥumār-ı ḥāb

Deyr-i cihānda bir şanem-i şīve-kārile
Zünnār-bend-i ‘ışḫ olalı ḥālümüz ḥarāb

Farṭ-ı hücüm-ı nāzdan ol şūḥa Nā'ilī
Reng-i şarāb-ı 'işve olur perde-i ḥicāb

[9b]

Veysī

[Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fe'ülün]

Benden yetişür nāle yā Rabb göge her şeb
Ol māhuñ irişmez mi ola gūşına yā Rab

Baḥş eyleyemez kūyuñ ile aṭlas-ı gerdün
Ey māh-ı cihān yoḡdur o bī-çārede kevkeb

Ḳaşumla müjemden yine ḥakkāk-i maḥabbet
Lü'lü-yi sirişküme deler almış ele mişāb

Çāh-ı zekanuñ üzre görüp ruḥlarıñ oldı
Efgende çeh-i miḥnete meh-pāre-i nūḥ-şeb

Zerd olsa n'ola sīne-i Veysī ki olupdur
Mecmū'a-i faẓl u hünere cild-i müzehheb

[10a]

Riyāzī

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

Bilmezüz sākī ḥesāb-ı devr-i māh u āftāb
Eylerüz eyyām-ı 'ömri devr-i sāḡarla ḥesāb

İtifād itmez yine ol āftāb-ı evc-i nāz
Sīm-i nābī yoluña döksek mişāl-i māh-tāb

Tīḡ-i Rüstem ḡamze-i ḥün-rīz ki nisbet hemān
Bir nümāyişdür mişāl-i mevcdür yār-ı serāb

İntihāb itse şabā gül-berg-i nār-ı gönçeyi
Haşr-i bālīni eylemez yine o çeşm nīm-ḥ'āb

Tünd [ü] bād-ı āḥın gönderme Riyāzī göklere
İtme devr-i çarḥdan hergiz recā-yı fetḥ-i bāb

[10b]

Şabrī

[Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlün]

Zevrak-ı şahbāda şanmañ kim şikest oldı ḥabāb

Rūzgāra yelkenin aldurdı keştī-i şarāb

Feleḡ ğamla baḥr-i 'ışk içre hevānuñ neydüğün

Ebr-i zülfünden bilir cānā dil-i pür-ıztırāb

Şarılır pīrāheni ol şūḥā ammā'aşıkuñ

Şu'le-i āḥı şeb-i ḥayretde olur mah-tāb

Kerem olup bezm-i āteşīn āyīne-i ruḥsārile

Dīde-i bī-nūra döndü şīşe-i şahbā-yı nāb

Sākīyā maḥmūrluḡ yazmaḡ diler Şabrī getür

Şol devātı kim midād-ı surḥīdür la'l-i muzāb

[11a]

Raḥmī

[Mefā'īlün/ Fe'īlātün/ Mefā'īlün/ Fe'īlün]

Virür derūna şafā cism u cāna tāb-ı şarāb

Olur kettān ğama nūr-ı mah-tāb-ı şarāb

Olunca neşve-fürüz-ı dil ḥarāb-ı şarāb

Gedā-yı bezmi ider şāh-ı Cem ḥabāb-ı şarāb

İder çü āyine ‘akis fürūğ-ı hüsünden
O āftāb ele aldıkça iztırāb-ı şarāb

Bileydi hālet-i pür-feyż-i la‘lini yāruñ
Olurdu vird-i zebān zāhide şarāb-ı şarāb

Görünce rüy-ı ‘araķnākın oldu dāğ-be-dil
Tehīmidür k'ola mīnāda pür-ħabāb-ı şarāb

Devādur olsa naķl-i sīb-i ğab ğab sāķī
O bezm-i ħaşda kim ola la‘l-i nāb-ı şarāb

Ĥumār eşerleri dillerden olmaz idi cüdā
Zebān-ı bülbüleden itmese ‘itāb-ı şarāb

Hezārı mest [ü] ħarāb itmege yeter Raĥmī
‘Urūķ-ı ğonçeye sārī olan gülāb-ı şarāb

[11b], [12a], [12b], [13a], [13b], [14a] boş sayfalardır.

[14b]

Ḥarfü't-tā'

Ve lehu

[Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Fe'ülün]

Be-kef ḥançer gelür cānāne ser-mest

İdüp qaşd-ı dil-i dīvāne ser-mest

Mey-i la'linden itmiş neşve-yābı

Elinde ol mehüñ peymāne ser-mest

Olub şem'i şeb-ārā üzre düşdi

Şarāb-ı 'ışkla pervāne ser-mest

Dimāğı çāk-ı feyz-i zülf olmuş

Elinde ol perīnūñ şāne ser-mest

Yine ey Mantıķī ḥün-ı dilümden

Dü-çeşm-i sākī-i peymāne ser-mest

Fuzūlī

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

'Aks-ı ruḥsāruñla oldı müzeyyen mīrāt

Beden-i mürdeye feyz-i nazaruñ virdi ḥayāt

Beñzedürdüm ḳadd-ı mevzūnuña fi'l-cümle eger

Cān içinde elif itseydi ḳabül-i ḥarekāt

Ḥaṭṭ bu mazmūnladur çāh-ı zenaḥdānuñda

Kim bu zindānuñ esīri ney oḳ ümmīd-i necat

Kākülün kıldı muḳarrer baña⁵ sergeşte-i lebüni
Duymasun kimse ki bevḳ gerdeş devrānda başāt

Ġamze-i peykānın ider ‘aşıḳa çeşmün şadaḳa
Eyle kim merdüm-i mün‘im vire muhtāca zekāt

Āferīn cevher-i maḳşūduña kim ‘ālemde
Mümkin olmaz bu şifātile ki sensin bir zāt

Ey Fuzülī vera‘ u zühdle mu‘tād olduk
Bilmedün ḫālünü beyhüde geçirdün evḳāt

[15a]

Vecdī

[Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün]

Fıkr-i çeşm-i hüş düzmez ḡamze-i mestāne dost
‘Āḳıbet itdi beni dīvāne-i peymāne dost

Olmamaḳ mümkin mi dil şad-pāre esīr-i kākül
Şāne der-dest-i firīb [u] zülf-i müşg efşāne [dost]

İtme çeşminden ümīd-i yek-nigāh-ı iltifāt
Āhū-yı şahrā-yı ḫüsn olmaz dilā dīvāne dost

Yā ḫarāb olmuş dil ister yā gelür eyler ḫarāb
‘İşḳdur var ise bir şāhenşeh-i vīrāne dost

Olma maḡrūr-ı firīb-i tāb-dār-ı haḫḫ-ı rüy
Şem‘-i bezm-ārā tek olmaz dīde-i pervāne dost

Ey dil-i dīvāne var Mecnün-ı ‘ışḳa ülfet it
Hem-nişīn olmaz senünle Vecdī-i ferzāne dost

---

⁵ “Bana” güzel he ile yazılmıştır.

Dervîş Paşa el-Mastarî

[Fā'îlâtün/ Fā'îlâtün/ Fā'îlâtün/ Fā'îlün]

Yār ser-keş sîne pür âteş gönül sevdâ-perest
Baht-ı nâ-hem-vār tâlî^c ser-nigün hatır şikest

Şehr-i ğamā bād u behcethâne virân u ħarâb
Rütbe-i ihmâl-i 'ālî pāye-i iqbâl pest

Kîse-i ümîd-i ħālî dest-i istignâ tehî
Menzil-i vuşlat ba'îd u pāy-ı istid'â şikest

Bāde-i ħayret müheyyâ kâse-i âmâl pür
Bezm-i hicrân germ u ğam hüşyâr-ı 'âlem cümle mest

Zulmetü miñnet hüveydâ şubĥ-ı himmet nâ-bedîd
Nîk u bedber-muqtezâ-yı kısmetrüz-ı elest

Pençe-i kām-ı dil-i dervîş zîr-i dest-i ğam
Çāre ne meşhûrdur kim dest-berbâlâ-yı dest

Qışşâ-ı hicrânla şekvâ-yı cevr-i yârile
İre varak ber-ħasb-i ħâl derd-i mendân-ı defter-est

[15b]

Nā'îlî

[Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fe'ülün]

Aldıqça ele cām-ı mey ol kec-küleĥ-i mest
Biñ fitneye âmāde olur her nigeh-i mest

Zāhid ne bilür mertebe-i pîr-i muġānı
Tā olmayacak cur'a gibi ħāk-i reh-i mest

Zāhid ne bilürmez heb-i rindānı ki anda
Huş yārī-i āzīnedür ancağ güneh-i mest

Āyīne-i sāğarda olan ʿālemi gözler
Gülzār-ı bihişt olsa da nezzāre-geh-i mest

Āşüb-ı dil-i Nāʿilīʿye pīr u pādur
Ol ğamze-i maħmūr ile çeşm-i siyeh-i mest

Nazīre-i Neşāṭī

[Mefʿülü/ Mefāʿilü/ Mefāʿilü/ Feʿülün]

Çekdükce mey-i nāzı o çeşm-i siyeh mest
Biñ fitneye āmāde olur her nigeh-i mest

Her gūşede biñ şevķile şād hūdemi koyamaz
Gāhī ki hırām eyleye ol şeb küleh-i mest

Olmaz yine ser-germ-şafā-yı ruḥ-ı sākī
Gülzār-ı bihişt olsa eger cāygeh-i mest

Aḥsentü zihī mezheb-i ʿuşşāķa ki anda
Defʿ-i ğam-ı dil-dārdur ancağ güneh-i mest

Bilmem niçe olur ḥāl-i Neşāṭī pür olursa
Ol ğamze-i pür-fitne ile ola nigeh-i mest

[16a]

Şabri

[Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fe'ülün]

Havfum bu ki kaddüñ ola ferdā-yı kıyāmet
Bir hem-zen-i hengāme-i şahrā-yı kıyāmet

Avāze-i 'ışkuñ ğam-ı kaddüñle olurmuş
H'ābında daħı bādīye peymā-yı kıyāmet

Ferdāki hevā-yı ğam-ı zülfüñle çeksem āh
Ber-bād ola cem'iyet-i eczā-yı kıyāmet

Öldürdü bizi derd-i peşimānı tevbe
Sākī niçe bir fikr-i ğam-éfzā-yı kıyāmet

Açsun gözümüz ğulgüle-i şūr-ı şūrāħ
Kopsun қо ğamuñ başına ğavgā-yı kıyāmet

Endīşe-i ferdāyı қо hāşā ki maħabbet
Mestāne seni eyleye rüsvā-yı kıyāmet

Şun Şabri[ye] dil-teşneye bir cām leb-ā-leb
Ey sākī kevser dem-i ger mā-yı kıyāmet

Raħmī

[Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün]

Çāk çāk oldı dil-i hūn neşvemüz lāle şifāt
Demidür eşkini sār eyleriseñ jāle şifāt

Hıfz için ejder-i āteş-dem-i āhum her şeb
Künc-i küyun tolaşur şu'le-i cevvalē şifāt

Ğıbıadan girye çekān oldu felek jāle degil
Aldum āğūşa o māhı bu gice hāle şıfāt

Güller āsār-ı hazānile çeker hūndur hep
Olmada birgülleri rihte pergāle şıfāt

Cezbe-i hūsnile ʿaks-i kaṭarāt-ı eşküm
Zib-baḥşoldı leb-i dilbere tebḥāle şıfāt

Gıll ü gışşdan dili şāf itmede mānende-i zer
Var mı bir kine-güdāz āteş-i seyyāle şıfāt

[...] O sevdāger-i ʿışkuz ki dükān-ı dilde
Raḥmīyā şerḥa vü dāğ açmada peygāle şıfāt

[16b]

Şabrī

[Mefʿülü/ Mefāʿilü/ Mefāʿilü/ Feʿülün]

Cem gitdi bozulmaḫdadur erkān-ı ḥarābāt

Bir cām ile kalsa n'ola eyvān-ı ḥarābāt

At başı ber-ā-ber ʿaraḫ u bāde süzülsün
Dönsün ḫoşu meydānına meydān-ı ḥarābāt

Virmez geçid ceyš-i ğam āb-ı mey pür-cüş
Āsūdedür andan hele yārān-ı ḥarābāt

Ey şaḥne ayak başma aña bī-edebāne
Cem taḫtı imiş taḫta-i vīrān-ı ḥarābāt

Şabrī varıcaḫ dergehine mey mi şunardı
Gönlümdekini bilse pīrān-ı ḥarābāt

---

⁶ Bir hece silinmiş.

Nazîre-i Fâ'izî

[Mef'ûlü/ Mefâ'îlü/ Mefâ'îlü/ Fe'ûlün]

Her şubḥ gelür bir yere rindân-ı ḥarâbât

Güyâ ki ider meşveret erkân-ı ḥarâbât

Ḥaqqâ ki Süleymânîlik ise ancak olur bu

Cem gitdi bozulmaz daḥı dîvân-ı ḥarâbât

Cem'den berî meclis mi ḳalurdu bize ey dil

Ger baş-ı nihân itmese pîrân-ı ḥarâbât

Ancaḳ biz anuñ bir ḳur-ı cāmına yetişdük

Cemşid zamānuñda imiş şân-ı ḥarâbât

Ol şâh-ı cihân Fâ'izîyâ bezme gelürmiş

Cur'ayla şulansun yine meydân-ı ḥarâb[ât]

[17a]

Nazîre-i Dervîş Fasîḥ

[Mef'ûlü/ Mefâ'îlü/ Mefâ'îlü/ Fe'ûlün]

Ḥumlardan alındı mey-i raḥşân-ı ḥarâbât

Açıldı yine kân-ı bedaḥşân-ı ḥarâbât

Kechûl-i niyâz-ı dil-i işkeste gerekdür

Herkes olamaz maḫhar-ı iḥsân-ı ḥarâbât

Bir ḥâlet ile bulmaya işkeste ki birdür

Îmânla peymâne-i peymân-ı ḥarâbât

Revnaḳda müşâbih köhne-ḫâḳ-ı sipihre

Kandîl ile ârâstedür eyvân-ı ḥarâbât

Peymâne-i ümmîde Faşîḥ irmez imiş el

Bû solmayıcaḳ dâmen-i pîrân-ı ḥarâbât

[17b]

Harfî'ş-şā Nā'ilī

[Mef'ülü/ Mefā'ilün/ Fe'ülün]

Ey ğamzeleri cünūna bā'is

Her 'işvesi biñ füsūna bā'is

Eyler dili irtifağ-ı zülfüñ

Pāmāli-i baht-ı dūna bā'is

Peymāne-i dīdede lebüñdür

Teşvir-i şarāb-ı hūna bā'is

Maħmūrī-i her-dü nergisüñdür

Āzār-ı dil-i zebūna bā'is

Dūd-ı dil [ü] eşk-i Nā'ilī'dür

Bu țārem-i nīlgūna bā'is

Şabri

[Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün]

Dil-i dānāya düşer ol şeh hūbānile başş

Bir zamān eyledi Sīmurğ Süleymān'ile başş

Sekiz hikmet-i 'ışk ise Felāţūn'a hūred

Aña daħl itme dilā eyleme nādānile başş

Ne kaçadar itse şurāh-aña dil-i yārdimez

İdemez yine piyāle leb-i cānānla başş

Hūblar nağd-ı dili eylesün āmāde hemān

'işve fitnede iderlerse o fettānile başş

Bülbülüñ meretebe-i neş'esini biz bilürüz
İdemez 'ışkda ol bu dil-i nālānla baḥş

Zāhidüñ ağına bir cāmla ur mihr-i süküt
İtmek isterse gelüp meclise yārānla baḥş

Söz kesilsin diriseñ tīğ-i zebān çek Şabrī
Niçe bir düşmen-i ḥar-ṭab'-ı kec-iz'ānla baḥş

[18a], [18b], [19a] boş sayfalardır.

[19b]

Ḥarfü'l-cim

Fuzülī

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

Münḥarifdür sākīyā endüh-ı dünyādan mizāc
Bāde ṭut kim illet-i endüh ğafletdür ilāc

Faḥr mülkün ṭut ger istiğnādan istersen kemāl
Salṭanatdan geç kim ol vādīde çoḫdur ihtiyāc

Çekme taḥt u tāc ḳaydın bī-ser ü pālīk gözet
Kim ayağa benddür taḥt u belādur başa tāc

Bir perī zülfün ṭutup ḥālinden alsañ kām-ı dil
Dut ki Çīn mülkünü ṭuttuñ Hind'den alduñ ḥarāc

Terk [ü] tecrīd ihtiyār et kim diyār-ı 'ışkda
Faḥr bāzārında esbāb-ı fenādandur revāc

Nağş-ı zā'ıldür mürür-ı dehre kıılma i'tibār
Olsa hāşıl faqrđan hüzn [ü] fenādan ibtihāc

Ey Fuzūlī ben melāmet mülkünüñ sulţānıyam
Berķ-i āhum tāc-ı zer sīm-i sirişküm taht-ı 'āc

Şabri

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

Dügmeñi bir bir çözüp 'uşşāķa luţf it sīne āc
Şād-müdevver kıuyile der-beste bir gencīne āc

Sīneñi 'arz it kabā-yı sürhden her gönçeye
Gönçeler çāk-ı girībān eylesün sen sīne āc

Yeg bilür ol ķadr-i kālā-yı bahārı ey şabā
Gönçenüñ dībā-yı sürhın bülbül-i nālāna āc

Sāķiyā cām-ı cilā efzā-yı luţf it yine sür
Jeng-i ğamdan pāk idüp tıĝ-i dili āyīne āc

Ķopdı bir beter sehm-gin çeşm-i dilberden yine
Eyleme Şabri tereddüd sīne-i be-kīne āc

[20a]

Riyāzī

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

Yār-i müst'agnī dil-i 'uşşāķa nāz itmek de güc
Dil-pesend-i nāz olur 'arz-ı niyāz itmek de güc

N'eylesün biçāre 'āşık dilde derd-i 'ışķuñı
Şaķlamak da müşgil ammā keşf-i rāz itmek de güc

Rütbe-i ma'şuk 'ālī arz-ı hāle çāre yok
Girye-i bī-takrībah-ı can-güdāz itmek de güc

Cevr-i ağıyāra taḥammül müşgil ammā kim yine
Terk-i yāre 'işve-sāz [u] dil-nüvāz itmek de güc

Ey Riyāzī ḡamzesi tīr-i każā te'sīrdür
Kar[şu] turmak müşgil ammā iḥtirāz itmek de güc

[21b], [22a] boş sayfalardır.

[22b]

Ḥarfü'l-ḥā

Ve lehu

Manṭıķī

[Müfte'ilün/ Mefa'ilün/ Müfte'ilün/ Mefa'ilün]

Bāḡ-ı dil-i fütāde de itse de āşiyān feraḡ

Bād-ı sitemle 'azm ider yine fiḡān-künān feraḡ

Gūşe-i ḥatṭı olsa da ḥāne-i kalb-i 'aşıkān

Ḳor mı felekde anda gör firḡat-i mehveşān feraḡ

Rūy-ı gurūh-ı ḡamheme dīde-güzārı oldu līk

Olmadı bu mesīrede çeşm-i dile 'ayān feraḡ

Dil bu ḡam-ı hezārile ḡurrem ise yine n'ola

Olmış ezelde n'eylesün mesned-i ḡ'ācegān feraḡ

'isī-i bülbüle eger nāṭıķ arīz-i mey n'ola

Olur o demde Manṭıķī ḡālīb-ı cānā cān feraḡ

Fuzûlî

[Mefâ'ilün/ Fe'ilâtün/ Mefâ'ilün/ Fe'ilün]

Eger murād ise virmek şafâ-yı cevher-i ruḥ

Felek-misāl yürüt sāgar-ı şarāb-ı şabūḥ

Buyurma tevbe baña ol şarābdan nāşih

Ki görse anı budur terk-i cezm-i tevbe Naşūḥ

Tenümde şancılı nāveklerüñle şādam kim

Der-i belā bu kilīd iledür baña meftūḥ

Hücüm-ı ğamda baña anı itdi zevrak-ı mey

Ki itmedi anı tūfān olanda keşti-i Nūḥ

Fuzûlî oldı belüñ fikri ile mūy-misāl

Henüz bulmadı ol sırda ihtimāl-i vuzūḥ

[23a]

Şabri

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

Geh pür-elmās u gehī pür la'l-i raşşāndur kadeḥ

Güne güne gevheri var bir 'aceb kāndur kadeḥ

Devr-i dehān itdi şurāḥīnūñ o tīg sürḥını

Özge lu'bet-bāz-ı bezm-i bāde nūşandur kadeḥ

Her ḥabāb-ı kurş-ı mihr olmış tūtalum n'eyleyüm

Sensüz ey meh baña bir tenevvür sūzāndur kadeḥ

La'l-i şūḥuñdan bilir dil ğamzeler ḳan eylese

Fitne vü aşūbla meşhūr devrāndur kadeḥ

Kaṭre-i meyden ŧerer-pāŧ oldu bezm ire yine
Hāŧılı sūr u ŧafāya bir gūl-feŧāndur adeḫ

Ṭurmaz anda kūr-ı sīmīn oynadur her bir ḫabāb
Kūr-ı bazen hevāya ṭut ki meydāndur adeḫ

Almıŧ ey ŧabrī yine rez-i duḫterīn āgūŧına
Ol sūrūd-ı ŧevķile meclisde ḫandāndur adeḫ

Nābī Selleme'llāhu

[Mef'ūlü/ Mefā'īlü/ Mefā'īlü/ Fe'ūlün]

İmdāda irüp āfile-i zerceres-i ŧubḫ
Emvāt-ı ŧebi eyledi iḫyā nefes-i ŧubḫ

Zāg-ı ŧebi ŧayd itmek iün perveriŧ eyler
Bir ṭā'ir⁷-i zerrīn-perrü bāli afes-i ŧubḫ

Aynı nefes-i ḫüccett ile münkeŧif itme
Senden budur ey mihr-cebin mültemes-i ŧubḫ

Ol rīŧ-i sepīd ile yine eylemeyüp ŧerm
Bir beyza uçurmaḫdan uŧanmaz heves-i ŧubḫ

Olmazdı aña zīr-i nigīn ser-be-ser āfāk
ŧıdķ olmasa Nābī nefes-i bāz-pes-i ŧubḫ

[23b]

Harfû'l-ḥa

Ve lehu⁸

[Müfte'ilün/ Fā'ilün/ Müfte'ilün/ Fā'ilün]

‘Aks-i ruḥile n’ola olsa mey-i nāb surḥ

Pertev-i ḥūrla olur gevheri nā-yāb surḥ

Mihr-i gül-i dāgumuñ olsa kerem dīdesi

Olur idi lāle-veş peyker-i meh-tāb surḥ

Eyleriken mey-ḥor-ı ‘ayşgeh-i bāgda

Yine degil dīde-i nergis-i pür-tāb surḥ

Hicr-i leb-i yārile ḥūn-ı dilümden müdām

Sāgar-ı cisme ider‘āşık-ı bī-tāb surḥ

Şaḥne-i devrān yine Mantıkî’ye dāg olur

Olsa kaçāyile ger çün mey-i nābāb surḥ

Şabri

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

Olsa dilde n’ola her bir dāg-ı āteş-tāb surḥ

Āteş[.]baḥr-i maḥabbetde olur gird-āb surḥ

Zülf-i pür ḥamla ruḥ-ıgölberg yāri seyr idüñ

Bü'l-‘acebcūdur bu kim girdāb-ı miskīn-āb surḥ

Bir dükenmez gencdür aña ḥam-ı pür-surh dil

Haşre dek döksün yolunda dīde-i bī-ḥ‘āb surḥ

---

⁸ Gazel Mantıkî’ye aittir.

Ġonçe kendin lāle-zār ire Őafaċ-gŭn gűsterir
Gűrinűr āteŐde gűyā dīde-i pűr-tāb surĥ

eŐm ű dil-i baĥrin ‘iŐċ-ı yārdur Őabrī n’ola
Olsa kerānda ıċan her gevher-i nā-yāb surĥ

[24a]

Raĥmī

[Mef‘űlű/ Fā‘ilātű/ Mefā‘ilű/ Fā‘ilűn]

Ber-vefċ-ikām olmadı hīin ċılāb-ı arĥ

Hep bāzgűne-i gerdiŐ ider āsiyāb-ı arĥ

Efzűn-teritmede hevesin teŐne leblerűn
Mānend-i lűcce cűnbiŐ-imevc-i serāb-ı arĥ

Oldı hezār Behmen ű CemŐid’e bārgāh
Neylī bu ĥayme-i kűhen bī-ĥınābı arĥ

Dest-i fenā-yı dehrile bir gűn gűŐād olur
Der-beste genc-i pűr-ĥikem-i nűh kıbāb-ı arĥ

Bir māh-ı nev-ĥulű‘adű-ārűm ki Raĥmīyā
Pertev-gedā-yı ĥal‘atıdur āftāb-ı arĥ

[24b]

Ĥarfű’ d-dal

Ve lehu

منمکز یاد مهم خاطر ما فگار می کرد در

مزا جما ز هوا عاقبت تیمار می کرد در

شبی بیغما کر بر دستر احتهم پهلو

تنما هر سر مونس ترا زار می کرد در

چنانخو کردها مناسور روز افزون که دردمن

معاذ اللها کراند کشود بسیار می کرد در

نظا مچونکنمبیدشلبتکزیمخویباو
مرا حرفشکایتیرلیاستغفارمیکردر

چنانممنطقیکرر وبعکسمدعا کردون
کهچونکارمبانیماررودشوارمیکردر

Fuzūlī

[Fā'īlātūn/ Fā'īlātūn/ Fā'īlātūn/ Fā'īlūn]

Nāledendür ney gibi āvāze-i 'aşkam bülend

Nāle terkin itmezem muṭlak kesilem bend bend

Ḳıl meded ey baḥt ver ne kām-ı dil mümkin degil

Böyle kim ol dil-rübābī-derddür ben derd-mend

Ḥāk-i rāhuñdan beni ḳaldurabilmez sāye tek

Ḳılsa gerdūn āftābuñ her şu'ā'ın bir kemend

Cām ṭut dir sāḳī-i gül-çehre zāhid terk-i cām

Ey göñül fikr eyle gör kim ḥānsıdur ṭutmalı pend

Ey Fuzūlī şūret-i faḳruñ ḳabūl-i dostdur

Hiç dervīşi senüñ tek görmedüm sultān-pesend

[25a] ve [25b] boş sayfalardır.

[26a]

Rahmī Ṭab-ı Eşer-i Āh

[Mefā'īlūn/ Mefā'īlūn/ Mefā'īlūn/ Mefā'īlūn]

Yürütdüm baḥr-i dilde keşti-i mey herçi-bād-ābād

Ḳo gelsün mevc-i derd ü ḡam pey-ā-pey herçi-bād-ābād

Hevā-yı ھاٲka-i zülfüñle āhir gird-bād-āsa
Cünün-deştin ider muğber göñül key herçi-bād-ābād

Yine sürāḫ sürāḫ itdi bağrum ḫançer-i cevriñ
Ḳo nāliş ideyüm mānende-i ney herçi-bād-ābād

Şafā-yı neşve-i vaşluñla ser-germ olmadum dirsün
Cihāna āh-ı serdüm şūriş-i dey herçi-bād-ābād

Nesīm-i nazmla aḫbāba Raḫmī vir teneffüs kim
Dil-i ā‘dāya olsun āteşin key [herçi-bād-ābād]

Ve lehu Selleme

[Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün]
Bedīd olsa ruḫuñ ey dil-sitān mānende-i ḫürşīd
İder çeşmümdeki eşki revān mānende-i ḫürşīd

Mişāl-i jāle diller cezbine ol māh [u] mihr-engiz
Şu‘ā‘-i ḫüsnün itmiş rīsmān mānende-i ḫürşīd

Ne mümkindür nigāh-ı germ çeşmi ḫıyre-nāk eyler
Baḫılmaz rüy-ı yārin rāygān mānende-i ḫürşīd

Gezer dilden dile ‘āks-i cemāl-i ‘ālem-efrüzüñ
Olur her ḫāneye pertev-resān mānende-i ḫürşīd

İder tārīki-i gam ‘ālem-i dilden sefer Raḫmī
Mey olsa maşrıḳ-ı ḫumdan‘ayān mānende-i ḫürşīd

[26b] boş sayfadır.

[27a]

Vecdī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]

İtdi dil rüyuña rüyuñ dil-i sūzāne ḥased
İtdiler birbirine şu‘le vü pervāne ḥased

Cān-fedā-yı nigeḥi oldı vü ten ḥāk-i rehi
Eyledi cān bedene reşk beden cāne ḥased

Raḥne-i erre ḫanı şerḫa-i müjgān ḫanı
Dil-i şad-pāreme eylerse n’ola şāne ḥased

Rüyuña germ-nigāḥ itdigi te’sīr itmiş
Ḳuvvet-i ṭālī‘i ḥūrşīd-i dirahşāne ḥased

Eyle maḥsūd yeter ruḥşat-ı pā-būsuñla
Niçe bir eyleyeyin kūşe-i dāmāne ḥased

Tā cünün itdi seni lāyık-ı bend-i kākül
Saña çok ‘āḳil ider ey dil-i dīvāne ḥased

Bu ğazel zīver-i mecmū‘a-i yārān olalı
Düşdi ey Vecdī yine defter [ü] dīvāne ḥased

Nā‘ilī

[Mefā‘ilün/ Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün]

Ne ğam şükufte degilse bahār-ı bāğ-ı ümīd
Zükām-ı ye’sle efsürdedür dimāğ-ı ümīd

Zuhūr-ı neşve-i la‘lūñle dest-i ‘āşıkda
Mey-i neşātla leb-rīzdür ayağ-ı ümīd

Nesīm-i kākülüñ olduḡa cilve-ger pür ider
Cihānın efḡa-i gül-rīz-i bāḡ u rāḡ-ı ümīd

Döyermi sūz u firāḡa göñül viren saña kim
Sirişk-i çeşmi olur şu⁹le bahş-ı dāḡ-ı ümīd

Ḳalur mı zinde meger şem^c-i bezm-i āh gibi
Bu rūzgāra da ey Nā'ilī çerāḡ-ı ümīd

[27b]

Şabrī

[Mef^cülü/ Fā^cilātü/ Mefā^cilü/ Fā^cilün]

Baḡt olsa sākī-i mey-i meyḡāne-i ümīd⁹

Yine tehī deger bize peymāne-i ümīd

Dil murgı seng-i ḡamlarla andan remīdedür
Bir dahı istemez ārzū-yulāne-i ümīd

Biz şem^c-i kem fūrūḡ-ı seḡer-ḡāh-ı ḡasretüz
Bizden ^caceb mi dūr ise pervāne-i ümīd

Nā-kām-ı şehr-i ^cışḡa yüz külḡen-i fenā
Nev-cāh vaşl-ı dilbere kāşāne-i ümīd

Şabrī ne ḡāşıl eyleye bārān-ı eşkle
Bu şüre-zār-ı ḡamda bize dāne-i ümīd

---

⁹ Kelime şeddeli yazılmıştır.

Veysî

Fe‘ilâtün/ Fe‘ilâtün/ Fe‘ilâtün/ Fe‘ilün
Bî-sütün-ı gamı ben âhla itdüm ber-bād
Varsun tîşesini başına çalsın Ferhād

Vehm ummāya eger gamze-i hūn-rîzūñden
Böyle kan dökmege boynumı ururdı cellād

Sedd-i İskender isen de şaķın ey şāh ki olur
Âh-ı mazlūm güdāzende-i kūh pūlād

.....
.....¹⁰

Veysîyā çıkmadı bir böyle girān-māye güher
Mevc-hūz-ı olalı deryā-yı güher-rîz-i imdād

[28a]

Veysî

[Mef‘ülü/ Mefā‘ilü/ Mefā‘ilü/ Fe‘ülün]
Meyl eylese aġyāre anı şanma vefādur
Aġyāre vefādan ġarażı baña cefādur

Aġyāre vefā itmege re’y itmiş o hūnî
Dil-ġasteleri öldüren āh işte buradur

Dil-dādelerüñ lezzet-i güftāruña toymaz
Ĥaķķā bu ki [.....] ruġa ġidādur

Cām-ı ‘araķ u sāġar-ı mey sāķî-i gül-rūy
Âb-ı ruġ-ı cem‘iyyet-i yārān-ı şafādur

¹⁰ Beyit metinde karalanmıştır.

Şüret vireyin dirse eger şî'rine Veysî
Ruhsâruña âyîne disün pāk-i edādur

Veysî

[Mef'ülü/ Mefā'îlü/ Mefā'îlü/ Fe'ülün]

Ḳaddüm ki senüñ ḳabza-i 'aşḳuñda kemāndur
Âhumdur anuñ tîrizi hîrişte-i cāndur

Her tîr-i belā kim irişür saña felekden
Şabr eyle gönül bu da geçer devr-i zamāndur

Feryād ki bir ğamzesi cellāda esîrem
Ḥünî gözinüñ yidügi dil içdügi ḳāndur

Bir şem'-i dilārādur o peykān-ı zer-endüz
Luṭf eyle anı ḥāne-i cān u dile yandur

Ma'beynimüzi faẓl iden a'dāyla Veysî
Mizān-ı belāğatde bugün tîğ-i zebāndur

[28b]

Ḥarfü'z-zāl

Fuzülî

[Fā'îlātün/ Fā'îlātün/ Fā'îlātün/ Fā'îlün]

Ey mezāk-ı cāna cevruñ şeh dü şekerden lezîz
Dem-be-dem zehr-i ğamuñ ḳand-i mükerrer [tek¹¹] lezîz

Derd-i 'işḳuñ derd-i zevḳ-ı salṭanat tek dil-i bedîd
Ḥāk-i küyuñ seyri fetḥ-i heft-kişver [tek] lezîz

¹¹ Gazelin devamında "tek" olarak devam ettiği için düzeltildi.

Āteş-i berķ-i firāķuñ nār-ı dūzaķ tek elīm
Cāri olmışdur bu ‘ādet dūde seyr olmaz [tek lezīz]¹²

Şerķ-i aķvālüm saña yetse naşīhat gibi telķ
Telķ güftāruñ baña maķmūra sāğar tek lezīz

Tāze tāze dāğ-ı derdüñdür dil-i sūzānuma
Fi’l-meşel hırş ehline cem‘iyyet-i zer tek lezīz

Ey Fuzūlī ‘ālemīñ gördüm ğam u ni‘metlerüñ
Hiç ni‘met görmedüm dīdār-ı dilber tek lezīz

[29a] boş sayfadır

[29b]

Ĥarfü’r-rā’

Fuzūlī

[Mef‘ūlü / Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün]

Geh gözde geh göñülde ĥadengüñ mekân tıtar
Her ķanda olsa ķanluyı elbette ķan tıtar

Dil çekse n’ola cān u teni ĥāk-i kūyuña
Ĥār u ĥas ister anda ki ķuşā şiyān tıtar

Zıkr-i lebūñle zūlfüñe dil buldı dest-re’s
La‘lūñ gibi ki oķuyup efsūnla tıtar

Dil tıtdı ğonçe ile ber-ā-ber dehānuñı
Bir ‘aķl-ı nāķış ile özüñ ĥurde-dān tıtar

¹² Metinde “midād” kelimesi de mevcuttur.

Hürşid hürmenine urur şu'le şu'le od
Âhum ki lahza lahza reh-i âsmân tutar

Cân eyledükçe meyl-i temâşâ-yı kâmetüñ
Göz revzenin sirişk-i revânum revân tutar

Tutmağ diler Fuzûlî kapuñda mağâm lîk
Bu sırrı kimseye açabilmez nihân tutar

Ve lehu

[Mef'ülü/ Mefâ'îlü/ Mefâ'îlü/ Fe'ülün]

Âh eyledüğüm serv-i hürâmānuñ içündür
Kān ağladüğüm gönçe-i handānuñ içündür

Ser-geşteligim kākül-i müşgīnuñ ucından
Âşüftelüğüm zülf-i perīşānuñ içündür

Bīmār tenüm nergis-i mestüñ eleminden
Hünñin cigerüm la'l-i dürr-efşānuñ içündür

Yağtum tenümi vaşl günü şem'-veş ammā
Bil kim bu tedārik şeb-i hicrānuñ içündür

Qurtarmağa yağmāyı gamından dil ü cānı
Sa'yim nağar-ı nergis-i fettānuñ içündür

Cān vir gönül ol gamzeye kim bunca zamānlar
Cān içre seni şakladüğüm anuñ içündür

Vā'iz bize dün dūzahı vaşf itdi Fuzûlî
Ol vaşf senüñ külbe-i ahzānuñ içündür

[30a]

Bākī

[Mef^cülü/ Fā^cilätü/ Mefā^cilü/ Fā^cilün]

Cüy-ı fenāyı halk bir bir ikişer geçer

Bahr-i fenādan ehl-i tecerrüd yüzer geçer

Reşk-i zülāl-i hançeri halkuñ belin bükür

Şehr-i dile gelince hezārān kemer geçer

Cām-ı şarāb-ı nābdan irmez gözün habāb

Bir rüzgār dīde ü şāhib-nazar geçer

Yollarda görse ağladığım baña taş atar

Gāhī bu çeşm-i eşk-feşānı siler geçer

Halk-ı cihānı naqşına eyler firifte

Naqqāş-ı rüzgār^caceb rengler geçer

Geçmez tena^cumından o kim bezm-i ^cālemüñ

Cām-ı [.....] i^cer geçer

Gül-zār-ı hubān tokıdur şanki Bākīyā

Dilden sinān-ı gānzeleri şöyle ter geçer

Ve lehu

[Mef^cülü/ Fā^cilätü/ Mefā^cilü/ Fā^cilün]

Küyuñ gedāsı oldı dil-i mübtelāyı gör

Sevdā-yı çāh u salţanat eyler gedāyı gör

Ey mübtelā-yı şīve-i belā-yı yār olan

Sevdā-yı zülfi başına düşsün belāyı gör

Var ey Hoten'dehâli [..] misk olur diyen
Şahrâ-yı Çîn'igeşt ü güzâr it cefâyı gör

Peşmîne geydi engine zülfünden aldı el
Göklerde uçdı âhır efendi hümâyı gör

Âyîneñüñ şafâsı nedür şüreti nedür
Mirât-ı rüy-i yâre nazar kıl şafâyı gör

Mağrūr idüñ cefâsına bir şuḥ-ı dilberin
Rüsvâ-yı ʿâlem eyledi şimdi cefâyı gör

Gögsin gererdi zühdle Bâkî bu ʿarşada
Nâ-geh toḳındı tîr-i maḥabbet kazâyı gör

[30b]

Bahâyî Efendi

[Mefʿülü/ Fâʿilâtü/ Mefâʿilü/ Fâʿilün]

Nâlân iden beni ḥaṭṭ-ı sebz-i ʿizârdur
Feryâd-ı ʿandelîbe sebep nev-bahârdur

ʿAzm itdik işver-i ʿademe cân mübtelâ
İşkuñ ʿilâcı gördi ki terk-i diyârdur

Şol câna belâ ki ola ber-düş-ı ehl-i derd
Bu ʿâşık-ı belâ-zededen müsteʿârdur

Yâr ki tecelliyatını şad-güne eyleyen
Âyîne-i dilümde olan inkisârdur

Âhır bu cism-i zerd u nizârı tebâh ider
Pâmâl-i cevr iken de yine bî-ğubârdur

İ‘caz-ı ‘ıřkđur bu ki āyīne-i dilüm
Pāmāl-i cevri iken de yine bī-ğubārdur

Hūr olsa eşk-i çeřm-i Bahāyī ‘aceb degil
Bisyār olan güherse de bī-i‘tibārdur

Naħifī Efendi

[Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün]

Āřıkam dāğ-ı dil-i dūzaħ-řerārum tāzedür
Bāğbān-ı gülşen-i ‘aşkam bahārum tāzedür

Tāzedür ‘ayb eylemeñ bilmezse kadr-i ‘āřıkı
Tāzedür tāze benüm ol gül-‘izārum tāzedür

şimdi yād-ı āřnānuñ rütbesi fark eylemez
Tıfl-ı nevresdür daħı ol şive-kārum tāzedür

Ey gül-i nevhīz-i ‘işvereng-i ruhsāruñ řaķın
Āteř-i dil-süz-ı āħ-işu‘le-bārum tāzedür

Ben Naħifī-veş ezel siħr-āřnā-yınaşm idem
Mülk-i ‘ālemde egerçi iřtihārum tāzedür

[31a]

Ķıdvetü’ř-şu‘arā ‘Ārif Efendi

[Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün]

Elden koma piyāle-i zībār reviş budur
Āyīn-i rind bāde-keş-i Cem meniş budur

Sāķī gedā-yı meclisi kıl pādiřāh-ı vaķt
Kim muķtezā-yı himmet dād u dihiş budur

Ol nev-resīde māh-ı didem gördüğüm gibi
Aşub-ı dehr olur giderek gösteriş budur

Mānend-i lāle dāğ-ı bedeldür şükūfesi
Nisyān-ı ğamda resm-i reh-i perveriş budur

Ağyāra kaşd-ı luṭfla cevri itme ‘Ārif’e
Ṭāḳat-güzār-ı ‘āşık olan serzeniş budur

Yümnî

[Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün]
‘Uşşāk diler bu deh-i zülf-i rü’yā mıdır
Mürġāne-i ‘ışık fütāde-i dām-ı belā mıdır

Ġamzeñle dil-i nihānı ider güft u gūy-ı nāz
Bilmem biribiriyle ezel āşinā mıdır

Zülf-i siyāhuñ olmada perr ü pīç u tāb-ı nāz
Tahrīk iden o fitne bī-bād-ı şabā mıdır

Zāhid ıo ta‘n ı kākül pür-çīn-i dilberī
Müşge şebīh eylerisem bu ḥaṭā mıdır

Yümnî’den āh nev-be-nev olmaḳda āşikār
Bir tāze rü’yā tāze‘aceb mübtelā mıdır

Naẓīre olur mı naẓm-ı selīs dil-ārāya bū
Şāyeste-i ḳabūl olacaḳ bir du‘ā mıdır

[31b]

Vecdī

[Mef'ülü/ Fā'ilätü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün]

Luṭf-ı felek ki ellere ābı şarāb ider

Dil-teşne-i maḥabbete baḥri serāb ider

Ġamdane gerçi herkes alur ḥişşe līk çoḥ

Hep baña cān-güdāz olanı intiḥāb ider

Ger āh iderse māhımı gerdün-ı şīve-kār

Ser-maṭla^c-ı sitāreme ebr-i ḥicāb ider

Şad-āferīn seḥā-yı ğalaṭ-baḥş-ı dehre kim

Aġyār[a] luṭf u cevri baña bī-şümār ider

Vecdī taḥammül eyle sipihrüñ cefāsına

Bir gün olur ki eyledüğinden ḥicāb ider

Ve lehu Vecdī

[Fā'ilätün/ Fā'ilätün/ Fā'ilätün/ Fā'ilün]

Ġamze pür-ḥışm olduġı müjgānlarından bellidür

Tīġ-i ḥün-āşām naḳş-ı cevherinden bellidür

Mest olup uşşāḳla nāz u niyāz itdükleri

Ḥün-çekān dāmān-ı ḥünīn ḥaṇçerinden bellidür

Ka^cbe-cüyān-ı maḥabbet Ḥıẓr'ı rehber eylemez

Secdegāh-ı ehl-i dil ḥāk-i derinden bellidür

Kelle-i pür-dāġa zülf-i sāye-baḥş olsa n'ola

Lāyık-ı tāk-ı şahen-şāhı serinden bellidür

Āḥ-ı gerdün-sā yeter dāğ-ı derūnumdan nişān
Āteş-i pūşīde dūd-ı micmerinden bellidür

Ḥāl-i ruḥsārından añla ḥālūmi itme su'āl
Āşıkuñ baht-ı siyāhı aḥterinden bellidür

Āferīnler tāb-ı Vecdī-i sūḥan-perdāza kim
Āb-rüy-ı ehl-i dil şīr-i terinden bellidür

[32a]

Şabrī

[Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün]

Ḥadīs kand-i la'lin dil-i derūn-ı sīneden söyler

‘Aceb tūṭī-i güyādur pes-i āyīneden söyler

Ser-i zūlf-i siyāhuñda söz açsa n'ola sīneñden

Göñül bir mağribīdür söylese gencīneden söyler

Cihānda ceyb-i istiğnāya ser çekmiş gedā vardur

Şeh zerrīn-ķabāya hırķa-i peşmīneden söyler

Raķībe yār luṭfuyla cevab eyler baña ammā

Dehān-ı ḥışmile düşünām idüp hep kīneden söyler

Añup mestāne cūş eyler şafā-yı bezm-i dil-dārı

Daḥı Şabrī neşāt-ı bāde-i düşüneden söyler

[32b]

Ve lehu

[Müfte‘ilün/ Fā‘ilün/ Müfte‘ilün/ Fā‘ilün]

Leşker-i ser-ḥadd-i ḥüsn zülf-i siyāhuñ mıdur

Dāmen-i şabr-ı belā per-i külāhuñ mıdur¹³

Ey ‘ilim-efrāz-ı ḥüsn ḳarmaḳ için ‘ālemi

Ġamze silāḫın mıdur fitne sipāhuñ mıdur

Ġamze midür el ḳoyan naḳd-i şekıbe yāḫūd

Kıse tehı sāz-ı dil düzd-i nigāhuñ mıdur

Mestsin āsüdesin tābiş-i ğamdan göñül

Sāye-i iḳbāl-i cem yoḫsa penāhuñ mıdur

Saḅa açılmaḳ neden bāb-ı kerem Şabrıyā

Ḳufl-ġüşā-yı ricā rişte-i āhuñ mıdur

[33a]

Naẓıre-i Nā‘ilı

[Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün]

Şaḫşuñ isti‘dādı luḫf-ı peykerinden bellidür

Kımyā-yı ḳābiliyyet cevherinden bellidür

Sınesin şemşır-i ḫasret çāk çāk itmese de

‘Aşık-ı ḫünın-ciger çeşm-i terinden bellidür

Zır-i şem‘ ü pāy-ı gülbünde ‘ayār-ı sūzişi

Bülbül ü pervānenüñ ḫāk isterinden bellidür

---

¹³ 1 hece eksiktir.

Ol kemerle genc nāyāb-ı miyān-ı dil-rübā
Bir tılısm-ı fitnedür kim ejderinden bellidür

Eylemez her kim ‘ayār-ı hüsne rağbet Nā’ilī
Kadr-i ‘āşık dilber-i sīmīn-berinden bellidür

Naẓīre-i Neşāṭī

[Fā’ilātün/ Fā’ilātün/ Fā’ilātün/ Fā’ilün]

Sūzenīş-i dil ‘āşıkuñ dāğ-ı serinden bellidür
Nev-bahār-ı‘ışk gül-berg-i terinden bellidür

Başka bir hālet virür ebrūlaruñ çīn eylese
Tīğ-i pür-tāb-ı melāhat cevherinden bellidür

Kaşdı ‘uşşāka sitem yā iltifāt-ı nev midür
Bir nigāh-ı ğamze-i nāz-āverinden bellidür

Tūde-i hāk-i mezārı küşteğān-ı hasretüñ
Sebze-i h‘ābīde-i ğam-güsterinden bellidür

Keşf-i ‘ışk itmezse de ‘āşık Neşāṭī-veş yine
Zerdi-i ruhsārile çeşm-i terinden bellidür

[33b]

Vecdī

[Mefā’ilün/ Mefā’ilün/ Mefā’ilün/ Mefā’ilün]

Şebistān-ı ğamum bezmümde şem‘-i enverüm yoğdur
Fenā dünyāda ya‘nī bir müsellemler dilberüm yoğdur

Serinde herkesüñ bir ğonçe-i sīr-ābı var şimdi
Benüm bāğ-ı cihān içinde bir berg-i terüm yoğdur

Yanup hicrānla ŧem^c-i ğam oldum vaŧlı yād itmem
Metā^c-ı ŧeb-pesendüm ŧubḥ alā'ik gevherüm yoğdur

Zer-i ḥāliŧ-^cayār itdi dil-i iksīr-i ^caŧŧ ammā
Ele alur anı bir dilber-i sīmīn-berüm yoğdur

Niħe feryād idüp ħāk-i girībān itmeyem ben kim
Yanumda sākī-i gül-ruḥ elümde sāğarum yoğdur¹⁴

Sitānbūl'a ŧu deñlü ārzū var dilde ey Vecdī
Uħardum bulsam amma n'eyleyem bāl u perüm yoğdur

Ve lehu Vecdī

[Mef^cülü/ Mefā^cīlü/ Mefā^cīlü/ Fe^cülün]

Ṭūfān-ı siriŧküm dime cūŧ-ı yeme beñzer
Bağ ħeŧmüme dāmānuma deryā-neme beñzer

Bu ḥüsnle insāna yaħīn olmayanı ğör
Pek az bulunur böyle perī ādeme beñzer

Meyḥānede bī-ħayd-ı sifālile mey içmek
Ne meclis-i Dārā'ya ne cām-ı Cem'e beñzer

Zencīr-i maḥabbet ħekerek geldi cihāna
Mecnūn ile dīvāne ğönül tev'eme beñzer

Ḥūn ŧaħduğuñı ŧaymadılar ğeħmedi giryeñ
Ey dīde-i ter naħd-i siriŧküñ keme beñzer

Hep ^ciŧħla hem-meclis olan ehl-i cünündür
^cAħl ol ḥarem-i ins denā-maḥreme beñzer

¹⁴ Bu sayfada derkenarlarda beyitler vardır.

Taḫsīm idicek zühre bu ūri didi Vecdī
Bu nazm eṣer-i ʿİsī-i muʿciz-deme benzer

[34a]

Şabrī

[Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün]

Bend-i cevrinde ūtānuñ yine ḫalmıūdı ḫenār
Ellerin ḫözdi gelüp bāğa anuñ bād-ı bahār

Nev-bahār oldı ūfā-hāne-[i] gülzāra yine
Gerse zincīr-i cününile ʿaceb mi enhār

Oldı lāle yine bir kīse-i pūr-müūg-i Ḥoten
N’ola ḫoynunda götürse anı bāğ [u] gülzār

Gül gidince hele biz bāde ile eglenürüz
Göñline yā ne ile egler ola bülbül-i zār

Çeūm-i nergisleri olsa n’ola pūr-nem Şabrī
Nağmesiyle ḫemen erbābını ağlatdı hezār

15

[34b]

Şabrī

[Mefʿülü/ Fāʿilātü/ Mefāʿilü/ Fāʿilün]

Hālün ḫayāli ḫub-ı ūfāyı yetiūdürür
Vaḫt-i keselde rūḫa ʿadāyı yetiūdürür

Dibā-yı nāzdan bir iki günde seyridüñ
Ḥayyāḫ-ı ḫüsn o tıfla ḫabāyı yetiūdürür

¹⁵Vecdī’nin “-üm yokdur” redifli ūiri bu sayfada tekrar kaydedilmiūtir.

Yāre urulmadan ne kadar kaç samurğ-ı dil
Ol gamzeler ḥadeng-i cefayı yetişdürür

Pīr-i muğānı gör bu kadar bāde-keşlere
Şahbā-yı ‘ayş-ı rūḥ-fezāyı yetişdürür

Dil bām-ı āsmānda daḥı olsa Şabriyā
Zülfi aña kemend-i belāyı yetişdürür

[35a]

Ve lehu

[Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün]

Göñül sūzān iden cism-i nizārum tāze dāğuñdur
Seni pervāne-i ‘ışık eyleyen kendi çerāğuñdur

Elüñ öpmekle sākī ehl-i meclis ser-firāz olsun
Beni üftāde-i ḥāk-i niyāz iden ayāğuñdur

Ḥayāl-i rüy-ı aluñla n’ola her dem bahār olsa
Derün-ı dāğ dāğ-ı sīne ey gül-gönçe bāğuñdur

Degildür gird-bād-ı ḥasret ey dil deşt-i ḥayretde
Senüñ ser-geşte peyk-i āḥ-ı güm-kerde sürāğuñdur

N’ola bülbül gibi zāritse ol gönçe seni Vecdī
Günāhuñ faşl-ı gülde nūş-ı şahbādan ferāgundur

Nā‘ilī

[Mef‘ülü/ Mefā‘ilü/ Mefā‘ilü/ Fe‘ülün]

Ey ḥün-ı ciger sāğar-ı çeşm-i teri ṭoldur
Ārāyiş-i bezm-i gam olan sāğarı ṭoldur

‘Aksũn dũřũrũp lũcce-i ħũnāba sipihrũn
Ol meyle bu nũhcām-ı řefā-gũsteri şoldur

Gũster felege pençe-i ħũrřĩd ile māhı
Sākĩ yine destũndeki cām-ı zeri şoldur

Ey rind-i tehĩ-kĩse ço da‘vā-i ħulũřu
Mehpārelerũn ceybine sĩm [ũ] zeri şoldur

Ol Nā’ilĩyā rābıřa-perdāz-ı ma‘ānĩ
Naşd-ı suşen-i pākũn ile defteri şoldur

[35b]

Vecdĩ

[Mef‘ũlũ/ Fā‘ilātũ/ Mefā‘ilũ/ Fā‘ilũn]
Sinemde tāze şerşa ki tĩĝ-i nigāh aşar
Cān kũy-ı yāre gitmek iřũn řāh-rāh aşar

Ey dil belā-yı ħař danemĩn olma sĩnede
Der-beste ħıřn-ı reh ki hũcũm-ı sipāh aşar

Elden şoma kilĩd-i niyāz-ı seşer-gehi
Şufl-ı ũmĩdi āř-ı dem-i şubş-gāh aşar

Sĩr-āb-ı ‘afv olur ise degũl şen-i ‘amel
Mecrā-yı cũy-ı raşmeti seyl-i gũnāh aşar

Vecdĩ cevāhir-i sũhanı bũyle nazm ider
Gencĩne-i ma‘ārifũnĩ gāh gāh aşar

Nazîre-i Nâ'îlî

[Mef'ûlü/ Fâ'îlâtü/ Mefâ'îlü/ Fâ'îlün]

Haṭṭuñ ki bâğ-ı dilde bahâr-ı siyâh açar

Ḥasret zemîn-i sînedede ezhâr-ı âh açar

Şahbâyı gösterir 'arâğ-ı pür-leṭâfeti

Mestâne sinesine ki o büt gâh gâh açar

'Uryân elinde gamzesinüñ tîğ-i şu'le-tâb

Beñzer ki daḥme-i dili teşhîre âh açar

Mühr-i ḥazîne-i dile yâ del toḡunmasın

Maḥtûmıdur anuñ yine ol pâdişâh açar

Büstân-fürûz-ı gülşen-i cândur o gönçeyi

Ey Nâ'îlî kaṭîfe-i surḥ u siyâh açar

[36a]

Riyâzî

[Mef'ûlü/ Fâ'îlâtü/ Mefâ'îlü/ Fâ'îlün]

Nâm-ı vişâli alma lisân-ı edeb budur

Bulur hemân ḥulûşuñı ḥüsn-i ṭaleb budur

Yabâna atma verdi de ey rind-i bâde-ḥ'âr

Zîrâ ḥamîr-i mâye-i 'ışk u ṭarab budur

Ṭuymaz o şûḥı görmege [.] müstaḡini gâh

Deryâ-keş-i nezâre olan teşne leb budur

Girmez gider mi destüme âḥir o ṭurralar

Mecnûn-ı 'ışka seri geçen şimdi heb budur

Hep cezbe-i maḥabbet idi kārı eyleyen
Çıkmağa cāhdan meh-i Ken‘ān sebep budur

İller ḳo car o dilber-i sīmīn-beri müdām
Āġūşı fikr-i ‘āşıkā gelmez ‘aceb budur

Va‘d ateşiydi gelmege bir gice şanki
Şād ol Riyāzī müjde saña kim o şeb budur

Riyāzī

[Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün]

Bir neşve-dār gönülde şu içsem şarāb olur
Bir tāb-vār ki lücceye baqsam serāb olur

Ol tügmeler ki ellere bī-minnet açılır
Baña tılısm daḥme-i Efrāsiyāb olur

Āhum raḳīb-i dīve yetişmez mi seyridüñ
Rüz-ı nefisle her şerri bir şehāb olur

Her kim kaçır ta‘alluḳ zāl-i zamānedən
Yūsuf mişāl olursa daḥı feth-i bāb olur

Birgün Riyāzī Yūsuf-ı güm-geştesin bulur
Ya‘ḳūb-ı dil murād irer kām-yāb olur

[36b]

Riyāzī

[Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün]

Ḥaṭṭ geldi daḥı ḥüsnü leṭāfet yerindedür
Yite nemek yerinde melāḥat yerindedür

Cem gitmekile mey-gedeye gülşen-i halel
Ol dağı kār-hāne-i devlet yerindedür

Pīr-i muğānı ise koğugum yerde bulurın
Ol kūh Bī-sütūn metānet yerindedür

Dil cevrüñile hīç yerinden irilmedi
Etsek ne deñlü seng-i melāmet yerindedür

Dendānuñ oldı gerçi Riyāzī-i hāl bezār
Ammā ki dağı hūsni u ‘ibāret yerindedür

Riyāzī

[Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün]

Yanumda şimdi sākī hānde vü hāmyāze hep birdür
Sürūd-ı mātemile şu‘be vü āvāze hep birdür

Eger her nāzına nādīde bir gūne niyāz etsek
Yine ol tāze tarh-endāz-ı naqş-ı nāze hep birdür

Şikār eyler gāzāl-i mihri gökde yirde āhūyı
O çeşm-i tīr-i per-işehbāz-ı şayd endaze hep birdür

Ya gāmzeñ cān-istān olmış yā la‘lūñ ana cān virmiş
Yoluñda ölmege cānlar viren ser-bāze hep birdür

Riyāzī vardı nazmuñ hadd-i i‘cāza yine ammā
‘Ulūvv-i himmet-i şab‘-ı felek pervāze hep birdür

[37a]

Riyāzī

[Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlün]

‘Āşıkā ümmīd-i vaşl dil-rübā itmek yeter

Bir murād olmazsa dağı bir recā itmek yeter

Dest-res olmazsa da bir gevher-i zī-ķıymete

Cānı deryā-yı belāyā āşnā itmek yeter

Vuşlat olmazsa da bir dest-būse ķā'ilüz

Dest-būs olmazsa da bir merħabā itmek yeter

Ėam degil lāyıkda görmezlerse pā-māl itmege

Kendüñi ĥaķ-i reh-i ehl-i cüdā itmek yeter

Ey Riyāzī ‘arz-ı ĥāle yoğısa hergiz mecāl

Çeşm-i ĥasretle nigāh-ı ĥoş edā itmek yeter

Riyāzī

[Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlün]

Senden ey dīdene hūn-ābe ne ĥūn isterler

Pāk-pāzī-ı nażar-ı sūz-ı derūn isterler

Hem alurlar dili bī-şabr u ķarār eylerler

Yine ‘uşşāķda nārām [u] sūkūn isterler

Zūrbāzūsı ne kār eyledi gör kūh-kene

Bunda bīmārī-i dil baĥt-ı zebūn isterler

‘Işķda būķalemūnī-i ĥıred el virmez

Sāde-dil ‘āşık-ı yek-reng-i cūnūn isterler

Ey Riyāzī mey-i şevk içmekile ʿışk olmaz
Bunda ser-mestī-i hūn-āb-ı derūn isterler

[37b]

Riyāzī

[Mefʿülü/ Mefāʿilü/ Mefāʿilü/ Feʿülün]

Yapma dil-i maḥzūnumı vīrān olacaḡdur
Cemʿ olmasun ol dil ki perīşān olacaḡdur

Dirlerdi daḡı tıfl iken ol āfet-i cānı
Āşūb-ı cihān fitne-i devrān olacaḡdur

Kim gördi ise cūşış-i seylāb sirişküm
Hüküm eyledi kim bir daḡı tūfān olacaḡdur

İncinmeyelüm cevr u cefāsına o şūḡuñ
Zīrā bilirüz şoñra peşīmān olacaḡdur

Bil ḡadr-i dem-i şoḡbet-i yārānı Riyāzī
Her vuşlatuñ āḡir şoñı hicrān olacaḡdur

Rūḡī

[Mefʿülü/ Mefāʿilü/ Mefāʿilü/ Feʿülün]

Dil kūşe-i firḡatde vişālūñ ḡaleb eyler
İzhār-ı ḡaleb itmege ammā edeb eyler

Olmaz güzelüm ḡasta göñül vaşluña ḡālib
Zīrā ki vefā resmini senden ʿaceb eyler

ʿUşşāḡa ider cevr u cefā gerçi güzeller
Müşḡil bu ki ol sīm-beden bī-sebeb eyler

Her kande ki kāmiller ider baht-ı ma‘ārif
Şūfī oturup da‘vī-i aşl u neseb eyler

Heb ‘aksine işleri ol tūtī-i cānuñ
Luţf eyle diseñ Rūhī nīrān gazab eyler

Ve lehu

[Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün]

Sīnesin ‘arz ider ki kudreti gör
Bizi öldürmek ister āfeti gör

Mest olup ‘āşıkā çeker hañçer
Kāfirüñ itdigi zerāfeti gör

Bize itdükleri cefā yetmez
Ġayr itdükleri maħabbeti gör

Zevk-i esrāriyle gelüp şevka
Vā‘izüñ itdü gişe t̄areti gör

Ey kılan Rūhī ile baħş-ı sūħan
Cehli ço kuvvet-i t̄abī‘iatı gör

[38a]

Raħmetu’llāhi ‘Aleyh Rāsīħ Efendi

[Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün]

İlāhi bülbülüñ feryād u efgānı kimüñçündür
Gül içinse gülüñ çāk-i girībānı kimüñçündür

Eger pervānenüñ şem‘ içinise sūzişi yā Rab
Ya şem‘ ü neşk-i germ ü āh-ı sūzānı kimüñçündür

Ger āhūlar içinse bādiye-peymāyī-i ūrān
‘Aceb āhūlaruñ cūlarda cevlānı kimūñçündür

Firāk-ı Yūsuf için ise za‘f-i dīde-i Ya‘kūb
Ya bīmārī-i çeşm-i māh-ı Ken‘ān’ı kimūñçündür

Ser-ā-ser kā‘ināt esrār-ı ‘ıūkuñ mest u medhūū
Velī bilmezler ey Rāsīḫ bu ḫayrānı kimūñçündür

Nābī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]
Ḳadd-i dil bārgirān-ı ğam u derdūñ ḫamıdur¹⁶
Yetiş ey Ḥızr-ı meded-res ki ‘ināyet demidür

Senden ednāyı görüp ūkrile dem-sāz olmak
Senden a‘lālara reūk eylemenūñ merhemidür

Hep taūarruf ḫaḫkuñ olduğına ‘ilmüm var iken
Yok anuñla ‘amelüm çekdügüm añın ğamıdur

‘ilm-i esmā ile teūrīf olunan cedd-i kerīm
Ser-be-ser ḫikmet-i ḫaḫkdur ki tamām ādemīdür

ūems Ḥavvā’sına Ādem geçinirse gerdün
ūāḫ-ı gülbin de Mesīḫā-yı gülūñ Meryem’idür

Nābīyā sālīk-i ser-menzil-i maḫūd olana
Rāh-ı teslīm [ü] rızā yollaruñ eneslemidür

---

¹⁶ Kelime “ḫ” ile yazılmıştır.

Nābī Selleme

[Mefā'ılün/ Fe'ılātün/ Mefā'ılün/ Fe'ılün]

Göñülde dā'ıye-i māl emel bozundısıdur

Nümüd-ı silk-i anā'at kesel bozundısıdur

Cihānı gerdiş ider aylıden bu köhne ıbāb

Sipihre tesmiye-i Zāl ezel bozundısıdur

‘Aceb mi mev-i ĩrādiye düşse ehl-i sülük

Cilā-yı āyīne-i rū ecel bozundısıdur

Rüsüm-ı āmed u reft üzredür niām-ı cihān

Siyā-ı resm-i beled hep bedel bozundısıdur

Cefā-yı ‘āleme şabr it şafā murāduñ ise

Ki les'-i ayye-i şöhret ‘asel bozundısıdur

Ta'afünātını yād eyle beyza-yı feruñ

Pili lezīzdür ammā epel bozundısıdur

Kitāblarla medārisde baş ider ullāb

Kitāb cildi anuñçün cedel [bozundısıdur]

‘Amel o kārgehüñ kemterīn urāzasıdur

Metā'-ı ‘ılme denilmez ‘amel bozundısıdur

Münāsebetledür evzā'-ı tesmiye Nābī

Lügaz hele aı vāzı azel bozundısıdur

[38b]

Nābī Selleme

[Mefā'ılün/ Fe'ilātün/ Mefā'ılün/ Fe'ilün]

Hayāt devlet-i pā der-hevā degil de nedür
Vücüd mevc-i beķā der-fenād egil de nedür

Cihānı fehm idenüñ çeşm-i i'tibārında
Ġubār-ı kŷy-ı fenā tŷtiyā degil de nedür

Sipāh u memlekete ihtiyācı s̄abit iken
Mŷlŷk-ı'ālem-i ŷŷret gedā degil de [nedür]

Esīr-i keşmekeş-i iztīrāb iken ehli
Beķā-yı cāh adu'ābed-du'ā degil de [nedür]

Ūmīd-i luţf u mŷrŷvvet zamāne ħalkından
Ĥuşŷle gelmeyecek mŷdde'ā degil de [nedür]

Ūmīd-var olacak ebr-i nev-bahārīden
Nŷzŷl-ı ŷā'ikadan ma-ādā degil de [nedür]

Mŷlŷk-i s̄a'ıķanuñ gŷş iden ħikāyātın
Bilŷr 'arŷs-ı cihān bī-vefā degil de [nedür]

Göñŷl meşābe-i raķķāş-ı s̄a't ey Nābī
Esīr-i gerdiş-i ħavf u recā degil de nedür

Ve lehu

[Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün]

Benŷm ŷarrāf-ı ŷehr-i rāz dŷkkānum dehānumdur
Devātum kīse taĥtam ŷafĥa engŷştŷm zebānumdur

Ben ol meşşāte-i düşīze-i hūsn-i beyānum kim
Sevād-ı dīde-i āhū-yı ma‘ñā sürmedānumdur

Süveydā gibi çıkmak şafha-i dilden ne mümkindür
Benüm ol hāl-i müşgīn hayliden hātır-nişānumdur

Sipāh-ı ğamla peygār itmeğe yok niyyetüm yoħsa
Benüm her şāh-ı gülbin-i kad-ħamīde bir kemānumdur¹⁷

Olaldan nā’il-i gencīne-i esrār-ı insānī
Kevākib dīde-bānumdur melekler pāsbānumdur

Taħammül zillet-i hicrāna gücdür yoħsa cānāndan
Şeref-yāb-ı ‘itāb-ı girye-ħīz olmak ne cānumdur

Tenezzıldür teraķķī ğurfe-i kaşr-ı hayāt üzre
Nefes pāyumdur evķāt- ı hayātum nerd-bānumdur

Ķuvāya geldi za‘f u cism muħtellü’n-nizām oldı
Perīşānī-i pīr-i fitne-i āħir zamānumdur

Cihānı ben gülistān-ı haķīkat bilmişüm Nābī
Benüm her gird-bād-ı deşt bir serv-i revānumdur

Ve lehu

[Mefā’ilün/ Fe’ilātün/ Mefā’ilün/ Fe’ilün]

Ķafā-yı yāre düşen ğīsū-yı bedīd midür

Berāt-ı hūsn verāsındaki resīd midür

Dıraħt-ı ye’sden izhār-ı bergübār-ı ümīd

Taşarrufāt-ı İlāhiyye’den ba‘īd midür

¹⁷ Beytin altında “benümgülşende her şāh-ı ğamīde bir kemānımdır” mısraı yazılıdır.

[39a]

Zuhūra gelmedi mi hüküm-i reml hattı ile
Henüz hoşka-i la'lini nā-bedīd midür

Ri'āyet-i cühelā mezhebinde vācib iken
Nevāziş-i 'urefā çarçden ümīd midür

Dehān-ı tīg ü gelū-yı ğanem miyānında
Nedür bu furçuna-i buse rüz-ı 'ıyd mıdur

Muzaffer olmayacak intikāma ey Nābī
Sitem-keşidelere tesliyet müfid midür

Ve lehu

[Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün]
Mevc-i murād bāde-i cān perverümdedür
Harf-i neşāţ zīr-i leb-i sāğarumdadur

Bāz-ı şikār-gīr-i çerā gāh-ı himmetüm
Kām-ı dü-kevn cünbiş-i bāl ü perümdedür

Benden şoruñ haķāyık-ı esrār-ı 'ālemi
Te'līf-i rāz-nāme-i dehr ezberümdedür

Āhumdadur kilīd-i tılsımāt-ı genc-i ruḥ
Āb-ı hayāt lücce-i çeşm-i terümdedür

Nābī ider şükūfeleri dehr-i 'ıtr-nāk
Bāğ-ı bihişt ḥātır-ı nazik terümdedür

Ve lehu

[Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün]

Çemende cüy-veş bu cüst-cūlar hep senüñçündür
Miyān-ı bülbülānda güft ü gūlar hep senüñçündür

Sen ey kişt-i emel neşv [ü] nemādan dürsın ammā
Şehāb-āsā dökülmeķ āb-rūlar hep senüñçündür

N'ola bir kerem eylitseñ kenāra ey dūr-i yektā
Hurūş-ı mevc mevc-i ārzūlar hep [senüñçündür]

Reg-i tāk-ı hafādan cūşa gel ey bāde-i taḥķīķ
Kadeḥler şīşeler ḥumlar sebūlar hep senüñçündür

Niçün ey nazm-ı Nābī tāze tāze cilve itmezsün
Kalemdeñ şafḥaya bu ser-fürūlar heb senüñçündür

Ve lehu

[Mefā'īlün/ Fe'īlātün/ Mefā'īlün/ Fe'īlün]

Bilir o kimse ki dānā-yı sırr-ı 'ālemdür
Güşāyiş-i dehen-i gonçe zaḥm-ı mātemdür

O gelmeşe n'ola zaḥm-ı derūn-ı ehl-i derūna
Ki zaḥmı āyīneñüñ nā-pezīr-i merhemdür

Ḥadengi gelmedin eyler gönülde zaḥmı zuḥūr
Gülibu bāğ-ı ğamuñ gonçeden muḳaddemdür

Ḥaķīr görme metā'-ı günāhı ey Nābī
Revācgāhı anuñ Ka'be-i Mūkerrem'dür

[40b]

Ve lehu

[Mef'ülü/ Fā'ilätü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün]

Şandūka-i cevāhir-i esrār Ka'be'dür

Gencīne-i defīne-i aşar Ka'be'dür

Pervāne-i tavāf-gehi çeşm-düz-ı şevk

Mir'āt-ı cem'-i şābit ü seyyār Ka'be'dür

Zer nāvdānū cāme-i simīn-nitākla

Köhne pelās-ı cürme harīdār [Ka'be'dür]

Üftādegānı ğarqa-ı 'afv itmemek muḥāl

Baḥr-i muḥīṭ-irahmet-i ğaffār [Ka'be'dür]

Arz-ı ḥarem ḥurūş-geh-i baḥr-i feyzdür

Gird-āb-ı cezḫ-kerde-i enhār [Ka'be'dür]

Taḥşīl-ġāh-ı mes'ele-i fenn-i rāzdur

Mecmū'a-i menāsik-i züvvār [Ka'be'dür]

Ecr-i nazar 'ilāve-i ecr-i tavāfdur

Gevher-keş-i birişüm-i enzār [Ka'be'dür]

Fehm-i bülend şāḫibi idrāk ider yine

Beyt-i bülend mā'nī-i esrār Ka'be'dür

Pervānesi melekdür o şem'-i ḫaḫīkatüñ

Edvār-ı çarḫa noḫta-i pergār Ka'be'dür

Qalmaq muḥāl kīse-tehī kimse Nābīyā

Baḫşış-geh-i ğaniyy-i kerem-kār Ka'be'dür

Ve lehu

[Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün]
Maşüre-i bihişt-i haķikat Medīne'dür
Maħrūsa-i sevād-ı nübüvvet Medīne'dür

Ĥāhiş-geh-i meţālib-i 'ulyā-yı feyzdür
Bāriş-geh-i sehābe-i raħmet Medīne'dür

Olmağla şahn-ı ĥ'āb-geh-i ĥātemü'r-rusül
Rāşş-ı nigīn-i ravza-i cennet Medīne'dür

İns ü melek aķarsa n'ola rüy-māline
Devlet-serāy-ı şāh-ı risālet [Medīne'dür]

Anda telāţum eyledi baħr-i muħiţ-i şer'
Cāy-ı ĥurūş-ı mevce-i nuşret [Medīne'dür]

Ĥākinde itdi kesb-i ţerāvet nihāl-i dīn
Cāy-ı nemā-yı naħl-i hidāyet [Medīne'dür]

Ĥadd-i kıyāma anda irişdi livā-yı Ĥaķ
Rif'at-geh-i ezān u iķāmet [Medīne'dür]

Dil-beste-i mucāverete şad-hezār reşk
Maħbūb-ı Ĥaķķ'a ĥāne-i hicret Medīne'dür

Sükkān-ı heft kişver-i İslām'a Nābīyā
Ümmīd-gāh-ı baħş-ı şefā'at Medīne'dür

[41a] boş sayfadır.

[41b]

Ya Fettāh [Kāsım]

[Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün]

Cemālūñ t̄ālebi gül-geşt-i bāğ u 'işreti n'eyler
Olan dil-dāde-i vech-i haķīkat-i şūreti n'eyler

Ezel-i rūh āşınāyı meclis-i ins-i elestīdür
Enīs-i yār olan bigānelerle şoħbeti n'eyler

Dil zıkr-i Haķķ'ı hāl olsa mezkūr itse istīlā
Olur kesretde vahdet sırrı hāşıl 'uzleti n'eyler

Göñül levh-i ma'ānī olsa nahvīn şarf idüp zıkre
Olur müstağnī-i mantıķ maķāl-i hikmeti n'eyler

N'ola ferrāşı kūyı ğıbta-fermā olsa Rıdvān'a
Celīs-i bezm-i cānānı kuşūr cenneti n'eyler

O dānā dūñleşīr-nikām olsa şehd-i maħabbetden
Hummar der-każā-i zehr-ābe-i keyfiyeti n'eyler

Dirīğ-i berg u bār himmet iden benvālardan
'Aceb ol sāye-veş pā-der-rikāb-ı devleti n'eyler

Yanup hāk ister olsa Kāsım itmez nāle vü sūziş
Dil pervāne meşreb bülbül-āsā şöhreti n'eyler

Ve lehu

[Mefā'ılün/Fe'ilātün/Mefā'ılün/ Fe'ilün]

Cemālūñi görüp ey āftāb devr-i kamer
Felekde çeşme-i hūrşīdin ağızı şuyı aķar

Şemīm ravzā-i kūyuñ nesime itmiş eşer
O dem bu demdür o şevķile āşıkāne eser

Cihāna itmez idi cüst-cū-yı āb-ı hayāt
Göreydi la‘l-i revān baḥş yārī İskender

Ḥayāl-i şem‘-i ‘izāruñla devr ider şūfī
Vücūdı olsa ‘aceb mi anuñ ḥayāl-i fener

Açar göñülleri gül gibi şubḥ-dem Kāsım
‘Aceb nesīm-i seḥer kūy-ı yardan mı eser

[42a]

Neşāṭī

[Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün]

Bezm-i çemende zevķe sebep ney mi cū mıdur

Ḥünñin terānelerle gelü-yı sebū mıdur

Ḥün-ı şafaķla mihri giriftār-ı şerm iden
Dā‘im derūna āteş uran rengu bū mıdur

Gülşen mıdur kenāresi olmuş benefşe-zār
Ruḥsār-ı ālla ḥaṭ-ı müşg-bū mıdur

Ḥayretle bilmem eydügüm ḥün-ı giryeden
Miḥrāb-ı ebruvānuña karşı vuzū‘ mıdur

Bī-tābi-i dimāğa Neşāṭī sebep ‘aceb
Bū-yı zükām-rīz-i gül-i ārzū mıdur

Şabri

[Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün]

Dili cismümlle hūbān kim yemm-i hicrāna şalmışlar
Şarup ğam mürdesin bir tahteye 'ummāna şalmışlar

Uzatmışlar dil-i dīvānenüñ zencīr-i sevdāsın
O mehrūlar ki zūlf-i pūr-hamın dāmāna şalmışlar

Ġazāl-i mihr i gende şağın ol āvārelerden kim
Kemend-i dūd-ı āhı günbed-i gerdāna şalmışlar

Zülāl u luţfuña dil-teşne olan pīrler Hızr'ı
Sebū-yı himmetile çeşme-i hayvāna şalmışlar

Niçe bī-'aql u bī-hüş olmasun bir cām ile Şabri
O ruğlarına'aksin bāde-i raşşāna şalmışlar

[42b]

Şāhib-i Zemīn-i Şabri

[Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün]

Ne bezmüñ şem'isin pervāne-i bī-tākatın kimdür
Ne burcuñ māhısın pertev-perest-i tal'atun kimdür

Kimünle leb-be-leb zānū-be-zānū sen şafālarda
Sebū-veş hem-nişīnün cām-veş hem şoşbetin kimdür

Şikār-ı şağne-i hicrānuñ oldum ben hele şimdi
'Aceb āsūde ser-mest-i ğurūr-ı vuşlatun kimdür

Ölürken cāna resm-i dāğ-ı minnet şunduğın sāğar
Senün ey çarğ-ı dūn memnūn-ı cām-ı 'işretün kimdür

Mağāmın bilsem ehl-i şevkden kim tutdı Şabri'nün
'Aceb şimdi terennüm-rīzbezm-i midhatun kimdür

Nazîre-i Kelîm-i Eyyübî

[Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün]

Kimüñ cānānısuñ sırdur hevā-yı miḥnetüñ kimdür

Ṭabībüm söyle gel pervāne-i bî-ṭākatüñ kimdür

Seḫer bülbül gibi kūyuñda kimdür nağme-perdāzın

Gice ṭūṭî şıfat efsāne-güy-ı şoḫbetüñ kimdür

Kime ḫalsın tezellümlar gedālar āstānuñda

Ne bitken şaḫşın ḫıḫmet-güzār-ı devletüñ kimdür

Hele derd-i ser-i hicrūñle cānā ben tamām oldum

‘Aceb kūyuñda ser-mest-i şarāb-ı ülfetüñ kimdür

Kelîm-i ṭūr-ı muğāyebe-i evvel geşt iden anı

‘Aceb şimdi ḫadem-peymā-yı tîse ḫasretüñ kimdür

[43a]

Nazîre-i Nā'îlî

[Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün]

Kimüñ ḫoynundasın şeb-zindedār-ı vuşlatuñ kimdür

‘Azîmet-ḫ'ān-ı bercis iḫtidār-ı da'vetüñ kimdür

Kimüñle tâze ṭarḫ-endāz-ı vefḫ-ı āşınāyîsin

Kühen taḫvîm-i dîrîn-sāl-i resm-i ülfetüñ kimdür

Ne deyrüñ büt-şikār-ı āftāb-efrüzıdur ḫüsnüñ

Ne burcuñ māhısın pertev-perest-i ṭal'atuñ kimdür

Siyeh-dil mihr-veş bir bî-vefāsın ḫayf bilmezler

Çerāğ-efrüz-ı māh-ı āsumān-ı behcetüñ kimdür

Dü çeşmüñ Nā'îlî'nüñ gerçi dāmānuñ ṭutar ammā

Girîbān-gîri maḫşerde ol iki āfetüñ kimdür

Nazîre-i Faşîh

[Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün]

Ne bâğuñ verdisin bû-[yı] aşnâ-yı ülfetüñ kimdür

Ne bezmüñ şem'isin sūz-āzmâ-yı şoĥbetüñ kimdür

Kimüñ gülzâr-ı cismin cilvegâh itseñ 'aceb bilmem

Mişâl-i sāye pā-māl-i nihâl-i kâmetüñ kimdür

Hele biz ĥaylî demdürkaṭ'-ı ümîd eyledük ey dil

'Aceb nev-bâde-ĉîn-i büstân-ı vuşlatuñ kimdür

'Aceb teşrîfine kimlerdür ey meh munṭazır her şeb

Henüz encüm-şümâr-ı şâm-ı ṭâr ĥasretüñ kimdür

Faşîh-i zâr olaldan dūr ĥaylî rûzgâr oldı

'Aceb şimdi ğubâr-ı âstân-ı devletüñ kimdür

[43b]

Naĥîfî

[Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün]

Ĥuşûl-ı kâma ber-vefk-ı icâbe tâh u zâr ister

Belî fülk-i ümîde bir mu vâfık rûzgâr ister

Açılmaz dâĝ-ber-dâĝ olmadıkça ĝonçe-i ĥatır

Dil-i âvâre çoĥdan bir enis-i ĝam-ĝüsâr ister

Göñül bir lâle-ĥadd gül-ĉehre şūĥuñ pây-mâlidür

Ne seyr-i ĝülsitân eyler ne ĝeşt-i lâle-zâr ister

Ĥarîm-i cāna ĝönder ĝamze-i dil-düz gibi cānâ

ĝüşâde-i tâb'-ı ehl-i 'ışka faşl-ı nev-bahâr ister

Naĥîfî'nüñ edâ-yı pür-füsün-ı ṭâb'ın idrâke

Lisân-ı siĥr u i'câzı bilür bir şîve-kâr ister

Ġazel-i Muhtārī Bī-Nazīr

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]
Zühreye tār-ı nazar şal gör o kıldan ne çalar
Uydurur mı baçalum pīşrevī neyzen ne çalar

Her işüñ vaqtin emer hün ideriken hūb bilürüz¹⁸
Ālemüñ sâ‘at pejmürdesi irken ne çalar

İs kōkar Edrine’den gelse de bir şīşe gül-āb
Ne bozar bāde gül-fāmı sebūden ne çalar

Haşmımız dağı bilürken virecek olmadığın
Kaşumuz halkasını yok yere düşmen ne çalar

Sikkeyi mermere kazıdı kalem Muhtārī
Taşdan taşā o elması mühür-ken ne çalar

Şadrāz‘am Rāmī Efendi

[Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün]
Hayāl-i la‘l-i nābuñcām-ı çeşm-i terde kalmışdur
Humar-ı bezm-i nūş-ā-nūş-ı vaşluñ serde kalmışdur

Degildür bende dil ser-germī-i fikr-i nigāhuñla
O bi-hūşın maḥabbetdür düşüp bir yirde kalmışdur

Mükedderdür ser-ā-ser meşreb-i eczā-yı ‘ālemheb
Şafā-yı ḥāṭır ancak bādede sāğarda kalmışdur

Bu remzi keşfe bir müşgil-güşā-yı rāz gelmez mi
Kerem bir lafz-ı bī-ma‘nī gibi dillerde kalmışdur

Mücevher tāk-ı devlet kimseye sūd itmez ey Rāmī
Niçe şāh-ı cihānuñ çeşmi ol efserde kalmışdur

¹⁸ Bir hece fazla

[44a]

Şabri

[Mefā'ilün/ Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün]

Felekde subḥa-i cām-ı şafāya el mi deger

Ḥesāb-ı naḥd-i ğam-ı dil-rübāya el mi deger

Meger ki kendi [.] gül-rīz-i luṭf ola [bu] ḥüsne

O naḥl-i ser-be-hevā-yı cefāya el mi değer

Ümīd-i māye-i 'ıyş itme cām-ı mihri görüp

Hīç ol piyāle-i āteş-nümāya el mi deger

Bu dem ki dest-be-dest-ise büyuz ey nāşıḥ

Namāza yüz mi uruz yā du'āya el mi deger

Hemīşe zevraḥ-ı mey çekmedür rişüm Şabri

Sefīne-i ğazel-i dil-ğüşāya el mi deger

Zebūn-ı keş-me-keş-i mevc-i baḥr-ı hicrānız

Kenār-ı kāma kef-i āşnāya el mi değer

Ve lehu

[Mefā'ilün/ Fe'ilātün/Mefā'ilün / Fe'ilün]

Duhān-ı dil ki seḥāb-ı hevā-yı dilberdür

Hemīşe māni'-i mihr-i vefā-yı dilberdür

'Aceb mi seyl-i sirişküñ getürdügi her dem

Fezā-yı sīneye seng-i cefā-yı dilberdür

Nucūm-ı eşkümi rüy-ı zemīne böyle salan

Ḥırām-ı naḥl-ı kıyāmet-nümā-yı dilberdür

Hümā-yı‘aklı nişān-ı hadeng-i ḥasret iden
Nigāh-ı nergis-i nāvek-keşā-yı dilberdür

‘Aceb mi beste-i yektā-yı mūy ise dil-i zār
Esīr-i ğamze-i siḥr āşnā-yı dilberdür

Bu rūzgārda Şabrī başılmaz aġyāre
Ne denlü ḥāk ise dil ḥāk-i pāy-ı dilberdür

[45b] boş sayfadır.

[46a]

Şabrī

[Mef‘ülü/ Fā‘ilātü/ Mefā‘ilü/ Fā‘ilün]

Ādem bu bezm-i devr-i dil-ārāya bir gelür
Bil kadr-i ‘ömrini kişi dünyāya bir gelür

Dünyā için vücūduñı şarf itme yok yire
Naqd-ı ḥayāt-ı merdüm-i dānāya bir gelür

Ey baḥt hıfz it anı meded bād-ı ğuşşadan
Şem‘-i ümīd bezm-i temennāya bir gelür

Ṭarḥ itmesün dili der-i dil-dārdan raķīb
Mecnün ‘ışk kūçe-i Leylā’ya bir gelür

Yeksān gelürse n’ola dile miḥr u luṭf dost
Zehr-ü şarāb ‘āşık-ı şeydāya bir gelür

Şabrī sefine-i süḥanum gibi ḥāşılı
Felek-i ḥayāl sāḥil-i ma‘nāya bir gelür

Ve lehu

[Mef'ülü/ Fâilätü/ Mefâilü/ Fâ'ilün]

Ĝamuñ ki nüktedân-ı debistân fitnedür
Andan bütân şehr-i sebağ-h'ân fitnedür

Hindü-yı hâl oturduğı yerden gör işin
Aldanma göz sukünuna sulţân fitnedür

Sâķī girişme bâde ise 'ışğ çeşm-i yâr
Ol ğamzelerle meclis-i mestân fitnedür

Seyl-i şarâba viridi ħarâbât-ı muĥtesîb
Çeksüñcihân-ı ğamınn'ola tufân fitnedür

Gice düşürdü mestleri biribirine
Rez duĥteri ki şöhre-i devrân fitnedür

Bir laĥza ħor mı raĥat ola tırrasında dil
Bâd-ı şâbâ ki silsile-i cünbân fitnedür

[46b]

Ĥarfü'z-zâ'

Fuzülî

[Fâ'ilätün/ Fâ'ilätün/ Fâ'ilätün/ Fâ'ilün]

'Ālem oldı şâd senden ben esîr-i ğam henüz
'Ālem itdi terk-i ğam bende ğam-ı 'âlem henüz

Cân bağışlardı lebüñ izhâr-ı ğüftâr eyleyüp
Urmadın 'isî daĥı cân-baĥşlıkdan dem henüz

Secde-gâh itmişti 'ışğ ehli ħaşuñ miĥrâbını
Ĥılmadın ħayl-i melâ'ik secde-i Ādem henüz

Perde-i çeşmüm maḳām itmişti bir tersā-peçe
Olmadan mehd-i Mesīḩā dāmen-i Meryem henüz

Ey Fuzūlī eyledi her derde dermān ol ṭabīb
Bir benüm zaḩmumdur ancak bulmayan merhem henüz

Bahāyī

[Mef'ūlü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün]

Āşık neşāt-ı meclis-i 'ayş ü dem istemez
ḩun-i dilin ḩoyup mey-i cām-ı Cem istemez

Luṭf eyle dest-i pāküñi ālūde eyleme
Senden zamāne zaḩmına dil merhem istemez

Ey şubḩ-ı 'āfiyyet nem-i luṭfuñ 'azīz ṭut
Gülzār-ı 'ışık gönçeleri şebnem istemez

Dil kān-ı ğam sirişte hem ma'den-i elem
Sevdā-yı 'ışık-ı yār ise aşla ğam istemez

Pervāne üzre eşk-i terin şem' dökmesin
Şemşīr-i 'ışık-ı yār ise aşla ğam istemez

Bir āşinā nigāhla kārı tamām olur
Nahcīr-i dil kemend-i ḩam-ender-ḩam istemez

Bezm-i maḩabbet içre Bahāyī reg-i dilüñ
Bir tārdür ki yārī-i zīr ü yemm istemez

[47a]

Nā'îlî

[Mefā'îlün/ Fe'îlâtün/ Mefā'îlün/ Fe'îlün]

Hevā-yı 'ışka uyup kûy-ı yâre dek giderüz
Nesîm-i şubha refîkiz bahâra dek giderüz

Palâs-pâre-i rindî be-düş u kâse be-kef
Zekât-ı mey virilir bir diyâra dek giderüz

Virüp tezelzül-i manşûrî sâk-ı 'arşa tamâm
Hudâ Hudâ diyerek pâydârâ dek giderüz

İderse kand-ı lebüñ hâtır-ı mezâka huşûr
Diyâr-ı Mısr'a degil Kânehâr'a dek giderüz

Felek girerse kef-i Nā'îlî'ye dāmānuñ
Senüñle maḥkeme-i Kird-gâr'a dek giderüz

Naẓîre-i Neşâî

[Mefā'îlün/ Fe'îlâtün/ Mefā'îlün/ Fe'îlün]

Ne seyr-i gülşene ne cûy-bâra dek giderüz
Sirişk-i çeşme kûy-ı nigâre dek giderüz

Yemm-i maḥabbete şaldık ten-i şikestemüzi
Bu taḥta-pâre ile bir kenâre dek giderüz

Bu yolda pey-rev olup biz de rûḥ-ı Ferhâd'a
Hevā-yı şevk be-ser küh-sâre dek giderüz

Çemende sünbülle gönlümüz güşâd olmaz
Sebû be-düş-ı şafâ lâle-zâra dek giderüz

Şudâ'-ı nâliş-i dil tâ-be-key Neşâî-veş
Şikâyet eyleyerek kûy-ı yâre dek giderüz

[47b]

Vecdī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]

Hañçer-i gamzede bir çeşme-i hayvān buluruz
Günde biñ kerre helāk eylese biñ cān buluruz

Görürüz zülf-i perīşānı içinde ruḥını
Leyletü'l-Ḳadr'de hūrşīdi nümāyān buluruz

Ṭurre-i kākül-i ḥamder-ḥamuñı çözdükçe
Ḥāk-i pāyında niçe dilleri ğaltān buluruz

Murğ-ı âteş- nefesüz seyr-i gülistān itsek
Gül-i ümīdimüzi aḥker-i sūzān buluruz

Yoḳlasaḳ mülket-i ma‘müre-i şı‘r [ü] siḥri
Taḥt-ı i‘cāzda Vecdī-i Süleymān buluruz

Nā‘ilī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]

Söz yoḳ ol gönçe-dehen vaşfına imla şıḡmaz
Teng olur cāy-ı sūḥan lafzına ma‘naşı ḡmaz

Siḥrider lebleri yoḳsa o dehān-ı tenge
Riştesiz iki dizi lū‘lū-yı lālā şıḡmaz

Gül dedükçe şıḳılır gönça dedükçe açılır
Dehen-i tengine hīç ḥarf-i temennā şıḡmaz

Leb degildür görünen vaż‘-ı benān itdükçe
Fem-i yāre o ser-engüst-i müḥennā şıḡmaz

Cāy iken maḥv-ı vücūd-ı dil-i āgāha o fem
Mebḥaṣ-ı noḳta-i mevḥūme ḥaḳīmā şıġmaz

Muḥliş-i ehl-i fenan efy-i sevādur bunda
Ḥikmet-i felsefe ısbāt-ı heyūlā şıġmaz

Mütteḥid ḥüsn u maḥabbet ne nizā^c u ne cedel
Mudde^cī maḥkeme-i ıŝḳda ğavġā şıġmaz

Ḥabbezā gülşen-i vaḥdet ki bahārında daḥı
Reng u būdan eşer olmaz gül-i ra^cnā şıġmaz

Bez-i cāna bu tehālūk nedür ey pervāne
Zīr-i dāmānuña ol şem^c-i şebārā şıġmaz

Nāle-i derd-i derūn bunda degil mā^cni-i ḳurb
Bu şifā-hāneye Eyyüb-ı şıġbā şıġmaz

Nā³ilī gördüğümüz nüşha degil çarḥ-ı bezm
Baġal-i şeklümüze cild-i muṭallā şıġmaz

[48a]

Nābī

[Mefā^cilün/ Mefā^cilün/ Mefā^cilün/ Mefā^cilün]

Siriştinde anuñ kim nūr var ḳalbinde kīn olmaz
Muşaffā tıynet ānuñ ṭarf-ı ebrūsunda çin olmaz

Ḥalāvet müstekīndür tab^c-ı zünbūrān-ı aḥterde
Müseddes-ḥāne-i kevnüme kānbī-engebīn olmaz

Sezā-yı nām-ı sultānī ḳulüb-ı pāk-gevherdür
Beyābānda yatan her seng-i bī-ḳıymet nigīn olmaz

Cihān ‘aks-i merāyā olduĝun fehm eyleyen ‘arīf
Zevālinden zülāl-i ‘ālemüñ endühgīn olmaz

Sirişk-i çeşmine ehl-i nifākuñ i‘timād itme
Esāsında binānuñ reşh-i āb olsa metīn olmaz

İden hep reng [ü] rüy-ı bātınīdür cilve zāhirde
Anuñçün kışrı her sāde dırahtuñ dār-çīn [olmaz]

Sezā tāze maħalle yapmaĝa beyt-i nezāyirden
Binā-yı nazma Nābī böyle bir tāze zemīn olmaz

Nābī

[Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün]

Bāĝ-ı dehrüñ hem ĥazānın hem bahārın görmüñüz
Biz neşātuñ da ĝamuñ da rüzgāruñ görmüñüz

Çok da maĝrūr olma kim meyħāne-i iķbālde
Biz hezārān mest-i maĝrūruñ ĥumārın görmüñüz

Tüb-ı āh-ı inkisāra pāydār olmaz yine
‘Arsa-i cāhuñ niçe sengīn hişārın görmüñüz

Bir ĥadeng-i cān-güdāz-ı āhdur sermāyesi
Biz bu meydānuñ niçe çāpük-süvārın görmüñüz

Bir ĥurūşıyle ider bin ĥāne-i iķbāl-i pest
Ehl-i derdüñ seyl-i eşk-i inkisārın görmüñüz

Kāse-i deryüzeye tebdīl olur cām-ı murād
Biz bu bezmüñ Nābīyā çok bāde-ħ‘ārın görmüñüz

[48b]

Nābī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]

Luṭfla ḥāsed-i bed-ḥ‘āhane dāmet gelmez
Telḥ olan mīveye sükkerle ḥalāvet gelmez

Mey sebük-tıynet olan ‘āşığı küstāḥ eyler
Ne kadar yāre niyāz itse ḥacālet gelmez

Şöhreti mālladur ma‘bed-i İslām’uñ da
Cāmi‘i köhne-i bī-vaḳfa cemā‘at gelmez

Ne kadar olsa da pā-māl-i ziḥām ey Nābī
Eyleyen kūy-i dil-ārāda iḳāmet gelmez

Ve lehu

[Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün]

Çeh-i ṭarīḳ-i firḳatden ḥalāşa fūrşat el virmez
Miyān-ı lücce-i hicrāna düşdük vuşlat el virmez

Ṭutuşmak ḳüşt-gīr-ī ğamla ḥāṭırdan giçer ammā
Budur vehmüm ki tāli‘ himmet itmez ḳuvvet el virmez

Bulunmaz ḥalka-i tevḥīd-veş bir bezm-i rūḥānī
Bize bu ḥāne-ḳāh-ı ğamda her cem‘iyyet el virmez

O istiġnā-fürüş-ı çār-sūy-ı ḥüsnuñ ey Nābī
Metā‘-ı vaşlına cān naḳdin itseñ ḳıymet el virmez

Ve lehu

[Mefā'ilün/ Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün]

İzāle-i ğam için biz şarāba muhtācuz

Derūnı tīrelerüz āftābā muhtācuz

Ümīd-i āb-ı lebin tābiş-i ruḥun iderüz

Ḥadīka-i hevesiz āb u tāba [muhtācuz]

Sezā-yı bezm-i ḳabūl olmağa mey-i suḥenüm

Pesend-i Nā'ilī-i cem-i cenāba [muhtācuz]

Sükkān-ı kūyuna hem-şoḥbet olmağa Nābī

Ġubār-ı dergehineinḳi sāba muhtācuz

Ümīd-i devlet ile añlarum ki bir iki gün

Eziyyet-i felegi irtikāba muhtācuz

Ve lehu

[Mef'ülü/ Fā'ilātün/ Mef'ülü/ Fā'ilātün]

Bu āb u tābḳandan meyḥāneler de bilmez

Şahbāda neşve kimden mestāneler de bilmez

Çeşm-ine-dīde-ḥ^vabe āyīneler de ḥayrān

Māhiyyet-i cemālin cānāneler de [bilmez]

Bir şem'dür cihāna sermāye-baḥş-ı sūziş

Ammā bu sūzuñ aşlın pervāneler de [bilmez]

Ser-tişe-i talebden dünyā ḥarāb-ı kāviş

Bir genc var nühüfte vīrāneler de [bilmez]

Erbāb-ı bezm Nābī geh mest ü ğāh maḥmūr

Bu derd-i ser nedendür ḥum-ḥāneler de bilmez

[49a]

Şem'i

[Mefā'ılün/ Fā'ilātün/ Mefā'ılün/ Fā'lün]

İsimle mevcūd olup cismle ma'düm olanuñ

Birisi 'anķā birisi kīmyā biri yā vefā

Ferd

[Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün]

Şarāb-ı girli icmālde döner şanma beni sākī

Degildür munşab dünyā-yı cihānda kimse bākī

Ferd

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/Fā'ilātün / Fā'ilātün]

Cümle halk ehli sāğardur 'ālem mişāfir-ħanedür

Bir münķīm ādem bulunmaz bir 'aceb kāşānedür

Ferd

[Fe'ilātün/ Fā'ilātün/Fā'ilātün / Fā'ilün]

La'lüne ķonsa meks tırmayup destin yalar

Bu mişāldür bal tıtan elbette barmağın yalar

Münker-i haşre çemen yetmez mi bir āmān 'azīm

Kim nebāt-ı emvātın ihyā itdi ol daħı ķadīm

Ferd

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/Fā'ilātün / Fā'ilün]

Levh-i dilde böyle yazmış bir kerāmet şāħibi

Saņa mā'il olmayanın sen de olma tālībi

Ferd

[Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün]

İy birāder dime Ferhād ile Mecnün'a velī

İyilik halka nazār her biri bir gūne deli

Ferd

[Fā'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün]

Gözlerüñ bākā dururken yiyegör gel ni'metin

Sen yemezsen ğayrılar yer saņa ķalur zaħmetüñ

[49b]

Güfte-i Muhibbî Kanûnî Sultân Süleymân

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

Halk içinde mu'teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihānda bir nefes şihhat gibi

Salṭanat didükleri ancak cihān ğavġāsıdır
Olmaya baht u sa'adet dünyāda vaḥdet gibi

Ɔo bu 'iyy u 'iṣreti cünkim fenādur 'ākıbet
Yār-ı bākī ister iseñ olmaya ṭā'at gibi

Olsa kumlar şaġışınca 'ömrüñe ḥadd u 'aded
Gelmeye bu şīşe-i çerḥ içre bir sâ'at gibi

Ger ḥuzūr itmek dilerseñ ey Muhibbî fāriġ ol
Olmaya vaḥdet maḳāmı küşe-i 'uzlet gibi

[50a], [50b], [51a],[51b],[52a] boş sayfadır.

[52b]

li-Katib

[Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü /Fā'ilün]

Zeyn itdi dāġ u şerḥa derün u birünümüz
Çok dur fezā-yı sīnede cūy u 'uyünümüz

Baḳma bizüm bu şūret-i ḥākisterīmüze
Pür aḳker itdi āteş-i ḥasret derunumuz

Şîrîn müzâk olursa lebûnden dehen-i cân
Aksun şeker bekârî gibi cû-yı hûnumuz

Ferhâd-ı pîşe yüz süren dîşe yetişmez
Feyz oldı cû-yışîr-i dil-i Bî-sütûn'umuz

Zâhid kıyâs-ı nefesle câhid şanur bizi
Seyr-i secâyî geçdi cibâl-i sükûnumuz

Vârestedür selasil fehm-i fuhûlden
Kâsım bezm-i dağâyık râz-ı fûnûnumuz

Cebrîl 'aqlî eyledi pes mânde-i sülûk
Hayret fezâ-yı vâdî-i 'ışk u cünûnumuz

[53a]

Ve lehu

[Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün]

Dil-i zâruñ ki karışa sâkin-i Beytü'l-Ĥazen bilmez
Ne kanlar dökdüğün ol Yûsuf-ı gül-pîrehan bilmez

O gül-ruhsar naĥl-i tâzedür gülzâr-ı 'âlemde
Henüz âzar-ı dest-i bâğbân [u] ĥarken bilmez

Ciger-kāvân-ı 'ışka âteş-i dilden ĥaber vir kim
Bu kûha tîşekâr itmez bu kârı kûhken bilmez

Göñül kim rişte-ber-pâ murğ-ı dest-âmûz-ı ĥayretdür
Ser-i zülfinden ayrılmaz temâşâ-yı çemen bilmez

Baĥup ol ĥâle şorma Nâ'ilî'den nâfenüñ ĥâlin
Bu derd-i ĥayret-efzâyı ciger-ĥûn olmayan bilmez

Şabrî

[Mef'ülü/ Mefā'îlü/ Mefā'îlü/ Fe'ülün]

Cānāna figān-ı dil-i meyyāl gerekmez

Ol şive şatan dilbere dellāl gerekmez

Taḥşil-i sirişk eyle ki kālā-yı fenānuñ

Sevdā kerine derd gerek māl gerekmez

Nār-ı dil-i ser-keştenî-i 'arz itmeñ o māha

Zer lāzım aña şu'le-i cevval gerekmez

Bülbüllere her gāh gerek nāleler itmek

Maḥremeleri sulṭān-ı gülüñ lāl gerekmez

Alınmaz imiş menzil anuñla yemm-i ğamda

Āzādelere keştî-i âmāl gerekmez

Cāh ehlini sermest-i ğurūr eyleyen oldur

Şabrî bize peymāne iḳbāl gerekmez

[53b]

Şabrî

[Mef'ülü/ Mefā'îlü/ Mefā'îlü/ Fe'ülün]

Dem-beste-i keyfiyyet-i peymāne-i 'ışkuz

Cūş itmeziz iller gibi mestāne-i 'ışkuz

Geldükçe dile şevḳ ide sīnemiz-i çāk

Biz perde-küşāyende-i kāşāne-i 'ışkuz

Bend eyleme zülfüñle dili uşlana dirseñ

Zincir ḥaṭādur bize dīvāne-i 'ışkuz

Zāhid ne ʿaceb şuret-i maḳşud-ı görürseñ
Biz kûşe-i nişînān şanem-ḥāne-i ʿiştūz

Zāhid n'ola yanup yaḳılırsaḳ gice gündüz
Biz bülbül-i baĝ-ı ĝam-ı vîrāne-i ʿiştūz

Ve lehu

[Mefāʿilün/ Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün]

Kerem bu teşne dile laʿl-ı yārdan gelmez
Zülāl-ı merḥamet ol çeşme-sārdan gelmez

Şabādan itme dilāḥāk-i pāyını ümīd
Bu deñlü luḫ u kerem rüzgārdan gelmez

ʿAzāb-ı āteş-i dūzaḫ ola şafāsibaña
Şu mey ki destüme ol gül-ʿizārdan gelmez

Ruḫundan ayrılamaz dil bahār-ı vaşfinda
Mişāl-i kebg-i derī lāle-zārdan gelmez

Peyām-ı vaşlı degil şimdi baña ey Şabrī
Selām-ı sāde daḫı ol niĝārdan gelmez

[54a]

Mantıķī

[Mefāʿilün/ Mefāʿilün/ Mefāʿilün/ Mefāʿilün]

O şūḫuñ ʿāşık-ı dil-mübtelāsı artar eksilmez
Dil-i derd-aşnānuñ müddeʿāsı artar eksilmez

İdüp pür-ḥārḥār-ı ĝam dili zār olma dir ammā
Hezār-ı gülşen-i ʿiştūñ nevāsı artar eksilmez

Ne deñlü küşte-i ğam olsa dil yine pür âteşdür
Güsister işte-i şib‘üñ ziyāsı artar eksilmez

N’ola eşküm hayāl-i ‘arızuñla bî-ķarār olsa
O girdāb-ı belānuñ mācerāsı artar eksilmez

Ne ğam manzūr-ı ħussād olmasa ey Mantıķī şı‘rüm
Ħasedle nazmumuñ ħüsn ü edāsı artar eksilmez

Ve lehu

[Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün]

Göñül her ħüsn-i Leylî-sirete raġbet-nümün olmaz
Felāṭun-ı ħired ser-geşte-i rāh-ı cünün olmaz

Şunulsa pey-be-pey rindān-ı bezm-i ‘ışķa sāġarlar
Yine minnet-keş-i peymāne-i gerdündün olmaz

Felekde bir meh-i lāle-‘izārın âteş-i mihri
Şabā-paş-ı sevād-ı ā‘zam-ı mülk-i derün olmaz

Ħuşul-i vuşlat-ı imkân-pezîr-i yār için sînem
Muĥaşşal çāk çāk-ı ħançer-i hicr-azmün olmaz

Olanlar Mantıķī-veş merd-i meydān-ı dil-āġāhî
‘Acüz-ı bed-nihād-ı dehr-i mekkāre zebün olmaz

[54b]

Riyāzî

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]

Ħüsnle bir saña beñzer büt-i fettān olmaz
Baķ saña yîneye ‘aksüñde nümāyān olmaz

Kul ider 'iřvelerüñ Yūsuf-ı hüsñ olsa dađı
Nev-cüvānum saña kim bende-i fermān olmaz

Şağlarum canda ğam-ı 'iřkuñı ammā nideyin
Şem'-i fānusda mey şişede pinhān olmaz

'Ařıkuñ göñlün alan hāleti ta'biri demem
Hüsñ-i şüret bulunur hüsne göre ān olmaz

Ŧutduđum sāğar-ı pür-bāde şikest ola meger
Üstüme hiç benüm kimse gül-efşān olmaz

Ey Riyāzī kişi řā'ir mi olur mağlaşla
Mühre mālīk olan elbette Süleymān olmaz

Vāřık

[Fā'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fa'lün]
Ğam-ı hicrūñle ol ğasta ki mu'tād olmaz
Vāřıl bāğ-ı na'ım olsa nefer řād olmaz

Ŧaddüñe bende geçer serv-i şifat āzādān
Ħāřılı bende-i 'iřkuñ olān āzād olmaz

İltifāt nıgehindür velī vīrān-ter iden
Ve'l-Ħarāb olmaz o virāne ki ābād olmaz

Var mıdur 'arşa-i 'ālemde çü Ħařr-ı Cemşīd
Şarşar Ħahrile bir Ħařr ki ber-bād olmaz

Eyle ta'mīr Ħalup ister līk zıkr-i Cemīl
ĦalĦa raĦm eylemeyen raĦmetle yād olmaz

Đarb-ı muğdafla bulunmaz terađķī hiç neyl
Rızķ-ı mađsūm belī sa‘yla mūzdād olmaz

Vāşıkā eyleme beyhūde felekden Őekvā
Kimseye mağkeme-i vādī bī-dād olmaz

[55a]

li-Muharrīrihi'l-Fakir

[Fā‘ilātūn/ Fe‘ilatūn/ Fe‘ilātūn/ Fa‘lūn]

Sitem-i dehrile dil-i ĥurrem ā‘yād olmaz

Nev-bahār irse dađı mūrġ-ı kafes Őād olmaz

Virmez āmīr neşrez-i āhına ta‘yiz mizāc

Feyz-i dāniş dil-i bed-aşla Şu fedā olmaz

Murġ-ı dil dāmene tevcīh nigāh itmez anuñ

Dāne kim merdūmūn dīde-i Őayyād olmaz

Mekteb-i ‘işķda itmez dil ālūfte-karār

Ŧıfl-bār niđe taleb hem-dem ūstād olmaz

İ‘tirāz itse n’ola nazm-ı nazīfe ĥabbār¹⁹

Feyz-i Vāşık’la dil āzürde-i azdād olmaz

Şabri

[Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilātūn/ Fā‘ilūn]

Çıķdı bir āfetle seyrāna yine cānānumuz

Necm-i fitne ile ķarār itdi mehtābānumuz

Virmiş olsa ĥūn-bahā-yı ġuşte-i Őemşīr-i ‘işķ

Bī-tevaķķuf dökmege ķaşd eylemezdi ķanumuz

¹⁹ Kelime “ĥ” ile yazılmıştır. Sözlükte “ĥ” ile yazılmaktadır.

Biz resen-bāzān-ı ʿışkuz düşmeyüz hāk-i ğama
Elde cām-ı bādedür zīrā bizüm mīzanumuz

Dil açılmaz şāh-ı ʿışkaña uraldan dāğ-ı ğam
Bestedür ʿıfl-ı müdevverle bizüm dükkānumuz

Çanı ol günler ki Şabrī ʿaks-i rüy-ı yāri
Handeler eylerdi mihr-i sāğar-ı raḥşānumuz

[55b]

Ḥarfü's-sīm

Manṭıķī

[Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün]

Dil ki sākīden mey-i gül-nāb eyler iltimās
Cevherīden şanki laʿl-i nāb eyler iltimās

Ey mey-i gül-fām şevk-i dilde cūşān ol bu dem
Ḥār ü ḥāşāk-ı ğamum seyl-āb eyler iltimās

Dil ki her dem cām-ı laʿl-i yāri eyler cüst ü cū
Teşne-i vādī-i ğamdur āb eyler iltimās

Būs-ı ruḥsārın ricā eyler dil ol ğonçe-femüñ
Bāğ-bāndanşan gül-i sīr-āb eyler iltimās

Manṭıķī lüʿlüʿ-yi mazmūn-ı meʿānī-i belīğ
Güfte-i pākümden āb u tāb eyler iltimas

Fuzülī

[Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün]

Ey göñül ol ḥançer-i müjgāna eyleren heves
Çaşd-i cān itdüñ beķā-yı ʿömrden ümmīd kes

Çekme ğurbet ‘azmine ey sârbân maħmil şaķın
Kim bu yolda bîm-i ğurbetdendür efgân-ı ceres

Cân-i zârumdan seni feryādum āgâh eyledi
Şükrlî’llâh oldı feryādum saña feryād-res

Birbirine şancıldı tenümde oķlaruñ
Murğ-ı rûhum ķaydına oldı müretteb bir ķafes

Ṭa‘ne-i ehl-i melâmetden ne noķşân ‘âşıkā
Berķ-i lâm‘i ref‘in eyler mi hücüm-i hâr ü has

Ey Fuzûlî ger sikke-i cem‘iyyet-i dildür murād
Bağla bir dil-dâra göñlün ğayrumdan yüzi kes

[56a]

Şabrî

[Fe‘ilâtün/ Fe‘ilâtün/ Fe‘ilâtün/ Fe‘ilün]

Meyl-i vaşl itmez idi hem-dem hicrândı Ķays
Bir nîm gibi esîr ğam-ı hırmandı Ķays

Uçsa saħrada anuñ üstüne anuñ murğân
Kışte-i tîg-i ğam firkat-i cânân idi Ķays

Öldürüp ğamla o secâreti şulamışlar idi
Yekte-i ‘uķtede lîk-i cânla ķurbân idi Ķays

Her birinüñ gözüne gelmiş idi bâde-i ‘ışķ
Aña Ferhâd aña giryân aña nâlân idi Ķays

‘Aķlı Leylâ’da başı niçe-i mercânda idi
Şabrî-zâr gibi bi söz-i samân idi Ķays

[56b], [57a] boş sayfalardır.

[57b]

Harfü'ş-şın

Fuzulî

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

Büt-i nev-resim namāza şeb ü rüz rāğıb olmış

Bu ne dīndür Allah Allah büte secde vācib olmış

Eser-i kabül-i t̄ā'ataña virmiş ābla hālet

Ki kulüb-i ehl-i hāle harekâtı cāzib olmış

Ferahum görüp cefāsın hasenāta dāhil eyler

Ne melek kim ol perīnün 'ameline kātib olmış

Ne 'aceb ger olsa ğamdan dünüm [ü] günüm ber-ā-ber

Nazarumdan ol yüzü gül niçe gün ki ğā'ib [olmuş]

Ĝam-ı hicrdür kim artar eserile 'ışk hāli

Ĝalaṭ eylemiş Fuzulî ki vişāle ṭālib olmış

Fuzulî

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

Dil ki ser-menzili ol zülf-i perīşān olmış

Bu ki cürmü gehanuñ emrine fermān olmış

Şāhsın mülk-i melāhatda saña kullar çok

Biri oldur ki varup hazret-i sulṭān olmış

Zulm idüp 'āşıkuñı haşr günü yakmayalar

Ki bu dünyāda esīr-i ğam-ı hicrān olmış

Bāğ-bān-ı çemen-i dehre hayāl-i dehenüñ
Sebeb-i terbiyet-i gonçe-i handān olmış

Ey Fuzūlī benüm aḥvālūme bir vāqıf yok
Böyle kim ʿālem anuñ şanʿata hayrān olmış

[58a]

Riyāzī

[Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün]

ʿAşıkuñ gönlünde ol kim ʿışık-ı cānān gizlemiş

Kaṭre-i nāçizde deryā-yı ʿummān gizlemiş

Çeşm-i hun-rizüñ şān ol cellāddur kim gamzeden

Zīr-i damānında bir şemşīr-i bürrān gizlemiş

Dil derūnında hayāl-i ʿarīzuñ hıfz eylemiş

Ṭıfl-i ṭalibdür ki ḳoynunda gülistān gizlemiş

Sırr-ı laʿl-i dilberi itmiş süveydāda nihān

Zulmet-ābād içre ol kim āb-ı hayvān gizlemiş

Ey Riyāzī tīr-ı ṭabʿuñdan ṭılsım itmiş aña

Genc-isīneñ içre ol kim genc-i ʿirfān gizlemiş

Kātib Divān Muḥāmmmed Pāşā

میشددامنشبادموجالنقباز

پراهنششدکلرنکمجمامهشعل

خاکسترشودعشاقرخشازتابکپوه

روشنششدسراناراًانستمظهر

زار شد و ادتثلج لپکن خلقا قش
از پیراهنش جوشند هر طرف در قدسان

لمسوز شد عابر قماز مستناش نظره
خرمنش قمتد براتشم کاپنی چاربروای

بیضا هو دیدید کاغد مندر دستغزلزین
ایمنش چون خلع نیز باشد امخامه

[58b]

Hāfız ‘Abtiyābī

[Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün]

Nihāl-i kāmētüñ boy çekmiş el-ḥaḫḫ nārinlenmiş
Ruḥuñ gül-berg-i āl olmuş ‘izāruñ yāsemenlenmiş

Hevālarā humuñ dūd-ı siyāhuñdan buludlanmış
Zemīn bārān-ı eşkümden şafā bulmuş çemenlenmiş

Dil-i miskīne raḥm itmek münāsibdür benüm şāhum
Esīr olmuş kemend-i zülfüñe boynu resenlenmiş

Ḥazān faşlı olub dembeste gülşenden kenār itmiş
Gül eyyāmin geçirmiş bülbülüñ birisi deginlenmiş

Çeküp ḥasret göñül Ya‘kūb’u ḥālī olmaz efgāndan
Ġam-ı Yūsuf’la ḥānen ḥāfzā-yı beytü’l-ḥarāblanmış

Lem‘i Çelebi Selleme

[Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün]

Ḥaṭṭ-ı nev-ḥīzi gülzār-ı cemālinde cemenlenmiş
‘İzār -ı nāzkinde cāy-ı buse yāsemenlenmiş

Felâṭūn olsa ādem söyleşilmez ol perī-veşle
Debistān-ı fitende ıfıl-ı çeşm şūhı fenlenmiş

O Yūsuf çehreden Yā‘kub-veş dūr olalı çeşmüm
Derūnum tīregī-i hicrile beytū’l-ḥazenlenmiş

Çeker levḥ-i dile bir şūret şīrīni her laḥza
Göñül bu Bī-sitūn-ı ğamda gūyā kūh-kenlenmiş

Ḥadeng-endāzī-i tīr-i müjeñle tāzelendürsün
Fitīl-i dāğına sūr-ı ğam-ı ‘ışķum kühenlenmiş

‘Aceb mi ser-furū eylerse serv-i ser-firāz-ı bāğ
Nihāl-i ḳaddi ol ṭübā ḥırāmın nārvelenmiş

Ḥayāl-i ‘āşık-ı Mecnūn-revişden vaḥşet itmekde
O şūḥuñ çeşm-i Leylā-reşki āhū-yı Ḥotenlenmiş

Dil sevdā-peresti çekme gezencīre ey Lem‘i
Müselsel ḥalka ḥal ḳakākül -i ‘anber şikenlenmiş

Nazīf Efendi Selleme

[Mefā‘īlün/ Mefā‘īlün/ Mefā‘īlün/ Mefā‘īlün]

Şebī ḥūn itmege ol ğamze-i Tātār fenlenmiş
Ki ḥışn-ı dil tek ü tāz ḥadegūñden bedenlenmiş

İder gülgūnesin renk-i şafaķ-ı şāmü seḥer zāhir
Dil mürdānı meyl itdürmege dünyā hüzünlenmiş

Çemende serv-i bālā bir nihāl-i nāz yürürken
ḳadd-i mevzūn-ḥırāmuñ yād olunca narvenlenmiş

Niçe mermer tırās kuhsār-ı ʿışk-ı ʿālemde
Leb-i şīrīnūñ egmiş ʿāğa²⁰ huşmuş kũheknelenmiş

Niçe pervāne-veş yānup yaqılmaz ʿāşık-ı mehcūr
Ki bezm-i tīhe bahtan şemʿ-i ruhsār güle şenlenmiş

N’ola nādān-ı tefezzül eyleye danişur dehre
Naḥud-āb zamān kim ʿāhveye ʿāşırīnelenmiş

Bu fānūs-u ḥayāl lafz-ı muʿizz-i şemʿ rūşendür
Nazīfūñ şāhid-i raʿnā-yı ʿābı peyhenlenmiş

[59a]

Nazīre-i ʿAzīz Efendi li-Kātibi’l-ḥaḳīr Ḳāsım

آنکه هستانوار شرقا لفرق چون پیر آهنش
محزن الاسرار جمع المعو حدة شد تنش

قد سیان شد بلبل هر دم بار گلشنش
علویان پیر و انمگان شمعیز مرو شنش

آنملک خدآ محبوبیکه کانه حسنیق
اطلسعر [...] قدر کشته دآمانش

تا بدلتبور شجلیء چینیخویکجه هست
تنمجسم نور و قد چون نخل طور این [...]

حرمانعاشق خاکدر گه پد لدار شد
شاد باد آندلکه بوسد پایسدرها فکان [...]

---

²⁰ Taqa

هرکه مظهر شد بنور عشق چون آینه شد

آندلر و شنبسیرکتکتکترأفخرن [...]

آسیا ییچر خرابا اینکڑ آنه بیین

کز هوای عشق قوی بیچکرد و از پیرا منش

قاسماز فیض عزیز کستا ینم حصول شوق

یار یا یمندار از بر قحوادث خرمن [...]

[59b], [60a], [60b] boş sayfalardır.

[61a]

Nā'īlī

[Mefā'īlün/ Fe'īlātün/ Mefā'īlün/ Fe'īlün]

Göñül ki kāfir-i deyr-i elest olup ƣalmıř

Baƣup cemālũne şuret-perest olup ƣalmıř

Dil-i řāpīde girih-bend-i ebruvānuñ olup

Miřāl-i māhī-i üftāde-şest olup ƣalmıř

Revāc-gāh-ı temnāde tuħfe-i dil ü cān

Metā^c-ı kesme-ħar-ı rüy-ı dest olup ƣalmıř

Vedā^c-ı ħāk-niřinān-ı 'ıřƣ idüp Manřūr

Firāz-ı dārda bālā-nişest olup ƣalmıř

Ne Nā'īlī'ne mecāl-i vaşan ne tāb-ı sefer

Nifāk-ı baħt ile ħařır-şikest olup ƣalmıř

Nazîre-i Neşâti

[Mefâ'ilün/ Fe'ilâtün/ Mefâ'ilün/ Fe'ilün]

Göñül ki cām-ı muḥabbetle mest olup ḳalmıṣ

Tamām cūr'a gibi ḥāke pest olup ḳalmıṣ

Çıkar mı fikret-i ḥālūñ derūn-ı 'aşıḳdan

Miṣāl-i Hindū-yı āteş-niṣest olup ḳalmıṣ

Ne hiç-kāre olur şahş-ı ṭālī'üm gūyā

Esîr-i ḥîre gibi pā vü dest olup ḳalmıṣ

Figān ki tündî-i bād-ı sitemle zevraḳ-ı dil

Miyān-ı lücce-i gamda şikest olup ḳalmıṣ

Düşüp Neşâti ḥarābāta şevḳ-i la'lüñle

Hevā-yı 'ışḳ be-ser mey-perest olup ḳalmıṣ

[61b]

Nā'ilî

[Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün]

Bu süllem-pāye-i iḳbāle kim Şeddād ayak başmıṣ

Felek ḳaşr-ı vücūdun itmege ber-bād ayak başmıṣ

Birinüñ ser-nüvişti lāne olmıṣ birinüñ tîşe

Düşüp şahrāya Mecnūn kūha kim Ferhād ayak başmıṣ

Şıḳılmıṣ nāz-ı baḫta dest-burd-ı çarḫ-ı ḡaddāra

Recā-yı nāmurā dīde dil-i nāşād ayak başmıṣ

Yapıṣmıṣ dāmen-i tevfiḳa dil dest-i irādetle

Felekden itmemiṣ bir kerre istimdād ayak başmıṣ

‘Ālayıķdan beri āzādedür ğamdan o server kim
‘Arūs-ı kām-ı dehre olmamış dāmād ayak başmış

Felek tāsından itmiş ka‘beteyn-i mihr ü māh-āsā
Bu şeş-derġāh-ı istidrāca çok nerrād ayak başmış

Dil-i ferzāne bir uġramamıř semt ihtiyār itmiş
İşitmiş Nā’ilī’den mülk-i nazm ayād ayak başmış

Vecdī

[Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün]

O küh-ı derd kim añā dil-i nā-řād ayak başmış
Ne zahm-ı tīře görmışdür ne ġod Ferhād ayak başmış

Degildür dāġ-ı nev sīnemde naķř-ı pāy-ı ġūnīdür
Gelüp ġatl-i dile ol ġamze-i cellād ayak başmış

Derün-ı dilde gördüm neřve-i cām-ı neřāť ey ġam
Yetiş kim mülk-i ġāřü’l-ġāř-ı ‘ıřķa yād ayak başmış

Degil kākül ider ġařd-ı řikār-ı āhuvān-ı dil
ġarīm-i Ka‘be-i ġüsne iki řayyād ayak başmış

Temāřā-yı ġırām-ı ġadd-i yāra intizār eyle
Çemende ġař olunca ġurmaġa řimřād ayak başmış

Göñül olmiş hevādār-ı ġırām-ı serv-ġadd-i yār
Beni ġāk itmege hep bende vü āzād ayak başmış

Sañā maġřūřdur ey Vecdī tekāpū-yı zemīn-i nev
Bu vādīyi ne bulmış var ne bir üstād ayak başmış

[62a], [62b], [63a], [63b] boş sayfalardır.

[64a]

Nā'īlī

[Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün]

Göñül āvāregān-ı ıışka hergiz mesken olmazmış

Yemm-i miħnetde sāhil kūh-ı ğamda dāmen olmazmıř

Mesīhā terk imiş cism-i nizārı şart-ı seyyāhī

Tecerrüd pīř-kānde kayd-ı bār-ı sūzen olmazmıř

şeb-i řarīk-i ğamda rind-i mey-ħ'āra kelīm-āsā

Füruğ-ı cām-ı řahbā gibi şem'-i eymen olmazmış

Degildür dillerüñ āhı siyeh zülfünde tāb-endāz

Meger řām-ı ğarībānda çerāğ-ı rüşen olmazmış

Olurmuş āb-ı germ-i dīdeden ey Nā'īlī pür-tāb

Maħabbet řehrinüñ germ-ābesinde külħen olmazmış

Nazīre-i Nesīb

[Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün]

ħabāl-pāre hicrān sebe dil hüzn olmazmış

Tālīķ-i ıışķ bāzīde hırās u şemine olmazmış

Dil-i naħnun o gül ħadduñ fiğānum nerm ider deyr-i dem

Gele ammā hezāruñ nālesin āħun-ı zen olmazmış

Çerāğın mihr ü mehden baķsa bir bulmaz yine revnāķ

O şem'-i bezm-i ħüsn olmazsa meclis rüşen olmazmış

Dil-i ‘uṣṣāḳ-geh zülfünde geh haṭṭında ol şuhuñ
Meger āver-gān-1‘ıṣṣā kayd-1 mesken olmazmıṣ

Tepindi üç çarḥa şabtāh-1 āteş efşānum
Nesībā nağmedür dalmaz bir efgen olmazmıṣ

[64b] boş sayfadır.

[65a]

Kelīm

[Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün]

İder ceşş-i ḥabeş çok fitneler iḳād ayak başmıṣ
Meded ser-ḥadd-i ḥüsn-i dil-rübāya yād ayak başmıṣ

Gül-i seyyāle kim seccāde-i deyr-i taḥammüldür
Ne Ḳays’a zīb-i düş olmış ne ḥod Ferhād ayak başmıṣ

Meger yād eyledi ejder kemend-i zülf-i piçānuñ
İder ağşān-1 ğamda murğ-i dil feryād ayak başmıṣ

Gözün kim bezm-i dilde sāḳī-i cām-1 tegāfüldür
Zuhūr-1 şūr-1 ḳatl-i ḥalka ol cellād ayak başmıṣ

‘Arz pā-mālī-i tār-1 gönül yārişte-i cāndur
Perende-i zülfine ol ḳāmeti şimşād ayak [başmıṣ]

Ol āhū olmasa ejder kemend-i āhrām olmaz
Ṭotalum sa‘y-1 teshīrinde bīñ şayyād ayak başmıṣ

Kelīmā haṭṭve-i evvelde geçdüm semt-i i‘cāzı
Egerçi vādī-i siḥre niçe üstād ayak başmıṣ

Vecdî

[Mefâ'îlün/ Fe'îlâtün/ Mefâ'îlün/ Fe'îlün]

Göñül esîr-i leb-i nûş-ıhand olup kalmış
Meges gibi ki giriftâr-ı kând olup kalmış

Dökülmüş ayağına hep şikâr olan diller
Kemend-i zülfü tehî bend bend olup kalmış

Tene tenezzül ider mi bu cân ki zülfünde
Nigâh-ı luţfuñla ĥod-pesend olup kalmış

Ne müste'îd-i ĥalâş[u] ne lâ'îk-ı feryâd
Dil-i şikeste esîr-i kemend olup kalmış

Beni fütâde-i çâh-ı zekân iden Vecdî
Nigeh ki mâ'il-i kâdd-i büleñd olup kalmış

[65b]

Ĥarfü's-şâd

Fuzûlî

[Mef'ûlü/ Fâ'îlâtü/ Mefâ'îlü/ Fâ'îlün]

Zihî cevâhir-i iĥsân-i 'âma ma'den-i ĥâş
Dür-i şefâ'atçün baĥr-i zatına ĥavvâş

Yetüp ĥuzûruña mi'râc-ı vaĥt kılmişlar
Ĥamer ĥuşûl-i me'aşir Süheyl kesb-i ĥavvâş

Felek ol gice bulmuş şafâ ki şüfî tek
Ĥarâr tutmayıp olmuş o bezmde raĥkâş

Reh-i mütâba'atüñdür ĥariĥ-i fevz ü necât
Hevâ-yi merĥametinden ümîd-i ĥayr ü ĥalâş

Tefâĥur itme Fuzûlî kim andan özge deĥil
Saña zamâneñde naĥş-i şaĥife-i iĥlâş

Şabrî

[Fā'îlâtün/ Fā'îlâtün/ Fā'îlâtün/ Fā'îlün]

Cân virüp oldum belâ-yı zülf hûbândan hâlâş

Kim bahâsın viren olur kâfiristândan hâlâş

Şal kemend-i zülfüñi ey Rüstem-i meydân-ı hüsni

Pîzen-i dil olsun ol câh-ı zeneh-dândan hâlâş

Yâ hadeng-i ğamze yâ tîğ-i tegâfûl öldürür

Hâşılı olmaz kişi ol çesm-i fettândan hâlâş

Zülf-i bend eyler dili müjgâni câna zaħm urur

Olmadı bî-çâre dil bundan emîn andan hâlâş

Dögme tabl sîne ki kabîre Şabrî felek-i dil

Olamaz girdâb-ı baħr-ı derd hicrândan hâlâş

[66a] boş sayfadır.

[66b]

Harfû' d-ďād

Şabrî

[Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlün]

Dil şafâ buldı olup pür-meyhâne-i feyz

Meşt-i hâk-i cem-i ışık eyledi peymâne-i feyz

Pençe-i bâz-ı hayâl andan ider miydi zühur

Burc-ı ma'nâda gönül olmasa ger lâne-i feyz

Dil o şandîl-i harem-gâh-ı sühandur ki aña

Uçar ervâh-ı ma'ânî gibi pervâne-i feyz

Defter-i Şi' rüme dinse n'ola sihr-ı i'câz
Her varak anda Şadef nokta gibi dâne-i feyz

Őabrîyâ Őâhid-i mazmûnile her beytümde
Kişver-i 'âlem-i endîşede kaŐâne-i feyz

Őubûrîzâde Raĥmî Efendi

[Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlün]

Reşk-i enhâr-ı behişt olsa n'ola dâmen-i ĥavz
Ĥur-simâlara câyı olmada pîrâmen ĥavz

Riĥte-i cür'a-i Őahbâ eserinden yer yer
Nev-be-nev olmada gül gonca-nümâ gülşen ĥavz

Ĥalka-yı mevce seyrânuñ meh-i Naĥ-Şeb görünür
Pertev-i ĥüsnî nedem kim ola 'aks-i efgeni ĥavz

Pür ĥabâb olmadadır 'ârz-ı ĥuy-gerde Őaft
LeŐkâr eyledi gevherlerini ma'den-i ĥavz

Rûzgâr itmekle Őafvetini renk-i pezîr
Gösterir Şüret Đîn âyîne-i rûŐen ĥavz

Tîr-i bârânına oldu felegin sîne-i güŐâ
Ser-te-ser mevc-i müselsel olmaya cûŐen ĥavz

Raĥmîyâ raĥne-i emvâc degildür görinen
Açılır kesb-i hevâ itmek için revzen-i ĥavz

[67a] boş sayfadır.

[67b]

Ḥarfü't-ṭā

Şabri

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

İtmesin dilber hemān ol ṭurre-i ṭarānı zabt

İtmesin şekvā dilümde neylerüm ben anı zabt

Ġamzeder-kār olmadı murğ-ı dili ğamzeñ alur

Ṭiğ n'eyler itmege bir kişver-i virānı zabt

Ḥüblar bāziçe gāh 'ışka çekdi çün anı

Hā'ce-i 'aqli deme zııfl-ı dil nālān-ı zabt

Pīr-i 'aşkam sürmeden ḳaldum kemiyyet-i 'ālemi

İdemem şimdi ben ol rahş-ı şerār-efşānı [zabt]

Eylesin Ḳays dili pīr-i müğāna Şabriyā

İtmekde tedbīr-i himmetle o ser-ğedān-ı zabt

Raḥmī Efendi Kubūrīzāde

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

Yüz bulup devr-i ḳamer şürını nümāyān itdi ḥaṭ

İntizāmın dost ḥüsnüñ perīşāne itdi ḥaṭ

Gardāşu bile oldı tīre ser-ḥadd-i cemāl

Çıktı ol dem kim kemīnden'azm-i meydāna itdi ḥaṭ

'Arz-ı ḥāl itmek maḥallī geçti olmaz der-kenār

'Azl-i ḥüsn için beyāz üstüne fermān itdi ḥaṭ

Ḥ'ab-ı baḥtı müddetin medd itmege 'āşıḳlaruñ

Rüz-ı mihre efrüz-ı āmālin şeytān itdi ḥaṭ

Hâtır-ı nâziktir hüsni olsa muğber-i vechi var
Yaqtı ‘arz-ı nâzı tâhâkile yeksân itdi haṭ

Zîr-i zülfünden teveccühle leb-i cân-baḥşına
Hızr-veş zulmetde nûş-ı âb-ı hayvân itdi haṭ

Diḳḳat-i esrârına varmaz hayâl-i müşgüñe
Bir mu‘ammâdur ki çok hüş-yârı hayrân itdi haṭ

Haṭem-i la‘le müseḥḥardur siyâh-ı mür-veş
Her tarafrû-mâl-ı dîvân-ı Süleymân itdi haṭ

Ḳıṭ‘a-i hünere uçar ebru h̃anuñ Raḥmîyâ
Bir ruba‘îdür ki zîb-i şafḥa-i ân itdi haṭ

[68a] boş sayfadır.

[68b]

Ḥarfü'l-ğayn

Nâ‘ilî

[Mefâ‘îlün/ Fe‘ilâtün/ Mefâ‘îlün/ Fe‘ilün]

Ġurūr-ı hüsni ideli yâri nâzdan fâriğ

Sükün-ı ‘ışkile oldum niyâzdan fâriğ

Enîs-i hâtır-ı Maḥmūd olaydı şugl-ğamuñ

İder dinîm kirişmen ayâzdan fâriğ

Değil mi baña farz üft [ü] hîz-i kûy-ı bütân

Olur mı hîç Müselmân namâzdan fâriğ

Ḥalāş-ı dil nıgehüñden muḥāldür ki degil
Kebüter-i ḥarem ol şāh-bāzdan fāriğ

Urur vücūdunu şemşīr-i şem'a pervāne
Bu ıztırābda ol ihtirāzdan fāriğ

Ġulām-ı himmeti yüz ḥāşılı o ṭab'ıñ kim
Ola mülāḥaza-i imtiyāzdan fāriğ

Recā-yı feyz-i terakḳide Nā'ilī degilüz
O ṭab'-ı pāk-i ma'ānī-ṭirāzdan fāriğ

[69a], [69b], [70a] boş sayfalardır.

[70b]

Ḥarfü'l-'ayn

Ve lehu

[Mef'ülü/ Fā'ilätü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün]

İtmek olur mı 'ışk-ı ruḥ-ı dilberi vedā'

Bülbül ider mi mihr-i gül-i aḥmeri vedā'

Mehcür-ı nür-ı rüyuñ olup ḥane-tār-ı dil

Şām-ı firāḳum itdi meh-i enverīvedā'

Nev-cilvesin görelden o ṭavūs-ı 'ışvenüñ

Ṭarz-ı ḥırāmı eyledi kebk-i derī vedā'

Tāb-ı melīle nağmeler it bezm-i bāğda

Faşl-ı bahār itme meded sāğarı vedā'

Hayfā ki Mantıķī sitem-i rŭz-gāri
Naḥl-i ũmīdŭm eyledi berg ũ beri vedā

Fuzŭlī

[Fā'ilātŭn/ Fā'ilātŭn/ Fā'ilātŭn/ Fā'ilŭn]

Dil uzatır baḥşile ol 'arız-ı cānāne şem

Od çıkar ağızından itmez mi ḥazer kim yane [şem]

N'ola gayret āteşi cānum yaḳarsa mŭm tek

Bu ne sözdür kim dimişler 'arız-ı cānāne şem

'Arız-ı cānānla baḥş-ı kemāl-i ḥŭsnider

Dil ucındandır ki her sāt düşer noḳşāna [şem]

Geh ayağı bağılı geh boynu nedendür bilmezem

Bir perī ışkından olmuşdur meger divāne şem

Ey Fuzŭlī ışkıdan yaḳduñ tenüñ rŭz-ı vişāl

N'etdüñ ey ğāfil gerekmez mi şeb-i hicrāne şem

[71a] boş sayfadır.

[71b]

Ḥarfŭ'l-fā

Fuzŭlī

[Fā'ilātŭn/ Fā'ilātŭn/ Fā'ilātŭn/ Fā'ilŭn]

Miḥnet-i ışık ey dil āsāndur diyü çok urma lāf

İşk bir yükdür ki ḥam olmuş anuñ altında Ḳāf

Olma hāli dürd-keşler şoḥbetinden ey göñül
Koyma şubḥ [u] şām arasında ṭarīḳ-i iḥtilāf

Şubḥ-dem zülfüñ tağittāşām‘arz-ı ‘ārız it
Ger dilerseñ idesin āyīne-i idrākı şāf

Reşk-i ruḥsāruñ dil-i ḥūrşīde şalmıñ ıztırāb
Ġayret-i ḳaddüñ mizāc-ı serve vermiş inḥirāf

Ey Fuzūlī zāhidān da‘vā-yı ‘aql eyler ne sūd
Nefy-i zevḳ-ı ‘ışḳdur cehline ‘ayn-ı i‘itirāf

[72a]

Nā‘ilī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]

‘Ālem āşüfte bahār-ı ḥaṭ-ı dil-dār laṭīf
Sünbül-i ṭurra muṭarrā gül-i ruḥsār laṭīf

Muḳassıl dār-ı şifāḥāşiyet-i çeşmüñde
Dem-i ‘İsī-veş olur nāle-i bīmār laṭīf

Çāşnī-sencī-i zaḥm-ı leb-i şemşīrüñdür
Gösterir ğamzelerüñ kendüyi her bār laṭīf

Ṭal‘atuñ lücce-i nūr-ı niĝehümde görünür
‘Aks-i ḥūrşīd gibi kimābda her bār laṭīf

Nā‘ilī sīneye çek yāri ki ṭurduḳça olur
Şadef-i sīnede ol gevher-i şeh-vār laṭīf

[72b]

Bākī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fa‘lün]

Müje haylin dizer ol gamze-i fettān şaf-şaf

Gūyiyā cenge turur nīze-güzārān şaf-şaf

Seni seyr itmek için rehgüzer-i gülşende

İki cānibde turur serv-i hıramān şaf-şaf

Mescid içre göre tā kimlere hemzānūsın

Şekl-i saqqāda gezer dīde-i giryān şaf-şaf

Gökde efgān iderek şanma geçer hayl-i küleng

Çekilür kūyuña mürgān-ı dil ü cān şaf-şaf

Leşker-i eşk-i firāvānla ceng itmek için

Gönder mevclerin lücce-i ‘ummān şaf-şaf

Vaşf-ı kaddüñle ‘ālem gibi hıram itse kalem

Leşker-i satrı çeker defter ü dīvān şaf-şaf

Ehl-i dil derd ü gamuñ ni‘metine müstağrık

Dirilürler keremüñ h‘ānına mihmān şaf-şaf

Ḳadrüñi seng-i musallāda bilüp ey Bākī

Ṭurup el bağlayalar karşıña yārān şaf-şaf

[73a] boş sayfadır.

[73b]

Ḥarfü'l-kāf

Ve lehu

[Mefā'îlün/ Mefā'îlün/ Mefā'îlün/ Mefā'îlün]

Benüm bahtum mîdur cām-ı ümîdüm tolı hûn olmak
O daḥı şadme-i kahr-ı felekden ser-nigün olmak

Hırām-ı serv-i kaddüñe sebeb ey Yūsuf-ı hüsnum
Kı rüy-ı cüy-ı seyl-âb-ı sirişküm nilgün olmak

Kitâb-ı hüsnuñi gözden geçirmekden şehâ ba'is
Bir onı 'aşık-ı dîdâr-ı pāküñ zü-fünün olmak

Hıredle ger Felâtün olsa da âşüfte-i zülfün
Muḥarrerdür yine 'azm-âver-i semt-i cünün olmak

Gelirken dest-i luḥfuñdan müdāvā derd-i ḥasretle
Düşer mi hîç ṭabîbüm Mantıķî böyle zebün olmak

Fuzûlî

[Mefā'îlün/ Mefā'îlün/ Mefā'îlün/ Mefā'îlün]

Olur ruḥsāruña gün la'lüñe gül-berg-i ter 'aşık
Saña eksik degil gökden biter yerden çıkar 'aşık

Baña maḥşud terk-i 'ışık idi veh kim beni hüsnuñ
İdüp günden güne efzün-ı derd gün gündən beter 'aşık

Temāşā-yı cemālüñden nazār ehlini men' itme
Ne sūd ol hûb yüzden kim aña kılmaz nazār 'aşık

Çemende pây-būsundan olupdur sebze-i ter-i hurrem
Hemân bir sebzece olmağa 'âlemde beter 'aşık

Kılursın bir ciger hûn her yaña bakdıķça ey zâlim
Ne bakmaḥdur bu her dem kandan alsın bir ciger 'aşık

[73a], [73b] boş sayfalardır.

[74a]

Ƙırarsan ehl-i ʿıŝkı ʧıtalum kimse elüñ ʧıtmaz
Ne iŝdür bu gerekmez mi saña ey sîm-ber ʿâŝık

Ne pervâne doyar bir ŝuʿleye ne ŝemʿ bir āha
Fuzülî şanma kim beñzer sañaʿâlemde her ʿâŝık

Nāʿilî

[Feʿilâtün/ Feʿilâtün/ Feʿilâtün/ Feʿilün]

Bağamaz rüyuna dil zülf-i siyâh olmayıcağ
Tâb-ı hüsne döyemez perde-i āh olmayıcağ

Kişver-i nâz u leʧâfet bulamaz hüsni-ni nizâm
Bir senüñ gibi şeh-i nâz penâh olmayıcağ

Beklerüz küyuñu olmazsa şikâyet mümkün
Bendeye daʿvet-i hâlvet-geh-i şâh olmayıcağ

Her tegâfûl-i dile ğamze mühim-sâz olamaz
Lâyık-ı terbiyet-i feyz-i nigâh olmayıcağ

Nāʿilî muʿterif olsa n'ola cürm-i ʿıŝka
Yâr cevr itmez o bî-dilde günâh olmayıcağ

[74b]

Nāʿilî

[Mefʿülü/ Mefâʿilü/ Mefâʿilü/ Feʿülün]

Ğamzeñle gönül kiŝveri pür-ŝûr u şer ancağ
Mağrûŝa-i der-bende każâ vü kader ancağ

Devr-i nigeñde felek-i hâne-harâbuñ
Maʿmüresi bir geşte-i āh-ı seher ancağ

Āmed-şud-ı ğamzeñle ħarīm-i dile nisbet
Şeh-rāh-ı belā cadde-i bī-ħaṭer ancak

Şekvā-yı ser-i zūlfūñ eden āhına ta‘līk
Bir ‘uqde-i dil baht-ı perīşān-eşer ancak

Āzār-ı dil-i Nā’ilī-i zār ile çeşmüñ
Bī-dād-pesend-i felek-i bed-güher ancak

[75a]

Ḳāsım

بنور حقد لصابا فیکه رشده ستحقیق

سزاینا مشه نشه نه پرنکینه عقیق

زیادنا متونقش فصوصه شد دلها

چنانکه در دلهر سنکطور نخلعلیق

فتد چودرد لپرسوز اما خیالرخت

چکرکلا بمقطر ز دیده چونان بقیق

اگر چه ظاهراً هر ما سوی سا حلقه قراست

ولیز روی حقیقت ... جمع غریق

از آنکه بنور صفاتش محیط عالم شد

بکنه اذخدا پس زده هیچ غریق

مرآزمز عاوصفت خوشه چینیبس

چهار حقیقتا و بس خطا ستقر کرد قیق

حیا بعین پیا آسجان نشه لبیان

تنیجهء دلپرا بله استجا مر حیق

خلاصه سخنانید ستانز دما قاسم

توجهند ما جز بحق نبود حقیقت

[75b], [76a], [76b], [77a], [77b], [78a] boş sayfalardır.

[78b]

Ḥarfü'l-ḳaf

Ve lehu

[Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün]

Evrākını tağıtdı şabā muşḥaf-ı gülüñ

Ḳaldı oḳınmadı niçe evrādı bülbülün

Beñzer ki faşl-ı deysebe boldı bürüdete

Bir yirde görmez olduḳ ikisin gül ü mülüñ

Bir şemme bulmadı eṣer zülf-i yārdan

Girdi nesīm 'urūḳına egerçi sünbülüñ

Pīrāne ser üşenme reh-i 'ışḳa düşmedin

Zāhid elüñde yoḳ mı 'asā-yı tevekkülün

Bir boynı baḒlu bende geḳer Mantıḳī saña

Düşse 'aceb mi pāyuña mānend-i kākülüñ

Ve lehu

[Mefā'īlün/ Fe'īlātün/ Mefā'īlün/ Fe'īlün]

Niyāzlarla o Ḓonce-dehānı söyletsek

İder mi maḥrem-i vaşl 'āşıḳānı söyletsek

Leṫāfet-i süḫanı ehl-i ṫab'a söyletsek

Biraz dilber-i şīrīn-zebānı söyletsek

İdüp nevā-keş-i naḥl-i hevā-yı serv-ḳaddan
Hezār-ı zār-şifat murğ-ı cānı söyletsek

Firāz-ı maḥfil-i ğamda ḳılup dil-i nālān
Çü muṭribān-ı ney-i dil-sitānı söyletsek

Tekellüme getirüp Mantıḳī-i hoş-ğūyı
Yine o bülbül-i bāğ-ı beyānı söyletsek

[79a]

‘Ulvī²¹

[Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün]

Ey firāk-ı leb-i cānān cigerüm ḥün itdün
Çehre-i zerdümi ḥün-ābla gül-gün itdün

Cigerüm ḳanını göz yaşına dökdün ey dil
Vara vara buḥu ḳulzüm anı Ceyḥün itdün

Cür‘a cür‘a mey içüp zīb-i cemāl artırdun
Zerre zerre gözümün nūrını ezfün itdün

Ey Fuzūlī aḳıdup sīm-i sirişk ağlayalı
‘Işk ehline fiğān itmegi ḳānün itdün

Ve lehu²²

Ṭoğrulmaz idi kūyuna ol Ka‘be-i cānuñ
Olmasa demürden yüregi ḳible-nümānuñ

Rez duḥterini dā’im ayağına getirmek
Ḥaḳḳā bu kim ağırlığıdur rıṭl-ı girānuñ

---

²¹ Gazel Fuzūlī’ye aittir.

²² Gazel Ulvī’ye aittir.

Bülbüllerinüñ rāz-ı dilin açmadı hāra
Vallāhi ‘aceb berg itmiş ey gönçe-dehānuñ

Ṭurmaz yaşarır kıyl düşicek dīdeye dirler
Ağlatsa demıdur beni her laḫzā miyānuñ

Cānsız n’ola bir ḫalbe dönse dil-i ‘Ulvī
Üftādesidür sāye-veş ol serv-i revānuñ

Fuzūlī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]
Çeşümü eşkle genc-i dūr-i meknūn itdūñ
Merdüm-i çeşümü iḫsānla ḫānūn itdūñ

Mey-i gül-gūnu didūñ ‘aḫla ziyāndur zāhid
Bu mıdur ‘aḫl ki terk-i mey-i gül-gūn itdūñ

Cānum alduñ mey içün sāḫī içürüñ bize ḫan
Dādelüñden ki beni ālla maḡbūn itdūñ

Dil ṭutar mār-ı şeh-i zülfüñü vehm eylemeyüp
Bilmezem kim aña ta‘līm ne efsūn itdūñ

Ey Fuzūlī ne murād olsa müyesser ḫalem
Bunca kim ḫasret-i la‘lüñle ciger ḫūn itdūñ

[79b]

Fuzūlī

[Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün]
Can virür rāyiḫa-i türbe-i pākūñ ey tāk
Nevverallahu leke’l arzu sekallahu şerāk

Hürmet itdüñ meye ta‘zīmle ıtuđuñ sākī
‘Azzamallahu leke’l-ecrü alet-lāhi cezāk

Ser-i kūyuñda ğarībüz bize bir maħrem yođ
‘Kālemā anesene’l-kalbu ca‘alnāhu fidāk

Şafħa-i dilde bulunmaz eđer-i şūret-i ğayr
‘Hīne mā kale nefē’l-ğayru meni’l-ķalbi hevāk

Reh-i ‘ıřkuñda ğötür ğayrdan ey dil rağbet
‘Feizā şı‘te refıkan elemü’l-aşkı kefāk

H‘āb-ığafletde ğönül oldun maħrūm
‘Fāze men nale ilā vaslu mā hābe sevāk

Ey Fuzūlī ne bilir ehl-i vera‘ mey zevķın
‘Enkere’l-hikmetü men lāmeke cem‘ān ve nehāk

Bākī

[Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün]

Çeşm-i pür-ħūnum yoluñda eşk-bār itsem gerek
Ayağın tozuna gevherler nişār itsem gerek

Ġül gibi pırāhen-i nāmūsı sad-çāk eyleyüp
Ġonça-veş dāğ-ı nihānum āşıkār itsem gerek

ķırma yazıyla ‘adūnuñ diřleri vařfın yazup
Nuşa-i çeşm-i sevādın pür-ğubār itsem gerek

Eyleyüp zühdüñ binā-yıs üst-bünyādın harāb
Hāne-i ‘aşkuñ esāsın üstü-vār itsem gerek

Bezm-i keşretten çekildi cām-veş Bākī gönül
Tekye-i ‘uzlette vahdet-i ihtiyār itsem gerek

[80a]

Vecdī

[Mef‘ülü/ Mefā‘ilü/ Mefā‘ilü/ Fe‘ülün]

Ey dil ğam-ı ğisū-yı ruḡ-ı yārda ḡalduñ

Ḳayd-ı şanem [u] ‘uḡde-i zünnārda ḡalduñ

Ey cān yoluna çıḡmaġa ḡādir mi degilsüñ

Kim ḡasretlesīne-i efkārda ḡalduñ

Ey dīde baḡup rüyına ḡatḡında eyleşdüñ

Ḡül isterisen keş-me-keş-i ḡārda ḡalduñ

Ey dīde o ḡül zīb-i ser-i bu’l-heves oldı

Sen bī-ḡaber efkārile āzārda ḡalduñ

Ey ‘aḡl baña rehber idüñ semt-i ḡalāşa

Sen de ḡutulup zülf-i siyeh-kārda ḡalduñ

Ey ḡadd-i dü-tā geḡmedüñ ebrū hevesinden

Keḡ-tīr gibi dest-i kemān-dārda ḡalduñ

Ey ḡüsn-i edā ehl-i süḡan hep saña müştāḡ

Sen Vecdī-i ḡoş-ḡab‘ u ḡoş-āşārda ḡalduñ

Neşātī

[Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün]

Ağyāre uyup kūyuñu gavğayla geçdük
Rāz-ı dili bīgāneye ifşâyile geçdük

Cūlar gibi gülzārı gezüp yād-ı ruħuñla
Her kūşesini zevk-i temaşâyile geçdük

Ber haţvede biz der-pes idüp vādī-i 'aqlı
Biñ merhāleyi Kays-ı sebük-pāyile geçdük

Geh sād-i sākīye bakup geh mey-i nāba
Tebih-i gam-ı nūr-ı yed-i beyzâyile geçdük

Yok tīregī-i guşşa Neşātī dilümüzde
Şām-ı kederi meş'al-i şahbāyile geçdük

[81b]

Nābī

[Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün]

Yāri açdum açıl ey gönçe-dehānum diyerek
Bezme geldi gele ey şūh-ı cihānum diyerek

Pāyīne bāri bu taqrīb ile düşsem yārūñ
Kalmadı āh meded tāb u tūvānum diyerek

Āh bir kerremi yānını alup āgūşa
Sīneye çeksem o sīmīn-teni cānum diyerek

Haţţ ber-āverde olan tāze dem-i vuşlatda
Başka bir zevk virür geçdi zamānum diyerek

Yār söyletdi baña bu ğazeli ey Nābī
Söyle söyle benüm ey tāze-zebānum diyerek

Naẓīre-i Nāḥifī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]
‘Arz-ı ḥāl eyledüm ol āfete cānum diyerek
Bağ benüm ḥālüme ey ruḥ-ı revānum diyerek

Ḳaddimi reh-güzer-i yāre varup dāl itdim
Beni pīr eyledüñ ey tāze civānım diyerek

Bāğdan bāğa güzār itmedeyim ḥasretle
Ḳandadur ḳandadur ol serv-i revānum diyerek

Sīnemi nāvek-i müjgānına ṭutdum yārin
Ben de mecruḥunam ey ḳaşı kemānum diyerek

Eyledüm yāre Naḥifī niçe biñ ‘arz-ı niyāz
Seni n’eyler göresin āh ü fiğānum diyerek

[82a]

Rāmī

[Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün]
Helāk itdüñ beni ey düşmen resm-i vefā n’olduñ
Ne cürm it düñyanuñ da bilmezüz ey cefā n’olduñ

Ḳanı hāşşiyette şirüñ ey feryādā teş-nāk
Yā sen ey nāle pey-der-pey ṭāḳat ribā n’olduñ

Nedür bu ıztırāb ey murğ-ı cān nāle mu‘tādum
Bulursun dām-ı ğamdan ‘āḳıbet bir gün n’olduñ

Beni de neşe-i yâb cür‘a bezm-i neşâţ eyle
Helâk olduğ meded ey sâķī bezm-i şafâ n’olduñ

Çekersin sīneye ol nev-nihān ‘ıŝķı bī-şehe
Keşīş virme āģūş ŝitāba Rāmīyā n’olduñ

Nā’ilī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]

Şayd ider biñ dili bir dāmla zülf-i siyehüñ
Düşürür bir dili biñ dāma şikenc-i külehüñ

Şad ḥased merdümek-i çeşmüme kim maḥremıdur
Kaşr-ı dīdemde ḥayālüñ gibi bir pādişehüñ

Dīde-i baḥt-ı ‘adūyu uyarır nālelerüm
Dōstum ḥāţıra geldükçe senüñ ḥ‘āb-gehüñ

Siḥr ile memleket-i fitneyi teşḥīr itmiş
O ğazālāne nigāhile o zülf-i siyehüñ

Çīn-i ebrū-yı ‘itābuñ ki nevāzişler ider
Ḥünbehā-yı dilidür Nā’ilī-i bī-günehüñ

[82b]

Naḥifī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]

Cevri bulduķça teraķķi o şeh-i bī-dāduñ
Oldı efzün elem-i ‘ıŝķı dil-i nā-şāduñ

Zaḥm-ı dāĝ-ı serimi cümle görenler didiler
Gelmemişdür bu belālar başına Ferhād’uñ

Hele ben gülşen-i kūyundan o şuḥuñ duram
Senüñ ey bülbül-i şūride nedür feryāduñ

Bu cefā bana mıdur yoḥsa benüm sulṭānum
Her esīr-i ğam-ı ʿıṣṣa bu mıdur muʿtāduñ

Sende ey şūḥ-ı perī-i pehre bu eṭvār nedür
Kul ider ādemi her şīve-i māder-zāduñ

Tıfl iken ey sebaḳ-āmūz-ı leṭāfet cümle
Nüşḥa-i ʿıṣve mi öğretti saña üstāduñ

Ey Naḥīfī baña tārūz-ı ezelde didi Ḳays
ʿıṣṣa benden daḥı aʿlāsınuñ istiʿdāduñ

Nāʿilī

[Mefāʿilün/ Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün]

Raḳībe itdi eṣerin fiʿāli āhumuzuñ

Teġāfülüñ gör o şūḥ-ı ğalaṭ-nigāhumuzuñ

Tenezzül eylemez oldı ḥırās-ı mülk-i dile
Ġurūr-ı nāzı teraḳḳīde pādişāhumuzuñ

Nigeh-perest [ü] edeb-nāşinās-ı ḥübānuz
Teġāfül eyleseler ecridür günāhumuzuñ

Edā-yı şükrü güzeller muḥāldur der imiş
Firāḳ-ı dem-be-dem [ü]vaşl-ı ğāḥ ğāhumuzuñ

Bu iddiʿāda ise Nāʿilī o zālimler
Ḳalur ḳıyāmete şekvāsı dād-ḥʿāhumuzuñ

[83a]

Veysî

[Feilâtün/ Feilâtün/ Feilâtün/ Feilün]

Göñline girmek idi ol büt-i şîrîn dehenüñ
Taşlar kesmeden ey dil ğarażı küh-kenüñ

Gonça-veş tügmeñi çöz sîne aç gülşende
Çāk kıl şevķile pîrâheni yâsemenüñ

Ķandesin ey gül nev-ĥîz-i gülistân ĥüsn
Yıldı ancak görür olduĶ raĥ-ı zibâñı senüñ

Tek beni sen resen-i dâr-ı cefâdan Ķurtar
Mînneti boynuma ol turre-i ‘anber-şikenüñ

Veysiyâ ĝonçalar açıldı ruĥ-ı yâr gibi
Ĥayli ra‘nâlığı var ĥâşılı şaĥn-ı çemenüñ

Veysî

[Mefülü/ Fâilâtü/ Mefâilü/ Fâilün]

Zülfünde buldı râyiĥa-i cân-fezâ-yı misk
Gitse n’ola dimâĝ-ı şabâdan hevâ-yı misk

Ķayretle kendin öldüriyor nâfe-i Ĥoten
Ĥāk-i rehüñ olalı senüñ ĥün-bahâ-yı misk

Bir turre-i kemende esîr oldı dili ki anuñ
Âşüfte-ĥâli sünbül-i ter misk-bâr-ı misk

Esdî nesîm-i bû-yı ser-i zülf-i yârile
Dünyâyı tıtdı râyiĥa-i dil-ĝüşâ-yı misk

Ĥaĥt-ı lebüñ şafâsı yeter derûna devâ
Veysî-i ĥaste-câna gerekmez devâ-yı misk

[83b]

Şabri

[Mef'ülü/ Fā'ilätü/ Mefā'îlü/ Fā'ilün]

Reh-yāb-ı genc-i luṭf-ı firavānuñum senüñ
Naḳdına senc-i kīse-i iḥsanuñum senüñ

Gösterdi dest-i berdni bād-ı ğamuñ baña
Kem-ter-i ğubār kūşe-i dāmānuñum senüñ

Sen seyr-i cuy-bār-ı niyāzumdasın benüm
Ben pāy-māl-ı sevr-i ḥıramanuñum senüñ

Ābād-ı sāz-ı deyr-i muġān-ı maḥabbetüm
Gerçi ḥarab-ı nergis-i fettānuñum senüñ

Ḥ'ab-ı ecelden eylemeye beste çesmümi
Şabri gibi ki valih u ḥayranuñum senüñ

Riyāzî

[Mefā'îlün/ Mefā'îlün/ Mefā'îlün/Mefā'îlün]

N'ola bāzîçe-i 'ıṣṣuñda olayım la'l-i ḥandanuñ
Bir ucı bende biri sende çıktı rişte-i cānuñ

'Aceb midür dil-i maḥzunuma düşdi pesendide
Benüm göñlümcedür zirā ki ṭarh-ı beyt-i aḥzanuñ

Anarlar çāk-ı dāmāne meh-i Ken'an ammā kim
Niçün añlamaya çāk-ı giribānı Züleyhā'nuñ

Dil pervāneye vābeste bir tār-ı ta'alluḳdur
Fetīlinde olan her rişte seyr şem'-i fūrüzānuñ

Riyāzī āşiyāne murġ-ı cān nā-tuvānuñdur
Başında tāze ķonmış perçemi ol naħl-i bālānuñ

[84a]

Riyāzī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/Fe‘ilün]

Getürdüñ cāna bũ-yı sünbülün ey bād hoş geldüñ
Muķīm-i gūşe-i hicrānı itdüñ bahar hoş geldüñ

Gice pervāne-i sermesti bāl-ı efşāne gelür gördüm
Didüm ey āteş-i efrüz dil nā-şehre hoş geldün

Yine bu nev-giriftār-ı firāķı yoķladuk ey ğam
Müşibet günlerin itdüñ mübārek bād hoş geldüñ

Senüñ ey senüñ cevri-yār baş üzre yerüñ vardur
Dil-i virānumı itdüñ yine ābād hoş geldüñ

Riyāzī dün buluşduķ beytünde ruħ-ı Ferhād
Didi ey ‘aşık hem-derd-i māder-zād hoş geldün

[84b]

Şabri

[Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün]

Āh u zār itdüklerüm tahrīr idermiş yek-be-yek
Defter eylermiş benüm cürm ü günāhum ol melek

Bir bütüñ meftūnuyum kim meşķ nāz itse ider
Ĝamzesi her şafħa-i dilden ħurūf-ı şabr-ı Ħak

Şu‘le-i dāĝ-ı dili şarrāf-ı‘ışķ itmez ‘ayyār
İtmeyince seng-i cevri-yārdan peyda meħek

Mihr olur mıydı dehān gönçe-i şebnemde yār
Dānesi nehl-i dilüñ ağızından almasa felek

Şāh-ı gam mülk-i dile gelmezden evvel hançerin
Şu'le-i meyden ana Şabrī kılıc çekmek gerek

Ve lehu

[Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fe'ülün]

Germ olmayacak nağmeleri sâz-ı niyāzuñ
Gelmez gözine bādesi peymāne-i nāzuñ

Şād ebter olmaz çemenistān-ı haķikāt
Mestāneleri ağlamasa 'ışk-ı mecāzuñ

Luţf itmez idin ey leb-i yār olmasa baña
Sultān-ı maħabbetde eger ĥatt-ı cevāzuñ

İtmez dil u cān nāle ile derdini ifşā
Bülbülleri dem-beste olur gülşen-i rāzuñ

Geh cennet ü geh turre-i ĥurāya uzatduñ
Vā'iz bizi şokdı suħa-i devr-i dirāzuñ

İħmāli ķo ebrūları miħrābına yāruñ
Kıl secde ki ey şeyĥ geķer vaķt-i namāzuñ

Yāruñ n'ola Şabrī gibi iħsanın umarsa
Bizde ķuluyuz ol şeh-i dildāde-nevāzuñ

[85a]

Şabrî

[Fe‘ilâtün/ Fe‘ilâtün/ Fe‘ilâtün/ Fe‘ilün]

Ƙasdına meşveret üzre dil-i miḥnet-cūnuñ

Baş başa virdiği budur ol iki ebrūnuñ

Būy-ı cānbaḥşı alınmaz şeb-i vaşl olmayacak

Gülşen-i ḥüsnüne pīrāye olan şebbūnuñ

‘Uḫde-dārān-ı maḥabbet bu dil-i meḥcūra

Bir ser-i müyını çok gördiler ol gīsūnuñ

Ni çeçeksün dil-i bī-tāb kemāl-ı sitemüñ

Rüstem-i ḡam gibi bir ḥaşm-ı ḳavī bāzūnuñ

Şimdi bağlanmadı dil-i zūlfüne yārūñ Şabrî

Eski dīvānelerindendür o miskin būnuñ

[85b], [86a] boş sayfalardır.

[86b]

Ḥarfü'l-lām

Ve lehu

[Fā‘ilâtün/ Fā‘ilâtün/ Fā‘ilâtün/ Fā‘ilün]

‘Ārızuñ yā lāle yā gül ikiden ḥālī degil

La‘l-i nābuñ ḡonçeyā mül ikiden ḥālī degil

Gird-i rūyuñda nümāyān şanma ḥaṭṭ ey serv-ḳadd

Sāye-i ebrüyā kākül ikiden ḥālī degil

Gülşen-i dilde hayāl-i kākül-i zülf-i nigār
Yā semen yā saçı sünbül ikiden hālī degil

Noқта-i hāl-i siyeh taraf-ı ruḥ-ı dil-dārda
Ḥabbetü's-sevdāya fülful ikiden hālī değil

Murğ-ı tab^c-ı Mantıķī bu lehce-i cān-baḥşla
Şanki tuṭıdür yā bülbül ikiden hālī değil

Fuzūlī

[Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilātün/ Fā^cilün]

Hiç sünbül sünbül-i zülfüñ gibi misgīn degil
Nāfe-i Çinī saçuñ diler ammā çin degil

Var gül bergüñde hem el-ḥaḳḳ nezāket birle reng
Līkcān-perver leb-i la^clūñ gibi şīrīn degil

Mihribāndirler seni aęyār elī kin ben aña
Yād itmem kim saña mihr eylemek āyīn değil

Hūblar miḥrāb-i ebrūsuna kılmazsan sücūd
Dīnüñi dönder gel ey zāhid bu yaḥşi dīn degil

Yā Fuzūlī kāmēt[ü] ruḥsārına virmiş göñül
Mā^cil-i serv [ü] hevā-ḥ^vāh-i gül [ü] nesrīn degil

[87a]

Bākī

[Mef^cülü/ Fā^cilātü/ Mefā^cilü/ Fā^cilün]

Cānlar fedā maḥabbet-i cānāne ser degil
Erbāb-ı ışķa terk-i ser itmek hüner değil

Bāğ-ı ümīd içinde dilā mīve-i vişāl
Bir mīve-i ġarībdür olur biter deġil

Pervānedür ki yağdı perin şem^c-i āhuma
Farğ-ı felekde münhasif olmuş kamer degil

Şemşīr-i hecr yaralarıdur elem viren
Zahm-ı hadeng-i kavş-ı kazā ol kadar degil

İki cihāna virmedi bir yār-i sadeyi
Bākī esīr-i kayd-ı nuķūş u şüver degil

Bahāyī

[Mefā^cīlün/ Mefā^clün/ Mefā^cīlün/ Mefā^cīlün]

Hirāsān olmasa gülden dil-i nāşāduñ ey bülbül

Neler eylerdi hāraāh-ı āteş-zāduñ ey bülbül

Dil-i dil-dārı nerm itmiş işittüm nāle-i zāruñ
‘Aceb kim t̄āşa te’sir eylemiş feryāduñ ey bülbül

Ne teshīr itdi gülzārı ne urdu āteşe hārı
Yine t̄urmaz oğursuñ rüz u şeb evrāduñ ey bülbül

Güle olur n’olursa yoğsa āhır gerdiş-i gerdün
Gelür bir dem ki ālur hāruñ elinden dāduñ ey bülbül

Çekil sen dağı kūy-ı derde gülzār-ı selāmetden
Bahāyī-veş çekildi ‘ışğla çün aduñ ey bülbül

[87b]

Bahāyī

[Mef'ülü/ Fā'ilätü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün]

Bülbül ki oldı nağme-serā-yı ḥarīm-i gül
Meyl eyledi açılmağa tāb^c-ı selīm-i gül

Geldi o dem ki çarḥide nāfe-i Tātār
Bū-yı bahār u nefḥa-i 'anber-şemīm-i gül

Bil ḳadr-i bezm-i şāh-ı gülü şekveden şaḳın
Ey 'andelīb-i zār cū oldun nedīm-i gül

Lāyık mıdur ki gūş-ı figānuñla ey hezār
Ola şikeste revnaḳ-ı nāz u na'īm-i gül

Aya meşām-ı cāna Bahāyī ḳaçan gelür
Feyz-ı bahār-ı vaşlla bū-yı nesīm-i gül

Vecdī

[Fā'ilätün/ Fā'ilätün/ Fā'ilätün/ Fā'ilün]

Sīnede bir mest-i naz-ı kec-külāh ister göñül
Bā'ış-ı āh-ı nedāmet bir günāh ister göñül

Sāye-veş pā-māl [u] Mecnün gibi meftün olmağa
Serv-ḳadd bir dilber-i āhū-nigāh ister göñül

Şem^c-i bezm-i derd ü mihr-i rüz-ı ḡam bir dilberi
Ārzü eyler ne ḥūrşīd [ü] ne māh ister gönül

Gülşen-i dehrüñ gülüne sünbülüne kim baḳar
Rūy-ı āl u ṭurre-i zülf-i siyāh ister gönül

Olmuş iken nāʿil-i kem-ter nigāh-ı iltifāt
Ruḥṣat-ı būs u kenārı gāh gāh ister gönül

Ol büt-i ʿālī-cenāb [u] ser-keşüñ bilmez miyim
El irişmez vaşlına ammā ki āh ister gönül

Eski rüsvālıklar ey Vecdī gelüp yāda yine
Nām u neng-i ʿişmeti itmek tebāh ister gönül

[88a]

Rāğıb

[Mefʿülü/ Fāʿilātü/ Mefāʿilü/ Fāʿilün]

Seyr-i ruḥuñla çeşm-i ʿadū rüşenā degil

Huffāş-i tîre-dîde ziyā-âşnā degil

Şâyeste görmedin beni pā-mālın olmağa
Ey şeh-süvār-i mülk-i melāḥat revā degil

Åhumdan itdi mevce-i çîn-i cebin zuhūr
Bādī telāḫum-i yem-i ḫūsne şabā degil

Teng olsun ʿayşumuz n'ola her bir nefes senüñ
Dilden ḫayāl-i fikr-i dehānuñ cüdā degil

Ḳuzz u nebāta laʿlini teşbih Rāğıbā
Ḥāyīde bir sühandur o şîrîn-edā degil

Nāʿilī

[Mefʿülü/ Fāʿilātü/ Mefāʿilü/ Fāʿilün]

Yāruñ ki fikr-i ḫaḫḫ u ʿizārındasın gönül

Bāğuñ ne sünbül ü ne bahārındasın gönül

Başıñdan aşdı cū-yı sirişk-i cefā yine
Ol servüñ ārzū-yı kenārındasın göñül

Meylüñ o zülf-i ħam-be-ħam[u] müşg-büyadur
Ne sünbül[ü] ne zülf-i nigārındasın göñül

‘Aksin düşürdüñ āba nezāketle ħaddinüñ
Durmaz sirişk-i dīde nişārındasın gönül

Maħbüb u meyle eglene-gör Nā’ilī gibi
Ġam ‘āleminde ğuşşa diyārındasın göñül

[88b]

Şabri

[Fā’ilātün/ Fā’ilātün/ Fā’ilātü/ Fā’ilün]

‘Işķ-ı İskender nedīm-i nüktedānidur göñül
Sīne levħ-i ħikmet-i Eflātün-ı şanīdür gönül

Aña künc-i sīnede bulmaz zafer her şah-ı ħüsn
Cevher-i dağ ile bir tāk-ı keyanīdur göñül

N’ola anı derd u ğam çekse çevürse her zamān
Keştī-i deryā-yı ‘ışķuñ bād-bānidur göñül

Derdler aña ‘ālametdür şikāf-ı sīnede
Ejder-i ‘ışķ-ı cihān-sūzun mekānidur göñül

Cilvegerdür dilde ey Şabri cemāl-i dil-rübā
Dağ-ı ‘ışķa yīnedür āyīnedānidur gönül

Riyāzī

[Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fe'ülün]

Egmez mi oldığımı h̄azān-ı dergīn gül
Gitmez mi dahı bülbüle Çīn-i cebīn gül

Elbette h̄arf-i meclis 'ayş-ı h̄azān olur
Berk murādla pür olāna sitān gül

Bakma külāh-ı gūşe-i k̄bāl-i gönçeye
Gör n'oldu h̄āl-i h̄āk mezellet-nişīn gül

Dem geldi erba'īn-i şitāyı h̄amuldan
Çıkmaz mı dahı gönçe-i h̄alvet-i güzīn gül

Bülbül Riyāzīyā oğusun naqş-ı vuşutla
El-Hākk 'aceb zamānına düşdi zemīn gül

[89a]

[Başlıksız]

[Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fa'ilün]

جلیلحقهوالالربالعصمت

جملاللهقادراحدفرد

ثكلفغدهاجوناشباقلغناوروق

دللالنقلوهشهدلهالعقل

Ey Yūsuf-ı gül-çehre bugün Mışr-ı gamuñda

كنلالعنبدمدموعقدجاء

Elbetde bu h̄ālümden o yāruñ h̄aberi var

سببالالقلببالقلبمناالقلب

Hāşā ki murād-ı ayruğa meyl eyleye senden

للحدبلمهدالمنلكقلبي

[89b]

Şabrî

[Fā'îlâtün/ Fā'îlâtün/ Fā'îlâtün/ Fā'îlün]

Dîde kim andan sirişk cān-ı fezā eksik degil
Çesmine miḥnetdür ābı dāyimā eksik deĝil

Baḥr-i ıışık iĝre n'ola dil-i felegi olsa muḫtarib
Dā'imā emvāc-ı ĝambād-ı belā eksik deĝil

Oldı ĝeřmüm muḥmel derd ü belā-yı ıışık-ı yār
Dil-i ĝeresdür nālesi řubḥ u mesā eksik deĝil

Nāle-i nāy ü fiĝān cengü hāy hūy-ı mest
Dāyimā meyḥānede şayd u řadā eksik deĝil

Ĝam bizi ĝoĝdan tamām eylerdi ĝoĝdan Şabrîyā
Üstümüzden sāĝar-ı miḥnet-i zevā eksik deĝil

[90a], [90b], [91a], [91b], [92a], [92b] boş sayfalardır.

[93a]

Ḥarfü'l-mîm

Ve lehu

[Mef'ülü / Fā'îlâtü/ Mefā'îlü/ Fā'îlün]

Ben neřvedār-ı mihr-i cemāl-i maḥabbetem
Mest-i ḥarāb-ı cām-ı viřāl-i maḥabbetem

Gül-ĝüne-i sirişk-i dem-ālū dile müdām
Zînet-resān-ı ĝehre-i āl-ı maḥabbetem

Mā'î'l-ḥayvāna olmaz isem teşne-dil n'ola
Sirāb-ı cān-ı āb-ı zülāl-i maḥabbetem

Müstağni-i cevāhir-i maḫşūd isem ne ğam
Leb-rîz-i genc-i dürr ü delāl-i maḥabbetem

Olsam nizār ü zār şeb-i ğam'aceb midür
Çün Mantıķî-i zār-ı hilāl-i maḥabbetem

Ve lehu

[Fā'îlātün/ Fā'îlātün/ Fā'îlātün/ Fā'îlün]

Bāğ-ı hicrem ğonçe-i endüh zîbümdür benüm
Nāle-i pey-der-pey-i dil 'andelîbümdür benüm

'Ālem-i 'ışkı iden āşüb-gāh-ı rüsteḥüz
Cilve-i ḳadd-i nigār-ı dil-firîbümdür benüm

Ben o üstād-ı fen-āmüz-ı şekîbem kim göñül
Mekteb-i miḫnetde şākird-i edîbümdür benüm

Her dem eyler baña şad-vaż'-ı cefā-yı dil ḫırāş
Şāhid var isterise ey dil ḫabîbümdür benüm

Zehr-i ḳahrile baña eyler müdāvā Mantıķî
Çerḫ-i bed-girdār bir ṭurfe ṭabîbümdür benüm

[93b]

Fuzûlî

[Fe‘ilâtün/ Fe‘ilâtün/ Fe‘ilâtün/ Fe‘ilün]

Menbe-i merhem-i dâğ içre nihândur bedenüm
Diri oldukça libâsum budur ölsem kefenüm

Cânı cānān dilemiş virmemek olmaz ey dil
Ne nizā‘ eyleyim o ne senüñdür ne benüm

Ṭavḳ-i zencîr-i cünün dā‘ire-i devletdür
Dehen ü ḳadd ü ruḫuñ gönçe-i serv-i semenüm

Bülbül-i ğamzede-i bâğ -ı baharın sensin
Ne revâdur beni andan çıkara za‘f-i tenüm

İdemem terk Fuzûlî ser-i kūyun yāruñ
Vaṭanumdur vaṭanumdur vaṭanumdur vaṭanum

Fuzûlî

[Mefā‘ilün/ Fe‘ilâtün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün]

Hoş ol zamān ki ḫarîm-i vişāle maḫrem idüm
Ne mübtelā-yı belā ne muḳayyed-i ğam idüm

Gezerdüm itlerüñ içre fezā-yı kūyuñda
Yerüm behişt-i berîñ idi ben bir âdem idüm

Hemişe secde-gehüm ḫāk-i āstānuñ idi
Bu i‘tibārile ben ser-bülend-i ‘ālem idüm

Gedā-yı kūyuñ idüm böyle zilletüm yogidi
Serîr-i salṭanat-i ḳurbde mu‘azzam idüm

Ziyāde ğam-zedeyüm hecrle hoş ol günler
Ki ben bu ğam-zedelikden ziyāde ħurrem idüm

[94a]

Bākī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fa‘lün]

Eyledi müjde-i gül dilleri şād u ħurrem
Ğonçenüñ gönli açıldı güle düşdi şebnem

‘Ālemüñ n’eyleyeyin bāĝ u bahārın sensüz

Baňa sen ruĥları gülzārla hōşdur ‘ālem

Dāne-i ĥāline baĝ cennet-i ruĥsārında

Niçe şabr eylesün Allah’ı seversen ādem

Dil-i şūrideye kıll pend ü naşīĥat geh ü gāh

Nefesüñ gelsün eyā şofī-i nāşīĥ dem dem

Āb-dār olsa n’ola mīve-i şī‘r-i Bākī

Urmadı kimse bu bāĝ içre daĥı böyle kalem

Bahāyī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]

Nükhēt-i zülfi ki bir şeb ola mihmān-ı nesīm

Yeñiden rūĥ bulur ħalb-i bī-cān-ı nesīm

Uĝrasa gülşene bi-naĥfe-i ĥāk-i reh-i yār

Ĥār elinden dile şad-çāk girībān-ı nesīm

Var ise ĥāk-ı reh-i yāre Çīn-sāy olmış

Müşĝ-rīz oldı yine zülfi-i perīşān-ı nesīm

Güzer itdükce senüñ ıurra-i pür-çinüñden
Pür olur nāfe-i Tātār'ile dāmān-ı nesīm

Ey Bahāyī dil-i bülbülde ıomişdur sūzun
Gülşene tāb viren āteş-i pinhān-ı nesīm

[94b]

Vecdī

[Mef'ülü/Mefā'îlü/Mefā'îlü/Fe'ülün]

Dil virdüm anuñ zülfüne ıül-i emel aldum

Āzāde iken zevkı değışdüm kesel aldum

Ser-bāzlıgum şāhididür zülfi başumda

Ben ma'reke-i ıışk-ı cevānānda tel aldum

Sākīnüñ elin öpdüm olup mest-i harābāt

Eller ayağın öpdüğü ādemden el aldum

Ey tīrini sīnemde görüp reşk iden aħbāb

Çok görmeñ anı baña ki cāna bedel aldum

El tügmelerin çözdü ve ben sinesin öpdüm

Kān açdı 'adū gerçi ki ben mā-ħaşal aldum

Virdüm yoluna nağd-i dil ü cān-ı 'azīzi

Yūsuf gibi bir mişli bulunmaz güzel aldum

Teslīm ider erbāb-ı hüner-i şı'rüme Vecdī

Meydān-ı ma'āniyi bugün bī-cedel aldum

Nazîre-i Nâ'îlî

[Mef'ülü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ülün]

Naqd-ı dili dil-dâra virüp mâ-ḥaşal aldum

Bâzâr-ı maḥabbetde ğam-ı bi-kesel aldum

Bir vechle ta'bir idemem zevk-i ḥayâlin

Âġuşa bu şeb ḥ'âbda bir ince bel aldum

Ḳurbânı müjeñ oġlarınıñ sînede cândur

Her birini bir tîr-i ḳazâya bedel aldum

Feth oldı kilîd-i der-i gencîne-i bahtum

Zülf-i siyehüñden yine bir iki tel aldum

Şayd itdi hümâ-yı dili ol ṭurralar ammâ

Ḥâlüñ gibi bir dâne-i dâm-ı ḥıyel aldum

Öpdüm ayaġın meygedede pîr-i muġânuñ

Şeyhü'l-ḥarem-i Ka'be-i 'irfândan el aldum

Vecdî'nüñ imiş Nâ'îlîyâ nükte-verândan

Ta'bîri ḥoş-âyende bir â'lâ ğazel aldum

[95a]

Nâ'îlî

[Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün]

Neşve-i ḥüsnuñi Yûsuf'da kemâhî göremem

Rûtbe-i mihr-i cihân-tâbda mâhı göremem

Ḥübdur cünbiş-i ğamzeñ şaf-ı müjġânuñda

Ol ḳadar çâpük [ü] çâlâk sipâhi göremem

Mihrüñ eczâ-yı rek ü rişe-i cān u dil iken
Ḥayretümden seni bir vechle gāhī göremem

Nazar itdükçe o müjgānlara baḡrum delinür
Ḥarārır gözlerüm ol çeşm-i siyāhı göremem

Nā'ilī-veş seni gördükçe perīşān olurın
Ḥam-ı zülfünde dil-i ḥāl-i tebāhı göremem

Veysī

[Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün]

Fikr-i çeşmüñle ḥayāl-i ḳaddüñ ey serv-i ḥırām
Oldı baḡ-i dil ü cānumda nihāl-i bādām

Yāsemenle pür olan serv-i dilārāya döner
Pīrāhenle ḳaçan ol serv-i sehī itse ḥırām

Cām-ı la'lüñ n'ola aḡyār görürse şimdi
'Aksine devr ider oldı felek nā-fercām

Biri ḥün cigerümdür birisi iki gözüm
Sāḳīyā bāde-yi gül [...]²³ cām gül-fām

Varise zerre-i ḳadar 'aḳluñ eger başuñda
Kendüñi Veysīyā la-yaḳıl 'ışḳ eyle müdām

[95b]

Şabri

[Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün]

Ḥ'ān-ı belā dilerdü meger ni'met istesem
Cām-ı maḥabbet ister idüm ni'met istesem

²³ Bu kısımda mürekkep dağılmıştır.

Devrān zükām-ı ğamla bī-idmağ ider
Bağ-ı cihānda bŭ-yı gül ʿiřret istesem

Virmez ħāvale-i nigeĥi ĥiç emān zamān
Cān nağdını edāya eger mŭhlet istesem

Biñ kere āb-ı rŭyuñla itdürŭr vuzŭ
Bir secde-i nigāha eger ruḥřat istesem

řabrī zamane çeřmŭmi elmās-rīz ider
Ger zaḥm-ı sīneme nemek raḥat istesem

Ve lehu

[Mefāʿilŭn/ Mefāʿilŭn/ Mefāʿilŭn/ Mefāʿilŭn]

O mŭstağnī dilŭm kim ʿiřk-ı bīğāneyle āḥ itmem
Bŭt-i nā-āřinā bir āfitāb olsa nigāḥ itmem

Eger gŭl-berg-i terden olsa laʿl-i eşheb-i nāzı
Yolunda her şeh-i ḥŭsnŭñ vŭcudum ḥak-rah itmem

Baņa nağş-ı cefā aġyāre rŭ-yı dilde gŭsterse
Yine bir āhla mirāt-ı çeşmi rŭ-siyāḥ itmem

Bu gŭlzār içre ey bŭlbŭl çŭ ġonçe ḥaḥırın ḥořřut
Gŭl-i řad-ḥare ben ʿarż-ı niyāz-ı řubḥ-gāḥ itmem

Felekde olsa řabrī mihr-i meh iki silaḥdārum
řeh-i ʿiřkŭm deyŭ ben yine dehre ʿarż-ı çāḥ itmem

[96a]

Yumnî

[Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün]

O müstağni dilüm kim ârzü-yı 'izz ü cāh itmem
Rev-i rûze devlet dünyâ için 'ömrüm tebāh itmem

Baňa biñ âfitābı şüret-i t̄ali'ce gösterse
Yine mirāt-ı çarħa çeşm-i ħ'āhişle nigāh itmem

Hemān gönçenüñ elüñe aldanmaz hezār-āsā
Gül-şad ħāre ben 'arz niyaz şubĥgāh itmem

Hezārān zaĥm urur saĥāne-i ġamzenüñ olmam azurde
Ölürsem kişte-i t̄iġ-i nigāhuñ yine āh itmem

Ben ol azāde ser-ferzāneyüm Yumnî bu gülşende
Gül ħürşid olursa zebūr taraf-ı külāh itmem

Şabri

[Fe'îlātün/ Fe'îlātün/ Fe'îlātün/ Fe'îlün]

Tā ki ġavvāş-ı yem-i ġuşşa-ı cānān oldum
Niçe girdābla ben dest ü girībān oldum

Şeb-i miĥnet-i dil pür-şu'le ile devr iderin
Ordū-yı şāh-ı ġama şu'le-i girdāb oldum

Ĥançer-i berķi olur bal-şikāf-ı Cebrîl
Şöyle bir bāde ile mest u ħurūşan oldum

Zülf-i dil-dārı añup derdüm depreşdürdüm
Yine dīvāne dile silsile-ĥubān oldum

Nağş-ı nazmum ile Şabrî anı bağda okudup
Nağme-amûz dil-i bülbül-i nālân oldum

[96b]

Şabrî

[Fe‘ilâtün/ Fe‘ilâtün/ Fe‘ilâtün/ Fe‘ilün]

Cû-yı deryâ gibi yek-meşreb ü yek dil olalum
Gelsün ol rûh-ı revan sîneye pehlû olalum

Şem‘-i pervâne ile girdi bu şeb-i fânûsa
Bizde dil-dârile yek hücre yek sû olalum

Dâğlarla kolunı gülbün-i ter zeyn itmiş
Bizde pîrâyede sâ‘id ü bâzû olalum

Şîşe-i meyle gelüp mey-gedede güftâra
Bir kafesde iki tütî-i sühân-gû olalum

Âteşîn-âb ciger-i dîdeye gelsün dilden
Çeşme-i çâr-sû-yı ıışka terâzu olalum

Şarılup yârile bir pîrehen içre Şabrî
Yek kaba yek kemer yek ten u yek bû olalum

Riyâzî

[Mefâ‘ilün/ Fe‘ilâtün/ Mefâ‘ilün/ Fe‘ilâtün]

İçüp şarâb-ı şafâ-yı humârın görmeyelüm
Küyünü hoş görelim zaḥm-ı humârın egmeyelüm

Bu köhne meygedeyi rind-i derd aşâmaz
Şarâb-ı şafâ şaf u mey hoşgüvârın egmeleyelüm

Gülün hân-ı dem-inağdı görüp şafâ sürelüm
Küçenü mey gelecek rüzgârın egmeyelüm

Miyân-ı lücce-i firqatde garğ olur sekte
Bu dur gayretimüz kim kenarın egmeyelüm

Riyâziyâ içelüm döke saça şahbâyı
Vücüd u şîşesinü ñehl-i inkisârın egmeyelüm

[97a], [97b], [98a], [98b], [99a], [99b], [100a] boş sayfalardır.

[100b]

Harfü'n-nün

Mantıkî

[Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün]

İnānum çeşm-i giryān aldı dest-i ihtiyārumdan
Şavulsun bana seng-i rāh olanlar reh-güzārumdan

Derūnunda görürsün lāle-veş bir dāğ-ı hasret var
Hevā-yı 'ārīzuñla bitse gül hāk-i mezārumdan

Sürersin üstüne ben hāk-sāruñ rahş-ı bī-dādı
Niçün āyīne-i hüsñüñ şaқınmazsın gubārumdan

Ya dest-āvīz-i miḥnetle gelür ya tuḥfe-i gamla
Uşandum ḥāşılı āmed-şud-ı leyl ü nehārumdan

Çerāğın āteş-i қаhruñ elinden çün yaқar āhum
Hazer itmek gerek dūd-ı dil-i düzeḥ-şerārumdan

Niçün ğayr ola gül-ç̄in-i vişālũñ ħurrem olmışken
Gülistān-ı cemālũñ feyz-i çeşm-i eşk-bārumdan

Ne tāli'dür ki çeşm-i ħ'āb-ı nāk-i baĥtum açılmaz
Ķıyāmet fitnesi bi-dār olurken āh u zārumdan

Eküp tuĥm-ı maĥabbet bār-ı miĥnet ħāşıl itmekdür
Şorarsañ Mantıķı̄ baġ-ı cihānda kār-zārumdan

Ve lehu

[Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün]

Bizi hicrāne şalduñ ħayl-i miĥnet-dīdeyüz senden
Ĥaķıķatsüzlük itdũñ ey perī rencīdeyüz senden

Dem-ā-dem nāle itme elpem ol ey bülbül-i şeydā
Maĥabbet gülşeninde şimdi biz şūrīdeyüz senden

Bizümle itme ey Mecnūn da'vā başa çıķmazsın
Belā menzillerũñ tayy eylemiş vādīdeyüz senden

Naşihat eyleme 'ışķ ehline lazım degil vā'iz
Eger sen 'ālim isen biz sũĥan-sencīdeyüz senden

Revā mı Mantıķı̄'den yüz çevürmek ħāra yār olmak
Anuñçün ey gül-i nev-reste dāmen-çideyüz senden

[101a]

Mantıķı̄

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

Şem'-i bezm artırmason pervānenũñ germiyyetin
Rüzġār eyler perişan Ķorķaram cem'iyetin

Şerbet-i telh-i cefadan hişşe-dār olduķ yeter
Bilsek ey sākī mey-i luţfuñ dahı keyfiyyetin

Şöyle telh itdi mezāk-ı cānı zehr-i ğuşsa kim
Duymaz oldu ħasta-dil āb-ı ħayātın lezzetin

Gūşına feryādkār itmezse çerh-i zālimumñ
Dīde-i baħtuñ biraz uçursa ħ'āb-ı rāħatın

Sāyesin derviş-i bī-berg [ü] nevādandūr iden
Şaklasun ārāyiş-i tābūta naħl-i kāmetin

Mantıķī 'ālemde yok bŷy-ı ħaķıķatden eşer
Beñzer eczā-yı vücūduñ aldılar ħāşiyyetin

Ve lehu

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

'Andelībūñ alma ey gül eşk-i çeşm-i pür-nemin
Naķş iden āb üzre naķş itmiş güzellik 'ālemin

Başına tel şokdı maġrūrāne sünbül gör hele
Rūzgāruñ perçeminden ķurtarır mı perçemin

Ķoynına girdi şabā āheste āheste gülüñ
Birbirine ķatdı bülbül naġme-i zīr ü yemin

Nişter-i āzārını elden ķomaz bir laħzaħār
Yoħsa şebnem zaħm-ı gülден eksik itmez merhemin

Ķabza-i teşhirine girse 'aceb mi rūzgār
Ķulların ğonçe Süleymān-ı zamānuñ ħatemin

Sīnesin çāk itse sākī şunsa la‘lin n’eylerüz
‘Ālemin āyīne-i İskender’in cām-ı cemin

Manţıķī’nüñ kıaddi dāl olsa hilāl-āsā n’ola
Toğduğı günden çeker çarhın kemān-ı Rüstem’in

[101b]

Fuzūlī

[Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün]

Cem‘ gönülüm devr cevrinden perīşān olmasun
Çerh fermānuñla gezmekden perīşān olmasun

Bir işi gök cünbişi re’yüñle bir dem olmasa
Yedi iklīm tokuz gerdün-i gerdan olmasun

Tāb‘ olsun cümle-i ‘ālem senüñ fermānına
Cümle ‘ālemdede senden ğayrı sulţān olmasun

Bir binādur devletüñ olmış penāh-i hāş u ‘ām
Ol bināyā Rabb cihād durduqça vīrān olmasun

Laḫza laḫza gülşen-i medḫüñle güyā olmasa
Bülbül-i nuţkı Fuzūlī’nüñ hoş-elḫān olmasun

Nev-zemīnRāşid

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]

‘Ālem āşübkede-i ğamze-i ğammāzından
Fitne ber-pā nigeḫ-i çeşm-i füsün-sāzından

Çıkmadan ḫarf-i girişme dehen-i nāzından
Şīve-i mülzem saḫn-ı çeşm-i seḫnāzından

Āferīn maṭrib-i āteş- nefes-i meclise kim
Dāğlar yaqdı yine şu'le-i āvāzından

Çeşm-i nāfiz nazār-ı 'āqıbet-endīşāna
Bellidür hātıme-i kār-ı ser-āğāzından

Hīç niçe olmaya ṭāvūs-ı perīşān-cilve
Halka-i dām görürken per-i pervāzından

İder elbet ḳasābü's-sebḳ-i saḫāyı iḫrāz
Va'di şermende-i te'hīr iden incāzından

Rāşid'ün tāze çıkar böyle nesīc-i ma'nā
Destgāh-ı ḳalem-i nādire-perdāzından

Bākī

[Mef'ülü/ Fā'ilātü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün]
Nām u nişane ḳalmadı faşl-ı bahārdan
Düşdi çemende berg-i dıraḫt i'tibārdan

Eşcār-ı bāğ hırḳa-i tecrīde girdiler
Bād-ı ḫazān çemende el aldı çenārdan

Şahn-ı çemende durma şalınur şabāyla
Āzādedür nihāl bugün berg [ü] bazdan

Bākī çemende ḫaylī perīşān imiş varaḳ
Beñzer ki bir şikāyeti var rüzgārdan

Her yañedan altun ayağına aḳar gelür
Eşcār-ı bāğ himmet umar cüy-bārdan

Lam'î

[Fā'îlātün/ Fe'îlātün/ Fe'îlātün/ Fa'lün]

Der nigîn fitne-i ser-zülf-i füsün-sâzından

Dil nişîn-i ğamze-i nigâh sahn-ı endâzından

İşve-i ser-mest-i mey çeşm-i fiten sâzından

Deşnedür dest-i nigeğ ğamze-i ğammâzından

Serv-i pâdur gül hîz anı olur râhında

Cilve-i âb-ı hırâm kıadd-i mümtâzından

[102a]

Öyle vahşîdür ol âhû ki ğazal-ı nektehî

Rem ider sâye-i müjgân siyeh nâzından

Eyledi mürğ ü şebâhınıñ çerâğân güy

Gülistân-ı bû gice şu'le-i âvâzından

Nâziş muṭrib nâ-sâzı görünce bildüm

Bî-karâr olduğun ancak ser-ağâzından

Berk-i gül-âb olur tâbeş ruhsârından

Ğonçe-i pür hun ḥaseddür dehen bâzından

Cel'a gereş heb nâzı o şehûñ Lam'î yine

Bizi pâ-mâle ğîr kıaşdı tiñ ü tâzından

Ve lehu

[Bâkî]

[Mef'ülü/ Mefâ'îlü/ Mefâ'îlü/ Fe'ülün]

Başlar kesilür zülf-i perîşânuñ ucından

Ğanlar dökilür ğamze-i bürrânuñ ucından

Peykân-ı belâ bâşuma işler geçer oldı
Ey kaşları yâ nâvek-i müjgânuñ ucından

Dil hârbın urur qalbe firâkuñda dem-â-dem
Qan ağlasa zahmum n'ola peykânuñ ucından

Yüz sürmek umar pâyüñe dildâdeler ammâ
Nevbet mi deger kimseye dâmânuñ ucından

Mürğ-i dil-i Bâkî'yi görün fâhte-âsâ
Efgân ider ol serv-i hırâmânuñ ucından

Bahâyî

[Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün]

Qağ itdün h'âb-ı nâz-ı yâri ey feryâd n'eylersin
İdüp fitneyle dünyayı hârâb-âbâd n'eylersin

Dil-i mecrûhuma raqm itme qalsun dâm-ı zülfüñde
Şikeste-bâl olan murgı idüp âzâd n'eylersin

İdersin gerçi her derde tabîbüm bir devâ ammâ
Cünün-ı ehl-i 'ışk olunca mâderzâd n'eylersin

Varup gîsü-yı zülf-i yarı birbirine qatduñ
Yine bir fitne tahrik eyledüñ ey bâd n'eylersin

Şehîd-i tîğ-i 'ışk-ı yârdur ser-cümle-i 'âlem
Urup şemşîre dest ey gamze-i cellâd n'eylersin

Güzel taşvîr idersin hâl u haqq-ı dilberi ammâ
Füsün u fitneye geldükde ey Behzâd n'eylersin

Bahāyī-veş değilsin abil-i feyz-i şafā sende
Tekellüf bertaraf ey atır-ı nāşād n'eyleysin

[102b]

Naḥifī Efendi Sellema'llahu

[Mef'ülü/ Fā'ilätü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün]

Rāz-ı derūnum ellere izhār ider misin
Cānā 'adūyı vāķıf-ı esrar ider misin

Yār-ı kağımı miḥnet-i hecrüñle ağladup
Ey māh meyl-i şöḫbet-i aęyār ider misin

'Älemde bir ben ölmek için nāmuñ ey perī
Bi-raḫm ü bi-mürüvvet ü gaddār ider misin

Cevrüñ cihānda bana mıdur yoḫsa sevdigüm
Her mübtelāyı bencileyin zār ider misin

urbānuñ olam bana şāfī cevāb vir
Zaḫm-ı derūn-ı 'āşıka bīmār ider misin

Geçdi dem-i müsā'ade-i geşt-i bağ u rāę
Ey baḫt-ı bı-vefā daḫı ışrar ider misin

Bu tarz-ı ḫāsı anda bulursun Naḥifī
Erbāb-ı nazmı reşkle bīmār ider misin

Şadr'āzam Rāmī Efendi

[Mef'ülü/ Fā'ilätü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün]

Bezm-i çemende bāde-i nāb istemez misin
Gül gibi elde cām-ı şarāb istemez misin

Tebhale-i leb-i nemekin-i bütane bak
Cüy-ı melâhat üzre habâb istemez misin

Gâh-ı nüvâziş eyle lebin gâh haţtını
Geh elde bâdegâhikitâb istemez misin

Erzde-i nezâre isen çek ‘izâr ki
Gîsû-yı ‘anberin niķâb istemez misin

Mestâne bir nigâhla hâl-i tâh olur
Râmî-i zarı sâķî harâb istemez misin

Nazire-i Vâsık

[Fe‘ilâţün/ Fe‘ilâţün/ Fe‘ilâţün/ Fe‘ilün]

Ėamzeler zîde çeker çeşm-i sehersâzından
Fitnedüz dîde-i nazâr gamze-i gammâzından

Âbdur dîde-i vefâ nergis-i ţannâzından
Çâkdur sîne-i cefâ ‘işve-i nâ-sâzından

Baķsuñ âyîne-i endîşede iclâ görünür
Hulf-ı va‘di o sitem-pişenüñ incâzından

Şayd-ı naķ çîrgeh-i nâz siyeh-çeşmânum
K’olmadı berķ-i rehâ sâye-i şeh-bâzından

Dil-güşâyiye Ėarâz Ėonçe-şifat beste leb ol
Piste pür-‘uķde-i dildür dehen-i bâzından

Āfet-i ehl-i süḥan dā'īye-i şöhretidür
Yansa kaḫnus n'ola şüle-i āvāzından

Vāşıkā oldı nümūdār-ı tetebbū' bu neşīd
Rāşid-i ḫūş-ı eserüñ nüşḥa-i i'cāzından

[103a]

Nā'ilī

[Mefā'ilün/ Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün]

Cemāl-i şākīye baḫ āfitābı n'eylersin
Tamām-ı neşve-i şevḫ ol şarābı n'eylersin

Varaḫ-şumār-ı gül-i 'işret ol ḫo be va'iz
Zamān-ı 'ayş ü ḫarabda kitābı n'eylersin

Ḥayāli olsa gül-i şīşe-zīb-i çeşm-i pür-āb
Nigāh-ı germdeki sūz u tābı n'eylersin

Feraḡ-ı dilber ü mey pend-i pīr imiş ḫotalum
Göñülde sūrīş-i 'ahd-ı şebābı n'eylersin

Sebātı olmayıcaḫ Nā'ilī bu merḫalenüñ
Dürüze devlet-i pā-der-rikābı n'eylersin

Nazīre-i 'Āzim

'İşve-i sīm-āb-ı sükün çeşm-i füsün-sāzından
Fitne-i pür sūz-ı füsün gāmze-i gammazından

Eyledükce ḫadd-i bālāsına teklīf-i ḫırām

Şīve-i zīde ider nazından

Sîne-rîşân cünûn-ı deşt-i gamuñ fark itmez

Pā-yı güncişkin şeh-bāzından

Fitne-i maḥşerī isbāt ider erbāb-ı ũkũl

Şīve-i şũr ḥırām-ı ḳadd-i mümtāzından

‘Ahd-ı cevrende sebatı oḳudur kim ‘Āzim

Va‘dī-i fark idemem sebḳat-ı incāzından

Naḥifî Efendi

[Fā‘ilātũn/ Fā‘ilātũn/ Fā‘ilātũn/ Fā‘ilũn]

Yoḳlamaz oldu gelũp ben ‘āşık-ı efkendesin

Ġalibā dũr itdi ḥāḫırdan efendũm bendesin

Rũz-ı rũşen tīre vũ tār oldu çeşm-i cānuma

Görmeyelden āftāb-ı ‘arız-ı tābendesin

Bu dil-i bi-çārenũñ ḥũkm-i firāk-ı dil-rübā

Ḥũzn ũ ḡam kıldı sũrũrın gör ne itdi ḥandesin

Sensũz ārām itmez oldu tende cānum bir nefes

Gel benũm ey māye-i ārām-ı cānum ḳandasın

Söyleñ ol āfet Nāḥifî bendesin yād eylesũn

Şādumān itsũn o gül-ruḫ bũlbũl-i nalendesin

[103b]

Rāmī Efendi

[Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fe'ülün]

Ser şār-ı gamum fehmi-me'āl eyledigümden
Hündur cigerüm kesb-i kemal eyledigümden

Şermende dilü da'va sīne-i pūşī 'aşkam
Teşhiş-i ferāh-ı fark-ı melal eyledigümden

Rağbet şiken-i sāgar-ı hūrşid-i ziyāyum
Ben 'işreti mevķūf-ı sıfāl eyledigümden

Pā-māl hicābum hırd bezm-i hevāda
Zānū-zede-i şaff-ı ni'āl eyledigümden

Dāğ olsa seza bana sevdā-yı derūnum
Rāmī gibi fikr-i haṭṭ u hāl eyledigümden

Vecdī

[Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün]

Niçe vaşf itsün o şūhı dil-i hoş-dem ne disün
Mişli yok beñzedecek hūsn-i müsellem ne disün

Ne niyaza müteḥammil ne recādan maḥzūz
O perīye niçe söz söylesün adem ne disün

Her kişi dilberinüñ luṭfunı vaşf itmekde
Ey cefā-cū dil-i bī-çāre-i pür-gam ne disün

Nāmına mürde iken virdi ḥayāt-ı ebedī
Āb-ı ḥayvān dimesün bādesine Cem ne disün

omadun sz yiri i'cz-ı shanda Vecd
Böyle mu'ciz-nefese 's-i Meryem ne disn

[104a]

Nazre-i N'il

[Fe'iltn/ Fe'iltn/ Fe'iltn/ Fe'ilün]

Femine gönçe dedükçe olur ebkem ne disn
Yokdur ol gönçe-i nev-hastede fem ne disn

Cnbi-i kametine cilve-i reftrna dil
Dimesn fet-i sy-i 'lem ne disn

Sne-i-rin-ı tegafl senün ey gönçe dehen
Dimesn zahmuna dg-ı dili merhem ne disn

Girye-krn-ı ciger- shte gördükçe seni
Mcer-dmen olur ek-ı dem--dem ne disn

N'il'nn iidp zemezeme-i gftrun
Blblmdr dimesün o gül-i hrrem ne disn

Ve lehu N'il

[F'iltn/ F'iltn/ F'iltn/ F'ilün]

ubh hrd-ı ruhun hsret-ke-ı m eylesün
fitb mnhasf mh siyeh-fm eylesün

Bir nefes bin na-ı r-engz ile kfir yeter
Ka'be-ı cn hayln deyr-ı enm olmasun

Kblegh itsün o hali ser-be-ceyb ebrlarun
Kfirn-ı ikuna teklf-ı İslm eylesün

Mihr ü mâhişeb-çerâğ-ı sîm yâkâr-ı ruhuñ
Şem'üne pervâne kılsun bezmüne cām eylesün

Vaşf idüp şîrîn-lebüñ tûṭî-i ṭab'ı Nâ'ilî
Kand-ı güftârın ḥalâvet-baḥş-ı her-kām eylesün

[104b]

Vecdî

[Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün]

Gülmesün düşmen bana raḥm eyle giryân görmesün

Çeşm-i ḥün-âlûde rûy-ı ḥaşm-ı ḥandân görmesün

Cân-ı 'âşık gibi Rûḥü'l-Ḳudsî'de pâ-mâl ider

Çeşm-i mestî cilvegâhında hemân cân görmesün

Gice gördüm ḥâke şalmış dilleri zülfün çözüp

Kimse yâ Rabb böyle bir ḥ'âb-ı perîşân görmesün

Ḥil'at-ı îmânîde ol ğamzeler çâk itdürür

Kimsede ol bî-emân dest [ü] girîbân görmesün

Eyledüm müjgânuma taşvîr-i 'aks-i rûyını

Sîm ruḥundan ğayrı çeşmüm mihr-i raḥşân görmesün

Zîb-i gûş-ı cânider Vecdî sözüm erbâb-ı dil

Gevherüm hem-seng-i nazm-ı ḥod-fürüşân görmesün

Naẓîre-i Nâ'ilî

[Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fa'ül]

Ol zeḳa nâzâr-ı dest-i zülf-i pîçân görmesün

Gûy-ı mihr-i ṭal'atuñ âsîb-i çevgân görmesün

Olmasun nabz-âşinâ-yı renc-i hicrānuñ Mesîh
Derdüñ âzâr-ı müdāvâ-yı tabîbân görmesün

‘Âşıkâ düzdîde gamzeñ çeşm-i nâ-maḥrem degil
Merdüm-i bînâ-yı heftim perde-i cān görmesün

İhtirâz it çeşm-i zaḥm-ı rûzgâr-ı fitneden
Her ḥam-ı zülfünde cem‘ perîşân görmesün

Ser-girân olsun ḳo çeşmüñ ḳudsiyân-ı ‘arşa tâ
Her müjeñ destinde bir şemşîr-i bürrân görmesün

Olma rû-püş-ı zeḳan ey ṭurra çeşm-i kâ’inât
Âftâbı ser-be-ceyb ü tâ be-dāmân görmesün

‘İllet-i âzârı ancaḳ renc-i istiḡnâ ise
Nâ’ilî bîmârî-i çeşmüñde noḳşân görmesün

[105a]

Ve lehu Naẓîre-i Nâ’ilî

[Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilâtün/ Fâ‘ilün]

Ḳıl ḥazer ey dil seni ol ḡamze giryân görmesün
Bir siyeh-mest âfet-i ḥûn-rîzdür ḳan görmesün

Hindü-yı ḥâlüñ gibi âteş-perestân-ı ruḥuñ
Zaḥm-ı çeşm-i cünbiş-i dāmân-ı müjgân görmesün

Hem yaḳar pervānesin hem kuşte eyler her nefes
Tünd-bād-ı dehr bir şem‘-i fûrûzân görmesün

Ḡonçeye dil-tenglik bir perdedür âfâtdan
Anı çeşm-i rûzgâr-ı tâb-sāmân görmesün

Nā'īlī naẓmuñ seng-i germ-āşinā-yı ehlidür
Süz-ı dilden bī-ḥaber efsürde ṭab'ān görmesün

عاجزی

سوچمنمروبرودید نکلغدارمن
سنیولولکلمجومجوکا کلاورومن

نافه چینمچینمچینمشکزچیننوا
راهخطامروبروسویدیارمن

وعمه کجمدهیدهبوسهزافعلشگرین
جوراوجفامکنیکترحمبخالزارمن

خانه منمیا بیانیمشبا بخوابمن
غمزدلمبرمبرصبرو منوقرارمن

عاجزیمیمینمیدکنخوداصنم
قاتلمنشوبشومونسغمکسارمن

‘Ārif Efendi

[Fā‘ilāṭün/ Fā‘ilāṭün/ Fā‘ilāṭün/Fa‘ilün]

‘Āşık-ı vaşl ‘arzu asīb-i hicrān görmesün

Sīne-rişān-ı heves dāru-yı dermān görmesün

El ḥazer ey bād-ı şubḥ üftādegān-ı na-şekib
Kākül-i ḥamdur ham-ı yāri perīşan görmesün

Eyleme izhār süz-ı ‘ışıkı senden kimseler
Āh u efgānda ṭuysun çāk-ı girībān görmesün

Āb-ı rücu-yı hilāle tabiş-i ruyūñ yeter
Rūzen-i ḡamḥanesin ḥūrşīd-i raḥşān [görmesün]

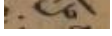
Ba'is-i naşūr zaḥm-ı reşk olur 'Ārif şaķın
Tīze-i ser-tīze-i ṭab'uhn nükte-sencān görmesün

[105b]

Vecdī

[Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün]

Şaķla sīneñde gönül nāvek-i müjgānı ucın
İtme pür-jeng nem-i eşkle dāmānı ucın

'Uḫdedir mey eyledi dest-i keremi

Çok görür bendesine nāḥun-ı iḥsānı ucın

Kimsenüñ destine ser-rişte-i şekvā mı virür

Kime gösterdi daḥı zülf-i perīşānıucın

Berzede-dāmen-i nāz olmuş ol āfet 'acabā

Ser-i mūya niçe bend eyledi dāmānı ucın

Ṭoķınurdu saña ey sīne-i sūzān ammā

Nār-ı dilden şaķınur ḥançer-i müjgānı ucın

Dest-i ḥiretle ulaşdursa n'ola dīvāne

Kūşe-i dāmānına çāk-ı girībānı ucın

Nüşa-bendān-ı ma'ārif bulamaz Vecdī'nüñ

Tār-ı şīrāze-i mecmū'a-i 'irfānı ucın

Nāzīre-i Nā'ilī

[Fā'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün]

Fitne-ḥīz itdi şabā kākül-i fettānı ucın

Ķıldı peyveste ser-i kāküle dāmānı ucın

İder idmān-ı ğam-āyīne güzār-ı eflāk
‘Āşıkuñ nāvek-i āh-ı dil-i nālānı ucın

Ĥüsnüñ ol şāhid-i ‘işmet-şiken-i Yūsuf’dur
Ki Züleyhā göremez h’ābda dāmānı ucın

Halk-ı dil-teşne kıla nāb-ı recāya felegüñ
Dememiş lüle-i ser-çeşme-i ihsān ucın

Gūy-ı hürşid-i cemālūñ ki der-āğuş eyler
Gösterür māh-ı neve tırrası çevgānı ucın

Gözedüp hātır-ı mecrūh-ı dil-i zārı o şūh
Dest-i luţfuyla tutar zülf-i perişānı ucın

Nā’ilī buldı kütüb-hāne-i fazl [u] edebüñ
Tār-ı şirāze-i mecmū‘a-i ‘irfānı ucın

[106a]

Nā’ilī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]

İtme her murğ-ı dilüñ kaçdına pervār şaķın

Nāvek-i āhdan ey gözleri şehbāz şaķın

Olma ĥüsnüñ gibi bir şu‘le-i āha hem-reng

Dāmen-i ‘işmetüñ ey berg-i gül-i nāzşaķın

Aşnā-yı nigeħ-i luţfuñ olan diller için

‘İşķ bīgānelerin eyleme hem-rāz şaķın

Nā-murādān-ı ser-i kūyuñ olan cānlar için

Olma kām-ı dil-i āgyāra miħmār şaķın

Nāʿilī-veş niçe dil-sūhte müştākuñ var
Şuʿle-i āhdan ey dilber-i ʧannāz şaķın

Şabrī

[Mefʿülü/ Mefāʿilü/ Mefāʿilü/ Feülün]

Sensüz niçe defʿ-i ğam-ı hicrān iderüm ben
Her mey ki gelür ʧesümüme rīzān iderüm ben

Gördükçe seni düşüremem kendümi aşla
Zülfüñ gibi evzāʿı perīşān iderüm ben

Pür-tāb-ı ğamut ide ne hācet reh-i ğamda
Hāşā kini sāyemle de sūzan iderüm ben

Nerm itmede āhumla dil-suhteni yāruñ
Puladları şemʿ-i fūrüzān iderüm ben

Bulsun beni kuyında gelüp şabr u ʧarārum
Şabrī yine ʿazm-i der-i cānān iderüm ben

[106b]

Şabrī

[Mefʿülü/ Mefaʿilü/ Mefaʿilü/ Feʿülün]

Meyhane benüm şaħn-ı gülistān senüñ olsun
Sāġar benüm olsun gül-i hāndan senüñ olsun

Bülbül dedi kim faħteye sözi uzatma
Gül naħli benüm serv-i hıraman senüñ olsun

Esbāb-ı belā üzre nizaʿ eyleme ey dil
Ol ğamze benüm zülf-i perīşān senüñ olsun

Mihr üzre girih var nedür bildürün ey mäh
Hal eyle anı mülk-i dil ü cān senüñ olsun

Ėam küşesi besdür bize ey alib-i dünyā
Yerden göge dek bu kühen-i eyvan senüñ [olsun]

Zehr-āb-ı Ėamı māye-i şevķ itdi baña ıřķ
şimden girü sākī-i mey-i raķřān senüñ olsun

Yıllarla ķarār eyle dil-i şabri'de gerekse
Ey şükr-ı Ėam mülk-i dil-i cānı senüñ olsun

Ve lehu

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

Ėonçeye Ėandan olup göster tebessüm n'idügin
Bülbüle şehnāz idüp bildür terennüm n'idügin

Ėasiyāb-ı ıřķa düşdüm dāne-i Ėālüñ görüp
şöyle mahv oldum ki bilmem şimdi kendüm n'idügin

Bir dem içre ķanına girmezdi yüz biñ Ėastenüñ
Ėamze-i ıřķ kişi bilse teraĖĖüm n'idügin

ıřķī iseñ yardan mār itme gör pervāne
Yara yara cān virür bilmez tazallum n'idügin

Ṭutī-i Ėoř lehce-i şab'umdur ey şabri benüm
Ögreden řa'irlere şarz-ı tekellüm n'idügin

[107a]

Riyāzī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]

Dest-i aġyāre virür zülf-i perişān ucın

Haġ olursaġ da degirmez bize dāmānı ucın

Gönderür şem‘-i şeb-efrüz maġabbet-nāme

Yaġsa pervāne ‘aceb mi per-i sūzānı ucın

Cām-ı zehrile tırur üstümüze sākī çarġı

Muttaşıl cāna tıpar ġançer-i bürrānı ucın

Ķudret-i şanı‘i gör bilmediler ġonçelerüñ

Nerede gizledi destār-ı perīşānı ucın

Ey Riyāzī demidür şem‘-i ġülü yakmaġ için

Her benefse yaġa kibrit-i fūrüzānı ucın

Riyāzī

[Mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün]

Aşub dehr idi daġı nevs-i nihāl iken

Mihr-i felekle niçe tıtaradı hilāl iken

Virmez girişme bir nigeġ luţf eyle ġarāb

Her bir nazāra ġasretle bir su‘āl iken

Gör şevġ-i ‘işġ-ı vaşluñ o her cān nātuvān

Hergiz dil-i taşavvura gelmez ġabāl iken

Luţf ‘izār-ı yāre olursun firīfte

Esb kārı rüzigār ki renk vü āl iken

Sīm-āb idi şevk-i beyānum Riyāzīyā
Endīşe dāhı nutfe-i şaleb-i hayāl iken

[107b]

Veysī

[Mefāilün/ Mefāilün/ Mefāilün/ Mefāilün]

Kaşuñ yayına dil virdüm çekildüm mehlikālardan
Müjeñ-i şemşīrini gördüm kesildüm dil-rübālardan

Vişālūñ ʿıydına ırmek müyesser olmadı bārī
Elüñ degdükçeʿuşşākı unutma merhabālardan

Ümīd-pāyı-ı būsūñla gedalar hāk-pāy olmuş
Ser-i kūyuñda sulṭānum geçilmez hāk-pālardan

Dil ü cān garḳa-i girdāb ḥasret oldular gitdi
Dirīgā baḥr-ı gāmda ayrı düşdüm āşinālardan

Dehānın öpmedüm nāzuñ meyanın kuçmadum Veysī
Cefādan gayrı nesne görmedüm ben bī-vefālardan

Riyāzī

[Faʿīlātün/ Faʿīlātün/ Faʿīlātün/ Faʿīlātün]

O meyḥārız ki ḳalmıñ cāmumuz çok cismü zamānından
Dem urur bādumuz ʿİsī-yi muʿciz dem zamānından

Murūr-ı dehrle resmī bozulmuş ḥaṭṭı maḥvolmuş
Germ ḳalmıñ bir eski nüṣhadur ḥātem zamānından

Çeker yok bir kemān-ı saḥt imiş ḳavs-ı ḳuzaḥ ey dil
Aşılmış ḳaldı ṭāḳa çerḥe çok Rüstem zamānından

Dem almış yek yaşamış gerçi kim yaşana bilür yokdur
Haber virür saña ser-muğān-ı ādem zamānından

Her ezan Hüsrev-i Şīrīn olmuş mecmu‘a-yı ‘işret
Kadeh bir çeşme-i dürr kalmış Riyāzī Cem zamanından

[108a]

Nābī

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]

Zīb-i gūş itmege āvāz-ı niyāzuñ cūşın
Bāb-ı erbāb-ı kerem halka-veş açmış gūşın

Zillet erbābı olur bāb-ı ilāhī’de ‘azīz
Halk cāmi‘de el üzre götürür pābuşın

Gūş-māle olur elbette münebbih şāyān
Gelmeden sā‘at ibāz itse leb-i hāmuşın

Loğma-i gāşbdan olmaz mı dehen-şüy-ı ferāğ
Gürbe ağzında gören dār-ı fenānuñ mūşın

Ey nevāl itmekçündür seni harc-ı dendān
Şanma hammāllerüñ mesned-i rif‘atdūşın

Qışrdan geçmeyicek lübbe zafer müşgildür
Qal‘a girmez ele fetḥ itmeyicek varūşın

‘Aqlın aldurmuş iki māh-veşüñ beyninde
Görmedük ‘aşıkuñ āyīne kadar medhūşın

Hal kim sākī için peşt virür hevāya
Bāba iqbāl olunur açmağile āgūşın

Böyle cūş itmeyicek ma'ni-i şāf ey Nābī
Atmasun ḥum-ı devāt-ı şu'arā ser-pūşın

[Başlıksız]

[Fe'ilātün/ Fe'ilātün/Fe'ilātün/ Fe'ilün]
Fehm iden bade-i ıŝkuñ ḥum-ı dile cūşın
İtse ḥurşīd sezā-yı jāle-şıfat ser-pūşın

Bāde kim nūşidenüñ ḥūb ide 'aql u hūşın
Düşmez ehl-i [.....] anuñ nūşın

Nām-zed itdi çü rez duḥterini abdāla
Alsun ağırlığına ister ise mengūşın

İrmek isterseñ eger kāfile-i naḥcīre
Eyle āzādseg-i gürsine nüñḥar-gūşın

Şāl-ı erbāb riyā gibi gider fā'ideye
Sened-i rıf'at iden zāl-ı sipihruñ dūşın

Muşḥafı eylemiş erbāb-ı tilāve tāşık
Kim nigāh itse aḥir-i vuşlatına āgūşın

Bāğdan sürmelidür nergisi yüz mīl taşra
Ġamze-i yara şatarsa nigeḥ-i ḥāmūşın

Meclis mest-i maḥabbetdeki rūşen-terlük
Şem'ı-kāfūruñ ne ayagından alur pā-pūşın

Naẓm-ı Nābī-i sūḥan-perverüñin şadı nazīf
Eyledi reşk-i şade fehl-i kemālūñ gūşın

Fā'ik

[Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlün]

Zāhid-i saht-dil eylerse de sengīn-gūşın

Rindler diñledür āgāze-i nūş-ā-nūşın

Naḥvet-ālūdeye izhār-ı niyāz eyleyemem

Eylese kūşe-i mihrāb eger āgūşın

Ne kadar telḥ ise düş nāma da kā'il 'uşşāk

Eylese bāri güşāde dehen-i hāmūşın

Āh mevc-āver-i ṭufān-ı sirişk olsa n'ola

Rūzigār olmasa icra idemez yem cūşın

Dil-i pür-ḥūn ider āzāde seri ġā'ileden

Eyler endāhte cūş-ı ḥum-ı mey ser-pūşın

[108b]

Dil-i üftādeye pā-būsa rızā virmez iken

Niçe bir būsiderāyā ser-i kākül dūşın

Naẓm-ı üstāde nazīreni çe mümkin Fā'ik

Ādemin şāfla şarf eylese naḥd-i hūşın

Vāşık

[Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlün]

Bezm rindāde gören ḥamm-ı meyüñ sarḥoşın

Serv-nümā virse sezā cāmına naḥd-ı hoşın

Mihr-i şoḥbet oldı meger penbe-femm ebnāya

Açmadı şoḥbetin zāhidde leb-i hāmūşın

Gördi germiyyetini bezm-i meyüñ şanma ħibāb
Atdı nāz-ı gül-güliye duĥter-rez-i ser-pūşın

Çekmek ister meger āgūşa o şimşād ħaddi
Tavĥ-ı ħamerinden açar serv-i çemen āgūşın

Çarĥ ider rindlere cām-ı şafaĥla ĩmā
Bādenüñ her siĥr ü şāmde vaĥt-i nūşın

Seng-i izā ki sezā görme ruĥ-ı āgyārı
Miĥenk-i tecribeye urma rez-i maĥşūşın

Ėayret fehīm-i saĥn-ı ħaydına hoşem Vāsıĥ
Ėāmenüñ şafĥa-i şı'riyle gören ser-gūşın

Nāzīm Selleme

[Fe'ılātün/ Fe'ilātün/ Fe'ılātün/ Fe'ilün]

Görüp ol dürr-i yetīmüñ güher-i mengūşın
Her şadef dīde gibi eyledi bāzā ĥūşın

Ne ĥired ħaldı ne şabr u ne sūkūnu ārām
Aldı bir şāh-ı ĥüsn burc-ı dilüñ varūşın

Ne bilür zevĥini mestān raĥīk-i 'ışĥın
Çekmeyen bezm-i ĥamuñ sāĥar 'ayn u nūşın

Bāde-i mihr ü maĥabbetle göñül kanzel idi
Almamışdı daĥı Cem cām-ı meyüñ serpūşın

'Āĥıbet meygede-i vuşlat olur ĥ'āb-gehi
Eyleyen vaĥf-ı sebū-yı mey-i ĥasret düşın

Zülf-i dilber gibi her demde perişân-dil olur
Ol ki Cem' eylemeye bâşına'âql u hûşın

Nâlesin itmez idi bezm-i çemende tekrâr
Nâgme-i bülbüle gül tütmasa ey dil-gûşın

Ser-i engüşt-i mu'arızdan olur âsüde
Gösteren mihr-i sükûtile leb-i hāmūşın

Oldı her saşrı birer mevc bu ra'nâgâzelüñ
Lücce-i şab'-ı Nazîm'üñ yine seyr it cūşın

Râğıp Selleme

[Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fa'lün]

Mey 'ışkıyla görüp ehl-i fenâmed hūşın
Zâhid-i huşk-pesend eylemez oldı hūşın

Ten-i bü rehne ider ol kimseyi çarh-ı gaddâr
Görse şâyeste eger hil'at-ı câha dūşın

Bahr-ı gamdan yine taḥlîş-i vücūd eyleyemez
Görmişüz bezm-i meyüñ bir niçe deryâ-nūşın

Câşni-gîr-i du'a eylese destin bālâ
N'im-ı h'ân-ı İlâhî'nüñ açar ser-pūşın

Neşvesi rakşa götürse ne 'aceb mestânı
Görme meyüñ hum içinde mey-i âluñ cūşın

Ķasdi ikrâr-ı vişâl itmedür eylerse sükût
N'olabūs eylese 'uşşâk leb-i hāmūşın

Girye-i nāk itse n'ola ehl-i dili te'sīri
Muṭrib-i nāz burur sāz-ı niyāzuñ gūşın

Yine rez-i duḥteriniñ ḥalkābegūşı olamaz
Mıhr ü mehden eger eylerse felek mengūşın

Şanma pervāz ide taḥrīk-i şabādan Rāğıb
Güli ḥıfz itmek için bülbül açar āgūşın

Nāṭık 'Umre

[Fe'ılātün/ Fe'ılātün/ Fe'ılātün/Fa'lün]

Ḳalduran 'ārif ü inā ḥam-ı mey pür nūşın
Görse keyfiyyetini aldurur 'aql u hūşın

Uğramaz rene virüp hīçe ḳumāş-ı 'ömrin
Bilin erbāb-ı nazar naḳd-ı fenām ağşūşın

Nīş-i zembūr-ı fenā-yı yīn ehl-i inşāf
Māye-i cān isen ağızına almaz nūşın

Saḥralar itmede gül bezmine bülbül teḥarrī
Ki açā ḡonça-ı tebessümle leb-i ḥāmūşın

Ṭoğrulukda ḳadd-ı cānāne meşābih görmiş
Şarmağa tīr-i kemān açsa n'ola ağışın

Ḥoş degil nāle-i maḫlūmile çarḫ-ı ṭām
Penbe-i şubḫile eylerise n'ola pür nūşın

Menzil-i aḥrete berk-i nedāmet götürür
Vaḳf iden çekmege bār-ğam-ı dehr-i hūşın

Nazar-ı raġbet iden hane-i raġat mı Şanur
Felek bir muhnek bargeh mankūŐın

N'ola dűrr-i saġn-ı Őāķī iderse ta'rif
Nāţık'uñ dildeyűm hāţır-ı pűr-cűŐın

Rıf'atī Beg

[Fe'ilātűn/ Fe'ilātűn/ Fe'ilātűn/Fa'lűn]
GűŐmāl eyleyecek sāz-ı ney 'ayŐ u nűŐın
Ķırılır riŐte-i ārāmı hemān-dem hűŐın

Bildűrűr neŐ'e-i mey nġk ű berġnin sānuñ
Belġtiz-āb ayırır cins-i zerek maġŐűŐın

'IŐka dűŐen olmayıcaġ badele virmez hālet
ĶeŐm-i im'ānla gűr giryesini Őerā hűŐın

Őűbheli pend nigűŐ eyleme pġr-i hġredűñ
Zġb-i gűŐ eyleme bir pġle-verűñ mengűŐın

MűŐekkġr-i haţţ ser-i zűlfűnle idűp istimdād
Bender-i hűsnűnűn aldı vararak vārűŐın

RāŐid-i Őāherkārűnyemm-i eŐ'ārı gibi
Gűrmedi Rif'atġyā kimse bu baġruñ hűŐın

[109b] boş sayfadır.

[110a]

Nev-zemīn Vāşık

[Fā'īlātün/Fā'īlātün/Fā'īlātün/Fā'īlün]

Oldı mehtāb-ı ruḥ-ı gülfāmı tāb-ı rüzeden
Lāle rüyum şeb-nişīndür āftāb-ı rüzeden

Ḥavfım oldur kim ide imsāk-ı ḥūn-ı 'āşıkān
Ġamze-i ser-mestī-i yem maḥtāb-ı rüzeden

Teşne-i kāmā ne virür zevk gül-āb-efşān-ı 'ıyd
'Ārızi ḥuy-rīz-i bāz olsa ḥicāb-ı rüzeden

Feyiz-yāb-ı Leyletü'l-Ḳadr-ı şiyām olsun mı hic
Zevk-ı şām-ı 'ıyd iden her şubḥ ḥ'āb-ı rüzeden

Rüzedār-ı hicrüm bir mest-i cām-ı işvenüñ
'Āşıkā imsakī 'add eyler ḥesāb-ı rüzeden

Olma me'yūs na'īm-i vaşl ey mehcūr-ı nāz
Rüz-nedarān nā-ümīd olmaz şevāb-ı rüzeden

Vāşıkā eyler dil-i bī-tāb 'āşıkdan ḥabīr
Pīç ü tāb-ı zülf-i yāri ıztırāb-ı rüzeden

Nemekahu el-Faķır

[Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlātün/ Fā'īlün]

Olsalar şākir n'ola imsāk-ı ḥ'āb-ı rüzeden
Seyr-i çeşmān-ı ğam yemezler ıztırāb-ı rüzeden

Ḳadde irmiş ğālibā āĝūşa çekmiş ol mehi
Şevk-ı 'ıyd vaşl olur zāhir şitāb-ı rüzeden

Merşed rāh-ı hüdā el-ḥaḫḫ-ı maḫām-ı ʿiṣmete
Şevḫ-i tesbiḫ-i Ḥüdā'dur feyiz-yāb-ı rüzeden

Ḥāḫıra bir gelmesün medd-i teşmār-ı rüzeden
ʿİyd-ı vaşluñdur ğarez ey meh-i ḫesāb-ı rüzeden

Rüzedārān saḫn-ı sencāmı ḫılmışdur nazıf
Cām-ı nazm-ı Vāsıḫā seyr-āb-ı tāb-ı rüzeden

[110b]

Fuzūlī

[Mefʿülü/ Fāʿilātü/ Mefāʿilü/ Fāʿilün]

Bülbül dil-i gülşeni ruḫsāruñ eyler ārzü

Tūtī-i cān lāʿl-i şekker-bāruñ eyler ārzü

Nāme vü ḫāşd peyām ile ḫoş olmaz ḫaḫırum

Öz lebüñden lehce-i güftāruñ eyler ārzü

Ārzü eyler ki ben tek muttaşıl bīmār ola

Kim ki vaşl-ı nergis-i bīmāruñ eyler ārzü

Hecr bīmār-ı tenüm bād-ı şabādan dem-be-dem

Şıḫḫat için şoḫbet-i ruḫsārın eyler ārzü

Ārzü-mend-i vişālüñdür Fuzūlī ḫaste-dil

Vaşlın ister devlet-i dīdāruñ eyler ārzü

Bākī

[Mef'ülü/ Fā'ilätü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün]

Ol āfitāb ʔal'ata kimdir semāh rü

Olsun cihānda meh gibi dā'im siyāh rü

Şandum kenār-ı bām̄da ol māh-ı tāb-dār

Hürşīd ufuḡda göstericek şubḡ-gāh rü

Ruhsār-ı zerdi ḡāke bulaşmış benüm gibi

Beñzer ayaḡı topraḡına sürdi māh rü

Burc-ı şerefde aḡter-i baḡtum tulū' ider

Gösterse yār manzaradan gāh gāh rü

Kūyuñ yolında Bākī-i üftāde var iken

ḡayfā o keff ü pāye sürer ḡāk-rāh rü

[111a]

Vecdī

[Mef'ülü/ Fā'ilätü/ Mefā'ilü/ Fā'ilün]

Uşşāḡ-ı zārı kırmada ḡaḡḡ-ı siyāh-ı nev

İmdād-ı ḡüsne geldi yine bir sipāh-ı nev

Ey kīne-cū bu eski baḡışlar degil bize

Çeşm-i siyāhuña ola mübārek nigāh-ı nev

Ġamzeñ ki tāze şerḡa-yı cāna irişdür

Āmed-şod-ı ḡayāle şāh-rāh açar [nev]

Tāb-ı ruḡuñla āteş-i ḡam tāzelenmede

ḡutsa 'aceb mi 'ālemi ger dūd-ı āh-ı nev

Vecdî o meh-rüyuñ ele alsa zülfini
Her nâhın-ı benâı olur reşk-i mâh-ı nev

Nâ'îlî

[Mef'ülü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/ Fâ'ilün]
Hoşdur şarâb-ı köhne ğam-ı tâze âh-ı nev
Bir ğam-küsâri çünki k'ola ebrûsı mâh-ı nev

Ser-tâcider mey-i kîn-i nev-benâ-yı'ışk
Pîr-i kuhen çarîk-ı fenâdan külâh-ı nev

Sînemde tâze şerha degil kişver-i dile
Açmış Tehemten-i nigeñüñ şâh-râh-ı nev

Dil oldı tâze bir bütüñ ebrû-peresti kim
Cibrile pâyı olur secde-ğâh-ı nev

Mâh-ı dü-rûze kâste-mânend Nâ'îlî
Gösterdi halka kendin o haññ-ı siyâh-ı nev

[111b]

Şabri

[Mef'ülü/ Fâ'ilâtün/ Me'fülü/ Fâ'ilâtün]
Zülfüyle şânesin gör bir sihr-kârdur bu
Ġâfil mü bâş ey dil ki ejder süvârdur bu

Çeşminden eyler iseñ halin'aceb mi terciñ
Ahû-yı fitnedür ol müşğ-i Tâtâr'dur bu

Feryâd kıl felekden ey dil habâba karşı
La'lin ser yire çekmiş [..]²⁴-dârdur bu

²⁴ Bu kısımda mürekkep dağılmıştır.

Şūrīde-i dil n'eyler ʿaşkile şabr u ārām
Mevc-i yem-i ğam olmuş bir bī-ķarārdur bu

Yalvarma yāre Şabrī yok yire cān u dilden
Ķadr-ı niyāzı bilmez bir şīve-kārdur bu

Riyāzī

[Mefʿülü/ Fāʿilātü/ Mefāʿilü/ Fāʿilün]

Faşl-ı gül oldu nüşha-i cām-ı saġāyı gör
Bir pāre ey faķih elünden kitābı ķo

Reftār-ı nāze virme ħalel göreyin seni
Geldük cerāst ʿāşık-ı zāre şitāyı ķo

Varsın ķoĥʿāb-ı nāze gözün kırdı ʿālemi
Bir dem yanam ħaçer-i çeşm ü ʿıtabı ķo

İrdi bahār-ı sāġar sāķī şarābı ķo
Yaʿni nigīn-i cāmene o laʿl-i [...] ķo

Yazdın bir dahı şiʿr Riyāzī'yi gelsün
Bir laĥza sende muṭrib elünden rebābı ķo

[112a]

[Başlıksız]

[Mefʿülü/ Fāʿilātü/ Mefāʿilü/ Fāʿilün]

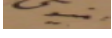
Olmaķ müyesser olmadı yāriyle rū-be-rū
Yollarda ķaldı āyīne-veş çeşm-i ārzü

Ey meyl sürme gözlerin öp benden ol mehük
ʿArz it siyāh-kārī-i hicrānı mū-be-mū

Gül-büse-i dehānuñ için eyleyen du‘ā
Ağzın meger ki ide gül-āb ile şüst ü şü

Eylerse h‘astkār-ı lebüñ secde-i niyāz
İtmek gerek çekīde-i yāķūt ile vuzū

Sākī-i meclisüñ eşer-i iltifātıdır

Bīş-i kadeh-keşende-i sebū

Olsun esīr-i tāb ü tef-i şüre-zār-ı yās
Seyr-āb iden hadīka-i āmālin āb-rū

Bedter degil mi çāk çāk āsiyābdan
Nābī o bezme ko‘lmaya nev-bütle güft-gū

[112b] ve [113a] boş sayfalardır.

[113b]

Ḥarfül’-he’

Fuzūlī

[Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün/ Mefā‘ilün]

Nihāl-i servdür kaddüñ kaşuñ nün ol nihāl üzre

Mişāl-i noķta-i nün hālüñdür ol miskīn hilāl üzre

Olup hayran götürmem haṭṭ ü hālüñden nazār gūyā

Gözüm merdümleridür noķtalar ol haṭṭ [ü] hāl üzre

.....

.....²⁵

²⁵ Bu beyit silinmiştir.

Zülāl-i ḥūn-i dildendür gözüm peymāne s̄ımlü
Ḥabāb üstüindedür ol noḡta kim ḡorlar zülāl üzre

Fuzūlī'nüñ ṡarīḡ-i naẓm tab'ın müstaḡīm itmiş
Ḥayāl-i ḡāmetüñ kim bir elifdür i'tidāl üzre

Fuzūlī

[Fe'ılātün/ Fe'ılātün/ Fe'ılātün/ Fa'lün]

Batalı ḡana oḡuñ dīde-i giryān içre
Bir elifdür ṡanasın kim yazılır ḡan içre

Yeridür s̄ıne-i sūzānuma gül-ḡandiseler
Bes ki batmışdur oḡuñ s̄ıne-i sūzān içre

Cānı ten içre ne ṡaḡlardum eger bilse idüm
Ki degil giz bu ḡam-i la'l-i lebüñ cān içre

Ḳaddüñe serv dimiş ḡonḡelerüñ ṡa'nından
Duramaz bād-i ṡabā hīḡ ḡülistān içre

Ey Fuzūlī kime ḡāl-i dilümi ṡerḡ kılayum
Yok benüm gibi yanar āteṡ-i hicrān içre

[114a]

Bāḡī

[Fā'ılātün/ Fā'ılātün/ Fā'ılātün/ Fā'ilün]

Ḥāk-ı ḡaddüm kühle gelürse gözüm üzre
Kūyuñ yolunuñ ḡidmeti başum yüzüm üzre

Rūṡen kılalı meṡ'ale-i āh-ı derūnum
ḡālīb ḡorinür ḡonḡelerüm gündüzüm üzre

Güller bitire gülşen ola ḥāk-i mezārüm
Peykānuñ aña şu sepelerse tozum üzre

Gözden şaқınur ḥāk-i derin beñzer o māhuñ
Āhum dütüni perde çeker yıldızum üzre

Bākī gibi nazm eyleridi dür dişi vaşfuñ
Dāmāne terim dökdi cevāhir sözüüm üzre

Bahāyī

[Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün]

Tiğ-i der-kār olmasa ceyš-i ḥaṭṭ-ı dildāde
Fitneler peydā olur ser-ḥadd-i ḥüsn-i yārda

Şan‘atın göstermek ister kāse-bāz-ı nev-bahar
Gülbin üzre kāsedür güller firāz-ı ḥarda

Tāz-ı zülf-i yāre şāyān fedā olmaz yine
Günde biñ Manşür cevelān itse zīr-i dārda

Bīm-i hecr ü arzū-yı vuşlatı fark eylemez
Kendüzin nā-būd iden germiyyet-i didarda

Ey Bahāyī şāhid-i bāzāra meyl itmez gönül
Ṭursa biñ Yūsuf-melāḥat her ser-i bāzārda

[114b]

Bahāyī

[Mefā‘ilün/ Fe‘ilātun/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün]

Sözüm o ḥurde ḥaṭṭ-ı müşg-bār vaşfinda
Daқıқа baḥş-ı şafādur bahār vaşfinda

Zebān-ı hicr-i suhān-peverān-ı ʿālemdür
Edāya kadir olan hüs-n-i yar vaşında

Nihāl iken tutuşurdu getürmeyüp taķat
Añıl saķadd-i bülendüñ çenār vaşında

Anuñ ki şekve-i hecr ü firāk ola kārı
Yine şikāyet idermiş kenar vaşında

Cerīde-i gül-i raʿnāyı görmeyen bilmez
Senā-yı gönçe-i ebr-i bahār vaşında

Revā budur ki varak-ı gülde yazıla sühānuñ
Bahāyī'ya haţţ-ı sebr-i ʿizar vaşında

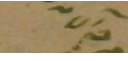
Vecdī

[Mefʿülü/ Mefāʿilü/ Mefāʿilü/ Feʿülün]

Çözme girih-i zülfüni aķdāma düşürme
Hüş-ı melegi lerziş-i endāma düşürme

Bir lahza meded refʿ-i niķāb itme yüzüñden
Zühd-i heves-i ʿatı eşnāma düşürme

Sükkān-ı derd-i devletine itme haţţuñ ʿarz
Ehl-i cürmi ārzü-yı şāma düşürme

ʿĀm itme temāşā-yı zenaķ-dānuñı halka
Biñ Yūsuf'ı her dem -i ālāma düşürme

Vecdī dil-i nā-kāmı şaķın tāb-ı nigehten
Sūzān şereri gülşen-i İslām'a düşürme

[115a]

Vecdī

[Mefā'ılün/ Fe'ilātün/ Mefā'ılün/ Fe'ilün]

Şarāb köhne vü şāķī-i ḥande-rū tāze
Olursa eski deme n'ola ārzū tāze

O nev-resīde yine dillere düşüp oldı
Miyān-ı ehl-i maḥabbetde güft ü gū tāze

O ḳadd-i ḥadd [ú] ḥaṭṭ-ı 'anberīn ḥoş düşmiş
Nihāl tāze vü gül tāze reng ü bū tāze

Bu şi'r-i tāze berāber degülse Bāķī'ye
Budur tefāvüti Vecdī o köhne bu tāze

Niçe taḥammül ider terk ü tāz-ı ğamzeye dil
Niyāz-ı köhne-zemīnde o kīne-cütāze

Nāzīm

[Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün]

Ḳadeḥ-nūşān-ı bezm-i 'işrete ey ḥāne meyḥāne
Ḥuşuşā sāķī-i meclis şunar kestāne mestāne

Sözün zehr-āb-nūşān-ı ğama tiryāķ-ı şevķ eyle
Zebānuñ nīş-i āzār eyleme yārāne mārāne

Mesiḥ-āsā seyāḥat eyleyenler pāy-ı himmetle
Başar evvel ḳademde gerdiş-i gerdāne merdāne

Şafāsından ider sa‘yu avāf-1 a‘be-i maķşūd
Küberā-i arām-1 Őevķe yüz utar annāne mennāne

Olursa mażhar-1 feyz-1 Hudā nuķ-1 cihān-girüñ
Nażīmā ükm ider Tūrān’la İrān’e mirāne

[115b]

Şabrī

[Mefā‘ilün/ Fe‘ilātün/ Mefā‘ilün/ Fe‘ilün]

Zebān-1 dil alup ol Őīve-kar-1 vaşfında
Süz-1 aķir oldı aķķ-1 müşg-bār-1 vaşfında

Değil aķķ-1 lebi bir beyt-i ub yazmıŐlar
Kenār-1 cāma mey-i oŐ-güvār-1 vaşfında

Fezā-yı ğaybda ab‘um zülāl-1 Hızr’ı bulup
Sebū-yı fikre odı cuyība vaşfında

ovaŐ-1 Leylī [vü] Mecnūn’ı ey dil-i Őeydā
Birazda ālūñi vaŐ eyle yar vaşfında

Nesīm-i feyzle Şabrī bu deñlü cünbiş ider
Kimine aķreyüm dürr-niŐār-1 vaşfında

Ve lehu

[Mef‘ülü/ Mefā‘ilü/ Mefā‘ilü/ Fe‘ülün]

Ol seng-i dile süz-1 dilümden aber eyle
Ey āh azīnüm eşer eyle eşer eyle

Der ‘ab mı bīdār mısın nāzı o ey baķt
Ya kim nigeħ ol baña ya üsn-i nażar eyle

Bir başka şafā vir yine kaşr-ı ğama ey ʿışk
Her dīdemi fevvāre-i hūn-ı ciger eyle

Tuħm-ı emelüm şūrisitan-ı ğama düşdi
Yā Rāb nem-i luţfuñla anı sebz-i ter eyle

Görsün niçe olur çaşnī-i cām-ı maħabbet
Bir ʿaql ħod-ārāyı da benden beter eyle

Sen gevher kān-ı dil ü ben baħr-ı temennā
Gel ʿanbere kenār olma derūnumda yer eyle

Endīşe-i kufı-ı der-ümīd-i ko Şabri
Miftāħımı va-beste-i āh-ı seħer eyle

[116a]

Ĥaylī

[Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Fāʿlün]

Gözlerüñ yer kıomadı göñlüm alup tezbīre
İki āhū bes imiş pād-şehüm bir şīre

Çünkü laʿlün kıodı dil-i zūlfüñe meyl itdi senüñ
Şerbet uşlātmaz o dīvāneyi çek zencīre

Ĥüsni insānı ʿaķıl dāʿiresinden çıkarır
Yoħsa çekmek ne idi ol perīyi teşhīre

Görmedi ĥazret-i Yūsuf bu cemāli huşda
Ĥüsñüñ ey māh niçe kıabil olur taʿbīre

Şanma ey Ĥaylī çeker dīdesine keħl-i siyāh
ʿAşık öldürmek için zāğ virür şemşīre

Ve lehu

[Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fe'ülün]

Ḥabs itse 'aceb mi anı dil maḥbes tende

Yeter sitemüñ aña neler ƙaldı geçende

Çek perde-i zülf-i siyehüñ yoḡ saġarizüm

Çok Yūsuf dil ḥabs olur ol çāh u zaḳande

Güftār-ı lebüñdür senüñ ey naḥl-ı dilārā

Dem-beste iden ğonçeleri şahn-ı çemende

Şol deñlü elem geldi gidende o ṭabībüm

Raḥm eyledi ben ḥasteye āyenderevende

Lāyık mı şehā gitmeye aġyār dilüñden

Hīç ḥātrına gelmeye Ḥaylī-i figende

[116b]

Veysi

[Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün]

Cām-ı mey şaldıqça 'aks ol la'l-i ḥandān üstüne

Ey lebi mül ruḥları gül kan olur kan üstüne

Tīġ-i āhum üzre gerdün beñzer ol raḳḳāsa kim

Kendüsin bir tāb ider şemşīr bürrān üstüne

Mest gördüm yār zānūsında aġyārı yatur

Hīç düşürmezdüm bunu ol şūḥ fettān üstüne

Nev-demīde ḥaṭṭ la'lüñ gird-i la'lüñ desenüñ

Bir demed sünbül komışlar āb-ı ḥayvān üstüne

Veysiyā erbāb-ı ʿıŝk-ı pāy-māl-ı ğam ider
Bir cefākār olmaya bu çarĥ-ı gerdān üstüne

Veysī

[Mefʿülü/ Fāʿilātü/ Mefāʿilü/ Fāʿilün]
Devr-i ruĥuñda zāhir olaldan ĥaĥ-ı siyāh
Peyveste oldı mihr-i cihān-tāba dūd-ı āh

Ṭurmaz fürüg-ı āteŝ ĥüsnüñ füzün ider
Ṭarf-ı ruĥuñda cünbiş-i şeh perr-i şeb-külāh

ŝāha ĥul olmazın meh-i gerdūna baĥmazın
Sensüz gerekmez ey yüzi gül baña ŝāh u māh

ʿUŝŝāk birbirine düşer görmese seni
Olur hemişe ğıybet-i şeh fitne-i siyāh

Erbāb-ı ʿıŝk-ı āhın edem çekse döymeye
Kemter ŝerār-ı āhı naŝad ĥırmen-günāh

Deryā-yı raĥmeti taşırır mevc-ĥız ider
Seylāb-ı eşk-i nīm-şeb ü āh-ı ŝubĥ-gāh

Āh-ı ŝerār-feŝān ile Veysī benem bugün
Mülk-i fenāda Ĥüsrev-i zer-beft-i bār-gāh

[117a]

Riyāzī

[Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün]
ʿAks-i ruĥsārı düşer sāĝar-ı raĥŝanumuza
Girer ol gözleri ĥunı bir avuç ĥānumuza

Şevk-i şahbā ile sığmaz oluruz kendümüze
Bağa mestāne iken çāk-i girībānumuza

Țutısur şīşe-i mey gibi zebānuñ naşlı
Dil uzatma hāzer it cām-ı dirahşānumuza

Tīr-veş menzile vaşıl iderüz kim ki bizüm
Yapışa şıdqla peykān gibi damānumuza

Kūy-ı maķşūdı Riyāzī ataruz yabāna
Dönerek girse de na-gehham-ı çevgānumuza

[117b]

Riyāzī

[Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün]

Göñül Țuramaz gider her kande gitse yārūñ ardınca
Düşer şabr u qarārüm da dil ü dil-dāruñ ardınca

Niçe irsün ser-i kuy-ı murāda cān-ı nālānum
Reh-i ıışkuñda düşmişdür dil-i bimāruñ ardınca

Çemenden gitse bülbül gör hevā-yı ıışk taħrikin
Düşer gül-berg-i ra'na ıandelīb-i zāruñ ardınca

Yañısuñ bir nazār kılsañ dile döndürmege yoldan
Gider ıışve nigāh-ı ğamze-i pür-kāruñ ardınca

Riyāzī kande gitse sāye-veş yanından ayrılmaz
Düşer baħt-ı siyāhı'aşık-ı ğam-h'aruñ ardınca

Ve lehu

[Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün]

Elin öpdürmez o şuha kûşe-i damānı bile

İstemez pāyın öpe zülf-i perīşānı bile

Bir efendi güzelüñ oldı esīr-i dil-i zār

Diller olmağda şatır Yūsuf-ı Ken‘ān’ı bile

Şöyle gögüs geçirür derdüñile ‘āşık-zār

Çāk olur sīnesi yanınca girībānı bile

Teşnedür çeşme-i zehrdāmın telhümüze

Hażar-ı dil zende değıl çeşme-i hayvānı bile

Bize bir cāna deger dilber-i ra‘nā olsa

Dil degil virse Riyāzī yoluna cānı bile

[118a]

Riyāzī

[Mefā‘ilün/Mefā‘ilün/Mefā‘ilün/Mefā‘ilün]

Götürdi n’eyler yā te’sīr-i sūz-ı āhum efgāne

Bu gice tāb u dilden āteş urdum bir nisāne

Meded dil-dārı agāh itme yüz derd-i derūnumdan

Taḥammül eylemez zīrā o lebler zaḥm-ı dendāne

Bu ne şasīde zīr ḥırqa-i tecrīdüme elem

Eger alsam da birbir eylerin püryān yabāne

Ġaraż-ter yağası açıldığ ma‘nī ḳoparmağdur

Ser-endīşeyi çekdüklerüm da’im girībāne

Gulāmuñ dilinde derd-i mendāne maḥabbetdür
Söz ider dehlünüñ olur Riyāzī derd-i mendāne

[118b] ve [119a] boş sayfalardır.

[119b]

Manṭıķī

[Mef'ülü/ Mefā'ilü/ Mefā'ilü/ Fe'ülün]

İsterse söyünsün felegüñ meş'l-i māhı
Dünyāya yeter sīnemüzüñ şu'le-i āhı

Şimden gerü yāhu sizi ey şabr u taḥammül
Sulṭān-ı ğamuñ kalbe hücüm itdi sipāhı

Zāhid yüregüñ taş ise de gör ṭayanur mı
Bir kez hele gözden geçür ol tīr-i nigāhı

Bir gün düşürür 'ışk seni çāh-ı belāya
Elden ḳoma ey dil resen-i zülf-i siyāhı

Hākister-i bervāneyi²⁶ gör n'eyledi şem'e
Tāc-ı zer iken bir nemedde itdi külāhı

Her nesnede hem rengine var idi te'alluḳ
Şimdi sezemem kāh-rubā cezb ide ḳāhı

Görmez gözümüz Manṭıķiyā ḥ'āb-ı ferāgat
Bād-ı seḫer-i ğaflet eger esmese gāhı

²⁶ "pervāne" kelimesi "bervāne" şeklinde yazılmıştır.

Ve lehu

[Mef'ülü/ Mefā'îlü/ Mefā'îlü/ Fe'ülün]

Terdür dil-i mestānemüzüñ şimdi ayağı

Meyhānede beñzer ki küpe geçdi ayağı

Dehrüñ şıkılup duhter-i rez muhtesibinden

Hum gūşesine siñmiş iken itdi қаpağı

Cān ağızuma geldi heves-i la'l-i lebüñle

Dād ey şeh-i hūbān niçe bir bāde yasağı

Tāb-ı teb-i hicrānuñı gördüm gice añdum

Şem'üñ eriyüp ağıdı gözinden içi yağı

Cān gitse de gitmez eser-i dāğ-ı maḥabbet

Pervāne-i 'ıñkuñ yanar üstinde çerāğı

Erbāb-ı riyā-kār dil-i 'ālemi tutdı

Şevk āteşinüñ Mantıķiyā söndi ocağı

[120a], [120b], [121a], [121b], [122a], [122b] boş sayfalardır.

SONUÇ

Bu çalışmada, XVIII. yüzyılda tertiplenmiş ve müellifi bilinmeyen “*Hurûf-ı Hecâ Üzre Mürettep Şiir Mecmû’ası*” başlıklı eser, transkribe edilerek söz konusu dönemde kaleme alınmış nazireler ve şiirler tespit edilmiştir. Yapılan tüm incelemelere rağmen esere ait eldeki nüshadan başka herhangi bir nüshaya rastlanmamıştır. “*Hurûf-ı Hecâ Üzre Mürettep Şiir Mecmû’ası*” adlı gazel mecmû’asına ait tek nüsha Millet Kütüphanesi’nde bulunmaktadır. Fakat mecmû’anın isminin metin içinde müellifi tarafından zikredilmemesi ve yine farklı adlandırmalarla farklı yerlerde kayıtlı olabileceği bilgisi göz ardı edilmeyecek bir unsurdur. Yazma eserlerdeki kayıt bilgilerinde eserin; “arşiv numarası, adı, konusu, dili, bulunduğu yer, koleksiyon, yazı türü” bilgileri verilmiştir. Notlar kısmında ise “*Muhtelif şairlerindir. Edebiyat, cetveller kırmızı, çizgili yaldızlı, tam meşin kaplı, cetvelli*” ifadeleri yer almıştır. Eserin yazı dili, Osmanlıca; yazı türü ise Arap-Talîk’tir. Eserin müellifi ve müstensihi hakkında kütüphane kaydında da eserin içinde de hiçbir bilgi mevcut değildir.

Eserdeki şairlere bakıldığında XVI, XVII ve XVIII. yüzyılda yaşamış isimler olduğu görülmektedir. Mecmû’ada; “Nahîfî, Koca Ragıp Paşa ve Kuburizâde” gibi XVIII. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirleri kayıtlı olduğu için eserin bu yüzyılda yazıldığı tahmini doğmaktadır. Mecmû’ada XVI. yüzyıldan 9, XVII. yüzyıldan 20, XVIII. yüzyıldan 10 şairin mevcut olması yanında 5 şairin de hangi yüzyılda yaşadığı kesin olarak tespit edilemedi.

116 varaktan oluşan mecmû’anın her bir yaprağında ortalama 2, 3 veya 4 gazel bulunmaktadır. Buna karşın “12, 13, 14, 19, 21, 45, 46, 51, 54, 57, 63, 70, 71, 72, 79, 84, 85, 91, 92 ve 93.” varakları boştur. Metin genellikle okunaklı olmakla beraber yer yer yazının karışıklığından dolayı okuma zorluğuna neden olan kısımları da vardır. Bazı sayfalarda mürekkebin dağılmasından dolayı kelimeler okunamamaktadır.

İncelemesi yapılan mecmû’a, Günay Kut’un tasnifine göre “Seçme şiir mecmû’aları (mecmû’a-i eş’ar, mecmû’a-ı devāvin)”, Atabey Kılıç’a göre “gazel mecmû’aları”, Mehmet Fatih Köksal’a göre “mecmû’a-i gazeliyât”, Mehmet Gürbüz’e göre “şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmû’aları” başlıklarına tabi olmaktadır.

“*Hurûf-ı Hecâ Üzre Mürettep Şiir Mecmû’ası*” adlı eserin içinde her ne kadar 25 tane “nazire” bulunsa da söz konusu şiirlerin gazel olduğu da göz önüne alındığında bahsedilen tasnifler içinde eseri, “gazel mecmû’ası” şeklinde sınıflandırmak mümkündür.

Şairlerin mecmû’ada yer alan şiirleri ile divanlarında yer alan şiirleri “gazel, beyit ve kelime” bakımından karşılaştırıldığında sadece “Nâ’îlî Efendi, Nâbî Efendi ve Fuzûlî” adlı bu üç şairin şiirlerinin farklı olduğu görülmektedir. Bunların bazılarında büyük farklılıklar bulunurken bazılarında beyit bazılarında ise kelime değişikliği göze çarpmaktadır. Bütün bu ve benzeri unsurlar tablolar hâlinde detaylı ve düzenli bir şekilde çıkarılarak ilgili sayfalarda sunulmuştur.

Eserde 25 adet nazire bulunmakla birlikte söz konusu nazireler, “*Şiirine Nazire Yazılan Şair, Nazireyi Yazan Şair, Vezni, Gazelin Başlığı, Konusu, Redifi, Kaftiyesi, Yüzyılları*” başlıkları altında incelenmiştir. Gazellerin her birinin hem “nazire” başlığı altında kaydedilmesi hem de model şiirle ‘konu, vezin, kafiye ve redif’ bakımından benzerlik göstermesi söz konusu gazellerin nazire tanımına ve ölçütlerine uygun olduğunu göstermektedir. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi adına nazirelerle ilgili bilgiler ve tespitler tablo şeklinde sunulmuştur.

Bahsettiğimiz bütün unsurlar ve konu başlıkları dâhilinde mecmû’a, tüm yönleriyle incelenerek en doğru bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Bu bilgiler ayrıca çeşitli yerlerde tablolarla desteklenerek eserin şekil ve içerik incelenmesi yapılmıştır.

Tezimizde “*Hurûf-ı Hecâ Üzre Mürettep Şiir Mecmû’ası*” adlı eserin, tıpkıbasımı ve çeviri yazılı metni yer almıştır. Tezin son kısmında ise özel adlar dizini verilmiştir. Daha önce bilinmeyen bu eser, tezimizle beraber Türk edebiyatı tarihine kazandırılmıştır.

KAYNAKLAR

- Ahmet Vefik Paşa, (2000). *Lehce-i Osmânî*. (Haz. Toparlı, R.). Ankara: TDK Yayınları.
- Akbayır, N. (2001). *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (1988). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-II*. İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Aydemir, Y. (2007). *Metin Neşrinde Mecmû'aların Rolü ve Karşılaşılan Problemler. Türkoloji Araştırmaları*. 2 / 3, 122–137.
- Bilgiç, A. T. (2012). *Tarih Terimleri Sözlüğü*. (Birinci Baskı). İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Bilkan, A. F. (). *Nâbî Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Birinci, N., Yetiş, K. vd. (2009). *Mükemmel Osmanlı Lügati Ali Nazîmâ - Faik Reşad*. Ankara: TDK Yayınları.
- Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimler*. (2016). (Haz. Kaçalın, M. S.). (Birleştirilmiş Baskı). Ankara: TDK Yayınları.
- Develioğlu, F. (2010). *Osmanlı-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. (Haz. Güneşal, A. S.). (Yirmi altıncı Baskı). Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Dilçin, C. (2009). *Yeni Tarama Sözlüğü*. (İkinci Baskı). Ankara: TDK Yayınları.
- Durmuş, İ. (2006). Nazîre. *İslâm Ansiklopedisi*. C. 32.
- Gürbüz, M. (2012). “Şiir Mecmû'aları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmû'a: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yay., s. 97-113, İstanbul.
- İnternet: İstanbul Millet Kütüphanesi. “Hurûf-ı Hecâ Üzre Mürettep Şiir Mecmû'ası”. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. <https://www.yazmalar.gov.tr> [05Ocak 2018'de alınmıştır].
- Johnson, F. (1852). *Dictionary, Persian, Arabic and English*. London: W. H. Allenandco.
- Kanar, M. (2009). *Türkçe Farsça Sözlük*. (Birinci Baskı.). İstanbul: Say Yayınları.
- Kanar, M. (2011). *Farsça Türkçe Sözlük*, (Üçüncü Baskı.). İstanbul: Say Yayınları.
- Karaman, F., Karagöz, İ., Paçacı, İ., Canbulat, M., Gelişgen A., Ural, İ. (2006). *Dinî Kavramlar Sözlüğü*. Ankara: DİB Yayınları.
- Kaya, B. (2005). *Nazîre Mecmû'aları ve Hisâlî'nin Metâlîü'n-Nezâiri*. U. Ü. Fen-edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi. Yıl: 6, Sayı: 8.
- Kılıç, A. (2012). “Mecmû'a Tasnifine Dâir”. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmû'a: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. (Hazırlayan Hatice Aynur vd.). İstanbul: Turkuaz Yayınları.
- Köksal, M. F. (2006). Nazîre. *İslâm Ansiklopedisi*. C. 32.

- Köksal, M. F. (2012). *Şiir Mecmû'alarının Önemi ve Mecmû'aların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)*. Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmû'a: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı. İstanbul: Turkuaz Yay.
- Kut, G. (1986). *Mecmû'alar*. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. C. VI. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Küçük, S. (2011). *Bâkî Divânı Tenkitli Basım*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Levend, A. S. (1984). *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*. (Dördüncü Baskı). İstanbul: Enderun Kitabevi Yay., s. 156.
- Levend, A. S. (1984). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: TTK Yayınları.
- Mermer, A., Koç Keskin, N., (2011) *Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*. (İkinci Baskı yazılacak). Ankara: Akçağ, s. 31.
- Mutçalı, S. (2004). *Türkçe-Arapça Sözlük*. İstanbul: Dağarcık Yayınları.
- Mütercim Âsım Efendi (2009). *Burhân-ı Katı*. (İkinci Baskı). Ankara: TDK Yayınları.
- Onay, A. T. (1992). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*. (Haz. Kurnaz, C.). Ankara: TDV Yayınları, s. 12.
- Pakalın, M. Z. (1983). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I-II-III*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Pala, İ. (2010). *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*. (On dokuzuncu Baskı). İstanbul: Kapı Yayınları.
- Parlatır, İ. (2006). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. (Birinci Baskı). Ankara: Yargı Yayınevi.
- Parlatır, İ. (2008). *Atasözleri ve Deyimleri Sözlüğü I-Atasözleri*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Parlatır, İ. (2008). *Atasözleri ve Deyimleri Sözlüğü II-Deyimler*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Redhouse, S. J. W. (1987). *A Turkish and English Lexicon Showing in English The Significations of The Turkish Terms*. İstanbul: Printed for the American Mission by A. H. Boyajian.
- Sertoğlu, M. (1986). *Osmanlı Tarih Lügati*. (Düzeltilmiş ve ilaveli ikinci Baskı). İstanbul: Enderun Kitabevi Yay., s. 78.
- Sezen, T. (2006). *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü I*. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Sezen, T. (2013). *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü II*. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Soykot, İ. H. (1974). *Türk Atalar Sözü Hazinesi*. İstanbul: Ülker Yayınları.
- Şemseddin Sami. (2007). *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Tarlan, A. N. *Fuzûlî Divanı Şerhi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tekin, A. (1999). *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*. (Genişletilmiş İkinci Baskı). İstanbul: Ötüken Yayınları, s. 256.

Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*. (Haz. Akalın, Ş. H.). (On birinci Baskı). Ankara: TDK Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (2012). *Yazım Kılavuzu*. (Haz. Akalın Ş. H.). (Yirmi yedinci Baskı). Ankara: TDK Yayınları.

Ünver, İ. (2008). “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”. *Turkish Studies International Periodical FortheLanguages, Literatureand History of Turkish or Turkic* Volume 3 (6).

Yılmaz, M. (1992). *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözcükler (Ansiklopedik Sözlük)*. İstanbul: Enderun Kitabevi Yay.

Yurtbaşı, M. (1996). *Örnekleriyle Deyimler Sözlüğü*. (İkinci Baskı). Ankara: MemMatbaası.

Yurtbaşı, M. (2012). *Sınıflandırılmış Atasözleri Sözlüğü*. (Onuncu Baskı). İstanbul: Barış Matbaası.

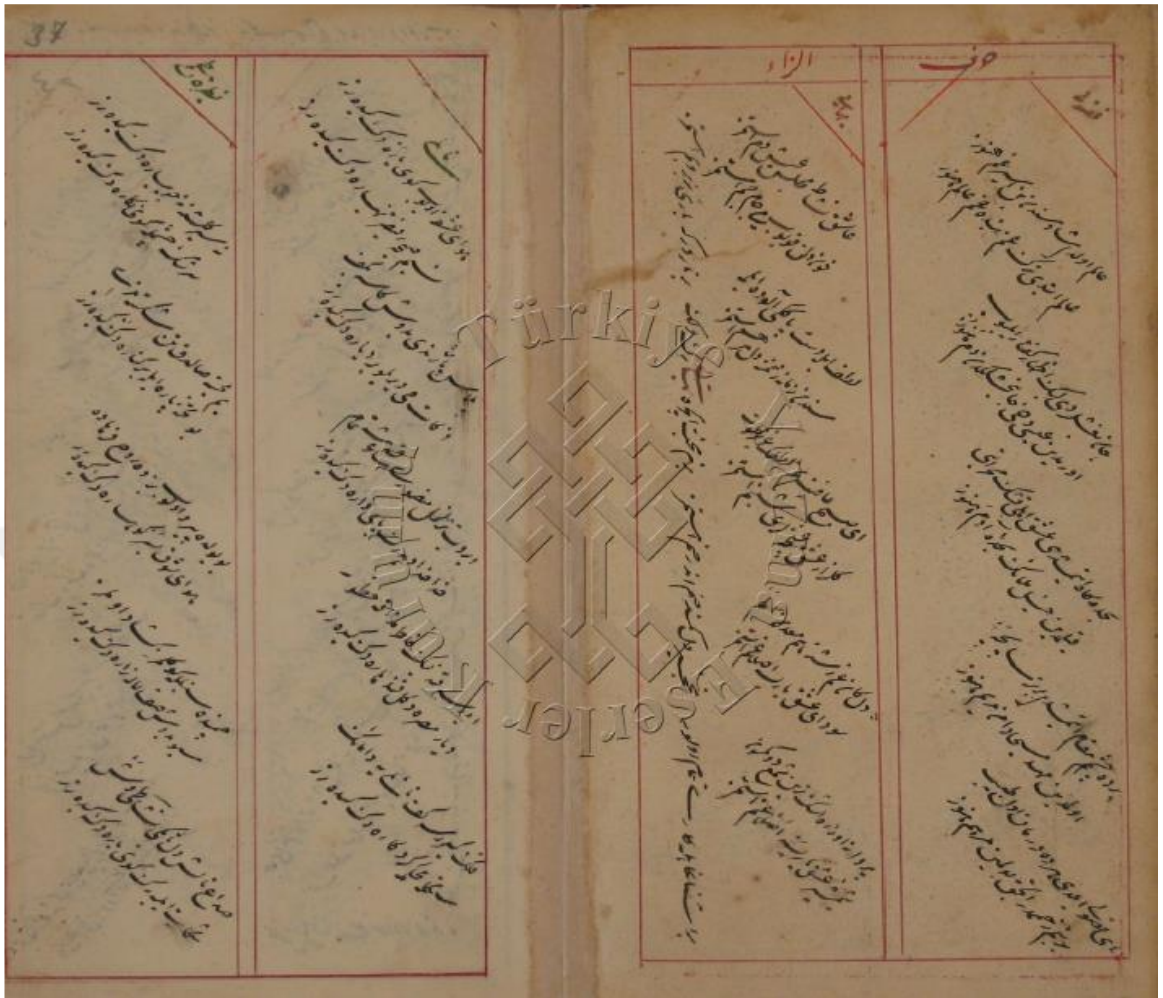
YAZMA NÜSHADAN ÖRNEK YAPRAKLAR

[1b-2a]

بدان مطلق افیر	یعنی الف	یعنی
<p>بسیار کس که در این است مخاطب از اولی که در این است افیر بسیار است دوخت از اولی که در این است جامع الیه بسیار است عاقبتی که در این است نقدی که در این است کوردت علیه بسیار است مطلق از اولی که در این است اولی که در این است</p>	<p>کس که در این است کوردت علیه بسیار است عاقبتی که در این است نقدی که در این است کوردت علیه بسیار است مطلق از اولی که در این است اولی که در این است</p>	<p>کس که در این است کوردت علیه بسیار است عاقبتی که در این است نقدی که در این است کوردت علیه بسیار است مطلق از اولی که در این است اولی که در این است</p>

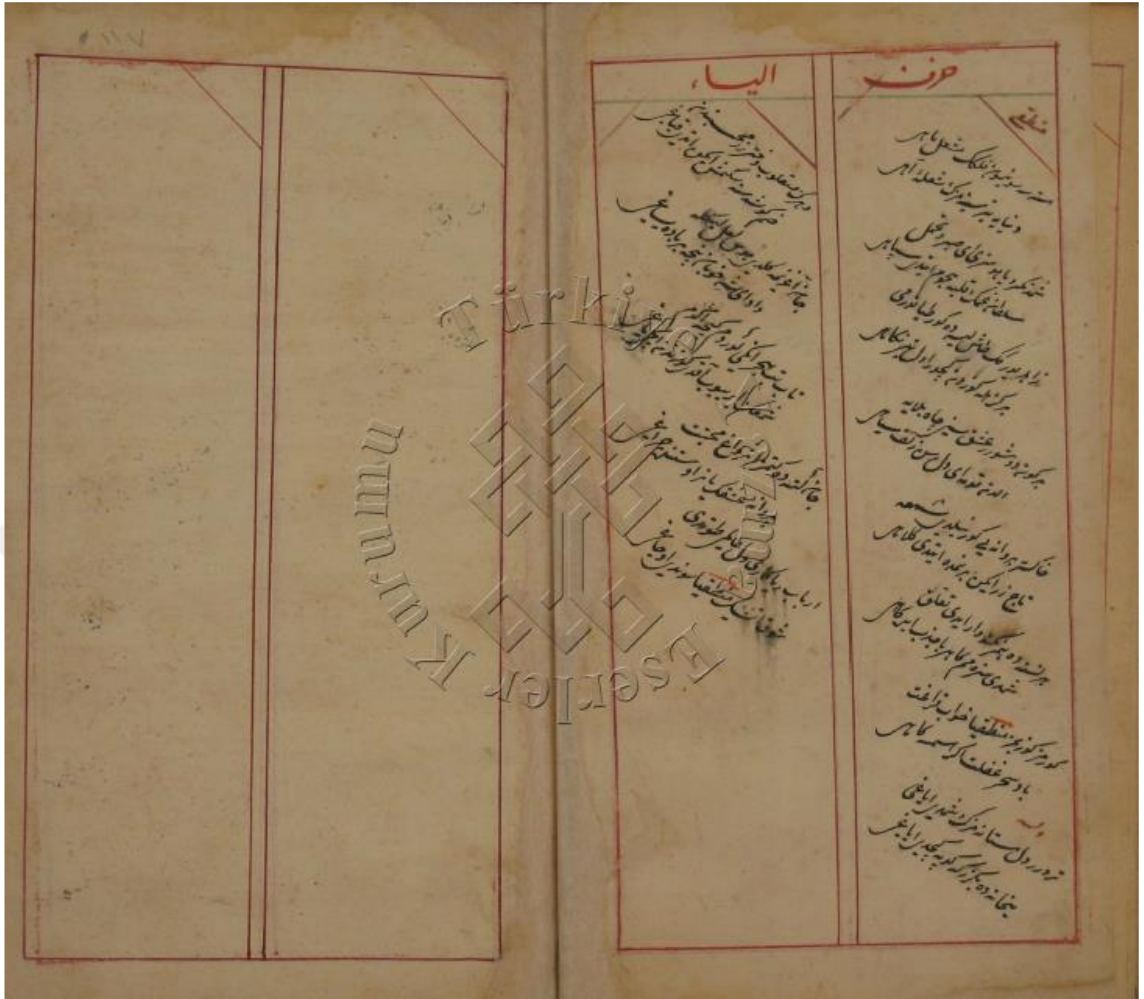

[114b-115a]

DİZİN
(ÖZEL ADLAR)

A

Ādem, 89, 104, 105, 199
Agâh Sırrı Levent, 2
Alī Efendi, 24
Ali Emiri, 8
Ali Emiri Koleksiyonu, 8
Allah, 123, 168
Arab, 38
Arap, 8, 10, 222
Arapça, 1, 4, 9, 22, 225
Ārif, 10, 11, 12, 15, 41, 42, 73, 74, 190, 191
Ārif Efendi, 24
Atabey Kılıç, 3, 5, 222
Atatürk Kültür Dil Tarih Yüksek Kurulu, vi
Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, vi
Aydemir, 2, 224
Āzim, 24
Āzīm, 40
Āzīz Efendi, 10, 11, 16, 23, 127

B

Bağdād, 36
Bahāyī, 10, 15, 24, 29, 30, 72, 73, 106, 160,
161, 168, 169, 182, 211, 212
Bāķī, 10, 24, 31, 38, 71, 72, 141, 148, 149,
159, 160, 168, 179, 180, 181, 206, 210, 213
Bedaḥşān, 34
Behmen, 62
Behrām, 34
Behzād, 181
Bī-sütün, 32, 33, 67, 85, 115
Bursa, i, iii

C - Ç

Cebrīl, 115, 173
Cem, 37, 46, 53, 54, 73, 79, 85, 106, 186, 197,
200
Cemīl, 119
Cemşīd, 62, 119
Ceyhūn, 146
Çīn, 56, 72, 135, 152, 164, 168

D

Dārā, 79
Derviş Dede, 24
Derviş Fasīḥ, 10, 11, 16, 54
Dervīş Fasiḥ Dede, 11, 15, 42
Dervīş Paşa el-Mastarī, 11, 52
Dervīş Fasiḥ Dede, 42
Develioğlu, 1, 224
Diyanet İşleri Başkanlığı, vi
Durmuş, 12, 224

E

Edirne, 37
Efrāsiyāb, 84

F

Fā'īḳ, 199
Fā'izī, 11, 15, 24, 54
Farsça, 4, 9, 16, 22, 23, 224
Fasīḥ, 10, 11, 15, 43, 54
Fasiḥ Dede, 24
Felātün, 142

Ferhād, 29, 33, 67, 107, 113, 115, 122, 129,
130, 132, 152, 156

Fuzûlî, i, iii, 223, 225

Fuzûlî, 10, 20, 21, 22, 24, 48, 49, 56, 57, 59,
63, 68, 69, 70, 105, 106, 121, 122, 123, 133,
139, 140, 142, 143, 147, 148, 159, 167, 178,
205, 209, 210

G

Günay Kut, 2, 5, 222

H

Hâfız Ahmed, 24

Hak, 156

Haqq, 98, 99, 166

Havvâ, 89

Hayat Büyük Türk Sözlüğü, vi

Haylî, 10, 24, 32, 215, 216

Hızır, 75, 89, 137

Hind, 56

Hindü, 105, 129, 189

Hoten, 72, 80, 154

Hudâ, 31, 107, 214

Hurûf-ı Hecâ Üzre Mürettep Şiir

Mecmû'ası, i, ii, 5, 7, 222, 223, 224

Hüsrev, 197

I - İ

İrâk-ı Arab, 38

İlâhî, 197, 201

İrân, 214

İsî, 58, 80, 105, 140, 187, 196

İskender, 67, 98, 163, 178

İslâm, 96, 111, 187, 213

İsmail Ünver, 9

İstanbul, 8, 224, 225, 226

K

Ka'be, 75, 94, 95, 130, 146, 170, 187

Ka'be-i Mükerrerem, 94

Çanûnî Sultân Süleymân, 11, 114

Kâsım, 24, 115

Kâtib, 11, 23, 114, 124

Kâtib Dîvân, 23

Çays, 122, 132, 136, 150, 153

Kelim, 24

Kelîm, 11, 16, 100, 132

Kelîm-i Eyyübî, 12, 16, 100

Kemâlî, 12, 15, 24, 30

Ken'ân, 84, 89, 155, 219

Kird-gâr, 107

Koca Ragıp Paşa, ii, 222

Köksal, 2, 12, 224, 225

Kuburizâde, ii, iv, 7, 222

Kuburizâde Raḥmî, 24

Çuburizâde Raḥmî Efendi, 11, 135

Çulzüm, 146

Kut, 2, 5, 222, 225

L

Lam'î, 17, 180

Lami'î, 24

Lem'î Çelebi, 11, 125

Leylâ, 104, 122, 126

Leylî, 118, 214

M

M. Fatih Köksal, 5, 222

Maḥmūd, 137

Manṭıķī, 11, 24, 28, 38, 48, 58, 61, 117, 118,
121, 139, 142, 145, 146, 159, 166, 175, 176,
177, 178, 220
Manṭıķī Efendi, 11, 28
Mecnūn, 49, 79, 83, 104, 113, 126, 129, 161,
176, 214
Medīne, 96
Mehmet Fatih Köksal, 5, 222
Mehmet Gürbüz, 4, 5, 222
Meryem, 89, 106, 187
Mesīḥ, 189
Mısr, 107, 164
Millet Kütüphanesi, 8, 10, 222, 224
Muḥıbbī, 11, 24, 114
Muhtarî, 26
Muḥtarî, 24
Müselmān, 137

N

Nābī, 11, 15, 19, 20, 25, 42, 43, 60, 89, 90, 91,
92, 93, 94, 109, 110, 111, 112, 150, 151,
197, 198, 209
Nābî Efendi, i, iii, 223
Nābî Efendi, 11, 15, 19, 20, 42
Nahifî, ii, iv, 7, 222
Nahifî, ii, 222
Naḥıfî, 73, 101, 151, 153
Naḥıfî Efendi, 11, 73, 182, 185
Naḥ-şeb, 135
Nāʿilī, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 32, 33, 34,
40, 44, 45, 50, 51, 55, 65, 66, 77, 78, 81, 83,
100, 107, 108, 109, 112, 115, 128, 129, 130,
131, 137, 138, 140, 143, 144, 152, 153, 162,
163, 170, 171, 184, 187, 188, 189, 190, 191,
192, 193, 207

Nāʿilī Efendi, 11, 15, 18, 19, 40
Naşūḥ, 59
Nāṭıķ, 202, 203
Nāṭıķ ʿUmre, 202
Nazīf, 11, 126, 198, 205
Nazīf Efendi, 11, 126
Nazīm, 25, 201
Nesīb, 12, 17, 25, 131
Neşāʿī, 10, 12, 15, 16, 35, 41, 51, 78, 98, 107,
129, 150
Nūḥ, 59

O - P

Osmanlıca, 222
Pala, 1, 225
Parlatır, 1, 225

R

Rab, 45, 88, 178, 188
Rabb, 45, 178, 188
Rağıp, 25
Rağıp Paşa, ii, 7, 222
Raḥmī, 11, 25, 35, 36, 46, 47, 52, 62, 63, 64,
135, 136
Rāmī, 25, 102, 151, 182, 183, 186
Rasiḥ, 25
Rāsīḥ, 89
Rāsīḥ Efendi, 11, 88
Rāşid, 25, 178, 179, 184, 203
Rıdvān, 97
Rıfat Beg, 25
Rıfkı, 25
Riyāzī, 10, 25, 29, 45, 46, 57, 58, 83, 84, 85,
86, 87, 118, 119, 124, 155, 156, 164, 174,
195, 196, 197, 208, 217, 218, 219, 220

Rūhī, 25, 87, 88
Rüstem, 45, 134, 158, 178, 196
Rüşdī, 12, 15, 25, 43, 44

S - Ş

Şabrī, 11, 15, 16, 25, 37, 46, 52, 53, 55, 56, 57,
59, 60, 61, 62, 66, 76, 80, 99, 103, 104, 116,
117, 120, 121, 122, 134, 136, 155, 156, 157,
158, 163, 165, 171, 172, 173, 174, 193, 194,
207, 208, 214, 215
Şadr'āzam Rāmī Efendi, 182
Sīmurġ, 55
Sitānbūl, 79
Süheyl, 133
Süleymān, 11, 55, 108, 114, 119, 137, 177
Şeddād, 129
Şem'ī, 25
Şemseddin Sami, 1, 225

T

Tātār, 126, 161, 169, 207
Tehemten, 207
Tunç, 2
Tūrān, 214
Türk, i, ii, vi, viii, 2, 8, 223, 224, 225, 226
Türk Ansiklopedisi, vi
Türk Dil Kurumu, vi, 225, 226
Türk Dili ve Edebiyatı, i, 8, 225
Türk XE "Türk"Edebiyatı, i, ii, 224, 225
Türk Tarih Kurumu, vi

Türkçe, 4, 8, 9, 22, 23, 224, 225, 226
Türkiye, vi, 1, 224
Türkiye Cumhuriyeti, vi
Türkiye Diyanet Vakfı, vi

U

Uludag University, iii
Uludağ Üniversitesi, i
‘Ulvi, 25, 146, 147

V

Vâsık, 26
Vâsık, 25, 120, 183, 200
Vâsık Ahmed, 26
Vâsık İlâhîzâde, 26
Vecdī, 16, 17, 25, 33, 39, 49, 65, 75, 76, 78,
79, 80, 81, 82, 108, 130, 133, 149, 161, 162,
169, 170, 186, 187, 188, 191, 206, 207, 212,
213
Veysi, 25, 33, 34, 45, 67, 68, 154, 171, 196,
216, 217

Y - Z

Ya'kūb, 84, 89, 125
Yūsuf, 84, 89, 115, 119, 125, 126, 142, 164,
169, 170, 192, 211, 212, 215, 216, 219
Yümnī, 25, 74, 173
Zāl, 90
Züleyhā, 192

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Nuray ÇALIŞKAN AYDEMİR
Tez Adı	Hurûf-ı Hecâ Üzre Mürettep Şiir Mecmû'ası (İnceleme-Metin)
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Tez Danışman(lar)ı	Doç. Dr. Özlem ERCAN
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) İzni Kısıtlama	☐ Patent Kısıt (2 yıl) ☐ Genel Kısıt (6 ay) ☒ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin veriyorum.

Hazırlamış olduğum tezimin belirttiğim hususlar dikkate alınarak fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Nuray ÇALIŞKAN AYDEMİR